

پوشاک

مطالعه بالاپوش های آذربایجان

بررسی تاریخچه الگوسازی و روش های آن

چگونگی طراحی لباس مشاغل با الهام از نقوش باستانی (نقوش ساسانی)

مستند نگاری و بررسی تحلیلی سیاه دوزی در ایران معاصر، استان سیستان و بلوچستان

آیا حجاب بیانیه مد است؟ «مطالعه ای بر پوشش زنان مسلمان مالزی»

مد پایدار: با رویکرد بازیافت بطری های پلاستیکی به پوشاک

سال ششم
تابستان ۱۴۰۰

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سندس

مدیر مسئول: فاطمه محمدی

مسئول فضای مجازی: سارا عباس نژاد

سرمدبیر: ملیکا آریانسب

صفحه آرا: ویدا عابدی طامه

استاد مشاور: ربابه غزالی

عکس روی جلد: مهسا قاری

مدیر هنری: فاطمه محمدی

- نویسندگان: ۱- یار و خجبت حرادی
۲- مریم السادات خرمدره
۳- فاطمه اشرف
۴- زهرا قانعی
۵- عظیمه باب نادى

از دانشجویان و پژوهشگران محترم تقاضا می شود جهت چاپ مقالات پژوهشی، علمی و تحلیلی در زمینه هنر و مطالعات بینارشته ای، نقد و گزارش های علمی و هنری، معرفی کتب جدید، معرفی آثار بدیع هنری و چهره های شاخص و رویدادهای موثر و مهم روز، از طریق راه های ارتباطی زیر اقدام کنند:

آدرس ایمیل نشریه: sondos.tfd@gmail.com

شماره تماس: ۰۹۱۹۷۹۲۲۳۲۵

صفحه اینستاگرام مجله: @sondos_magazine

مسئولیت محتوای مطالب با نویسنده مقاله است و نشان دهنده دیدگاه اصلی نشریه نمی باشد.

مستند نگاری و بررسی تحلیلی سیاه دوزی در ایران معاصر، استان سیستان و بلوچستان

پوشش مردان و زنان بلوچ بسیار ساده و در عین حال زیبا و مناسب برای اقلیم بلوچستان می‌باشد. عموماً در دوخت و تزیین لباس‌های زنانه از هنر منحصر به فرد سوزن دوزی و پریوار دوزی بلوچ استفاده می‌شود که هنر سوزن دوزی روی پیش‌سینه، سر آستین، جیب بلند در جلو و همچنین حاشیه شلوار در پایین خود نمایی می‌کند. دستار زنان بلوچ، روسری مستطیل شکلی است که توسط هنر بلوچی و پریوار دوزی تزیین می‌شود. پیراهن زنان بلوچ با چهار قطعه سوزن دوزی شده زینت داده شده که عبارتند از قطعه پیش‌سینه، قطعه سرآستین و قطعه دیگر در زیر پیش‌سینه که به طور عمودی تا پایین پیراهن دوخته می‌شود و جیب که در اصطلاح محلی «گوپتان» نامی ده می‌شود. (پورتال صنایع دستی استان سیستان و بلوچستان) (تصویر ۱) و سپس بلوچ دوزی با صبر، حوصله و خلاقیت ذهنی زن بلوچ با شمردن تار و پود پارچه انجام می‌گیرد. هنر سوزن دوزی با کمک سوزن و قلاب انجام می‌شود. به این ترتیب که ابتدا دور اشکال مد نظر خود را با نخ مشکی، سیاه دوزی کرده و سپس به وسیله نخ‌های رنگی متنوع درون طرح را متن دوزی می‌کنند. در نتیجه سوزن دوزی با نقش گل‌ها، بوته‌ها و ترکیب رنگ‌ها مهمترین زینت لباس زنان بلوچ است. برای طرح سوزن دوزی از پارچه و نخ‌های رنگی که مواد اولیه را تشکیل می‌دهند، استفاده می‌شود و نخ‌های به کار رفته در سوزن دوزی بلوچ عمدتاً به رنگ تیره و اکثراً به رنگ قرمز می‌باشد. (تصویر ۲)

(تصویر ۲) سیاه دوزی و متن دوزی بلوچ

مستند نگاری و بررسی تحلیلی سیاه دوزی در ایران معاصر، استان^۱ سیستان و بلوچستان
عظیمه باب نادی^۲، دکتر عبدالکریم عطارزاده^۳

(تصویر ۱) سوزندوزی زنان بلوچ

مقدمه:

هنر رودوزی یکی از صنایع دستی ارزشمند هر کشوری محسوب می‌شود و به عنوان شناسنامه از نوع تفکر، سلیقه و فرهنگ گذشته هر ملتی به شمار آمده و در اعتلای فرهنگ آن جامعه از آن بهره جست. لذا پژوهش حاضر به منظور آشنایی بیشتر با یکی از رودوزی‌های سنتی ایران به نام «سیاه دوزی» صورت گرفته، در همین راستا با بررسی این نوع رودوزی در استان سیستان و بلوچستان سعی بر معرفی تکنیک و چگونگی این دوخت شده است. یکی از موضوعاتی که پیش از همه توجه انسان را در بدو ورود به سیستان و بلوچستان جذب می‌کند، تنوع رنگ در پوشاک است. بلوچستان با سوزن دوزی پررنگ و لعاب زیبایش که همچون رنگین‌کمانی که تمامی رنگ و نقش را با جلوه‌گری تمام بر تابلوی خاطراتش نقش بسته است و شامل دوخت‌های متفاوتی می‌باشد.

نگاهی به پوشش:

۱ (این مقاله برگرفته از پایان‌نامه مستند نگاری و بررسی تحلیلی

سیاهدوزی در ایران معاصر، استان سیستان و بلوچستان و گلستان استاد راهنما:

دکتر عبدالکریم عطارزاده)

۲ دانشجوی کارشناسی ارشد صنایع دستی، نیمسال اول سال تحصیلی ۹۶-۹۷

۳ استادیار و معاون آموزشی تحصیلات تکمیلی دانشگاه سوره تهران

تزیین شده با دوخت مزبور در سایت هایی چون صنایع دستی سیستان و بلوچستان مشهود است. به همین جهت برای بررسی های بیشتر به برخی از آن ها اشاره می کنیم. در سایت (www.seeiran.ir) سوزن دوزی در سیستان، سیاه دوزی نام دارد، که در آن از نخ سیاه ابریشم استفاده می شود و روی لباس مورد استفاده قرار می گیرد.

در کتاب منتخب صبا نیز تعریف خاص و جداگانه ای دیده نمی شود، و فقط در قسمت بررسی تکنیک خامه دوزی آمده است که در سیستان، خامه دوزی را با سیاه دوزی تمام می کنند. بدین ترتیب که مثلث های جادگمه ای با بخیه سیاه رنگ بر روی آن ها پدید می آورند و حاشیه های دور یقه و مچ را به رنگ سیاه می دوزند. (اسفندیاری، ۱۳۷۵: ۱۷۸)

در مجله علوم اجتماعی فرهنگ مردم ایران در مقاله پوشاک سیستان و بلوچستان، نیز گفته شده است که برای تزیین و دستدوزی پوشاک از نخ سیاه استفاده می شده که در اصطلاح محلی به آن دوخت رودوزی، سیاه دوزی گویند و به نام های مختلف محلی چون: تخم خربزه، دندان اره، پامرغک، زنجیره، تور و پنجولک نیز خوانده می شود. (عمرانی نسب، ۱۳۸۶: ۱۲۱) (تصویر ۳)

(تصویر ۳) سیاه دوزی سیستان

پس طبق بررسی های انجام شده، تعریف کلی از سیاه دوزی عبارتست از: نوعی رودوزی که در آن به وسیله دوخت های مختلف، طرح های مثلث شکلی را با نخ ابریشمی سیاه شده بر روی پارچه سفید می دوزند.

تاریخچه سیاه دوزی:

متأسفانه تاریخ دقیقی درباره قدمت سیاه دوزی در منطقه سیستان در دست نیست ولی آنچه مسلم

اما بخش دیگر این استان که مورد بحث ما در تحقیق پیش روست، قسمت شمالی استان یعنی سیستان می باشد. سرزمینی دارای آب فراوان و خاک آبرفتی و از مناطق بسیار حاصلخیز ایران است. شمالی ترین شهر این استان و شرقی ترین شهر ایران است. همانطور که استاد حصوری در این باره آورده است: «نام باستانی سیستان، زرننگ با آب مربوط بوده است، در حالیکه نام جدید آن از قوم سکاها گرفته شده است. مهاجرت این قوم در قرن دوم میلادی به این سرزمین باعث تغییر هویت این مرز و بوم شد و سکاها، با فرهنگ غنی خود، اعتبار باستانی آن را شکلی دیگر بخشیدند.» (حصوری، ۱۳۷۱: ۳)

از تولیدات قدیم سیستان جزء چند نمونه در مجموعه ها چیزی در دست نیست، آنچه مشخص است و در کتاب قالی سیستان به آن اشاره شده است، آن است که در اوایل قرن چهاردهم هجری، سیستانیان به کلی راه و رسم قدیم را رها کردند و راه و رسم بلوچ ها را پذیرفتند. (همان - ۴) با این حال هنوز برخی از صنایع دستی از آن دریای هنر بیکران به فعالیت خود ادامه می دهند. از جمله صنایع دستی که هنوز ولی با قدرتی کم به حرکت و نمو خود ادامه می دهد، رودوزی است. که طرح، نقش و نوع دوخت در آنجا کاملاً متفاوت از بلوچستان می باشد، که خامه دوزی^۱ و سیاه دوزی را می توان نام برد که در آن منطقه رایج است و به نام مردمان سیستان در ایران شناخته می شود و بر روی البسه سنتی آن ها دیده می شود.

خامه دوزی سیستان هنوز کمابیش در روی برخی از البسه دیده می شود ولی رودوزی که در این زمان کمتر به چشم می خورد و تقریباً به دست فراموشی سپرده شده، سیاه دوزی می باشد که در تحقیق پیشرو بیشتر مورد بحث قرار می گیرد.

تعریف سیاه دوزی:

از آنجا که سیاه دوزی از جمله زیر مجموعه های رودوزی است که تا کنون کمتر به آن پرداخته شده است، تعریف و تشریح کاملی از روند دوخت آن در دست نیست، فقط در بعضی از سایت ها و کتب و منابع تخصصی نیز به صورت کاملاً جزئی، تعریف مختصری از آن موجود می باشد، و تعدادی از پوشاک

۱ - دوخت بخیه هایی با نخ سفید بر روی زمینه سفید را خامه دوزی گویند.

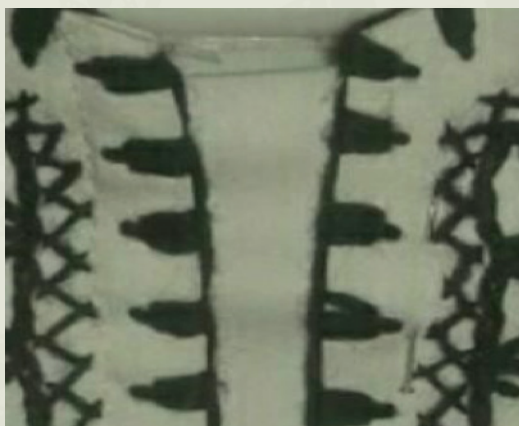
پارچه‌هایی با جنسیت‌های دیگر به جز نخ‌ی نیز استفاده می‌شود.

انگشتانه، قیچی، کارگاه گلدوزی و انواع سوزن‌ها که جزء ضروری وسایل و ابزار کار می‌باشد.
تکنیک دوخت:

روش دوخت: این دوخت به طریق حاشیه دوزی انجام می‌گیرد، که معمولاً با دوخت‌های دندان موشی و دندان اره‌ای و گاهی اوقات زنجیره، دوخته می‌شود. برای دوخت آن صرفاً از نخ لاس پنبه‌ای سیاه یا ابریشم سیاه رنگ شده استفاده می‌کنند. (یعقوبی، ۱۳۹۳:۱۸۲) برای گسترده تر کردن طرح نیز از انواع دوخت‌های زنجیره، زیگزاگ و به ندرت دوخت ضربدر نیز کمک می‌گیرند.

نحوه دوخت به این ترتیب است که در ابتدا لبه لباس مورد نظر را یک ردیف دندان موشی دوخت می‌زنند، این دندان موشی می‌تواند به شکل‌های متفاوتی چون دندان موشی اره‌ای (باز)، دندان موشی درجه‌ای و دندان موشی چسبیده انجام شود.

دندان موشی درجه‌ای، که بلندی این دوخت از کوتاه به بلند متغیر و افزایشی می‌باشد. دندان موشی درجه‌ای در سیاه دوزی سیستان حتماً به صورت فرد انجام می‌شود و معمولاً به شکل پنج تایی یا هفت تایی دیده می‌شود. (تصویر ۴)

(تصویر ۴) دندان موشی درجه‌ای و زیگزاگ

است، این نوع دوخت از سال‌های دور در منطقه سیستان رواج داشته و به صورت رودوزی کاملاً مجزا از سایر نقاط شناخته می‌شده است. البته ممکن است در تهیه پارچه سیاه دوزی که در گذشته بیشتر به رنگ سفید بوده است، نکته‌ای که در مقاله هنرهای دستی زنان، پوشاک زنان سیستانی، نیز به آن اشاره شده است، جالب به نظر آید: «امروزه در حالی لباس‌های محلی زن و مرد سیستانی به باد فراموشی می‌رود که تا چند سال پیش برای تهیه لباس از پارچه‌های دستباف محلی استفاده می‌شد و تهیه مواد اولیه و بافت آن به وسیله خود سیستانی‌ها انجام می‌گرفت. جنس این الیاف از نخ سفید بود و جومن نام داشت.» (یعقوبی، ۱۳۹۳:۱۷۳) بنابر تحقیقات به دست آمده، نخ رودوزی از ابریشم بوده است و این امر (تهیه نخ) ابریشم توسط بومیان محلی صورت می‌گرفته و این امر حاکی از تولید و پرورش کرم ابریشم در گذشته‌های دور در استان بوده است. لیکن همانطور که گفته شد، از پیدایش این سوزن دوزی زیبا و نخ‌های مربوط به آن تاریخ دقیقی در دست نمی‌باشد ولی همانگونه که آقای علی حسوری در کتاب قالی سیستان آورده است: «سرزمینی که روزی از مهم‌ترین مراکز تولید ابریشم بود، اکنون از بی درخت‌ترین مناطق ایران است و از درختان توت آن تقریباً چیزی باقی نمانده است.» (حسوری، ۱۳۷۱:۴) روزگاری سیستان یکی از مراکز تولید نخ ابریشم بوده است. یکی از دلایل انجام سیاه دوزی در گذشته، به علت هم‌مرزی با افغانستان بوده است. زیرا این دوخت در بین افغان‌ها نیز بسیار رایج بوده و مردم این منطقه تحت تاثیر شرایط بومی - محلی خود نیز به این دوخت مشغول بوده‌اند.

مواد و ابزار کار:

برای انجام این رودوزی زیبا از ابزار و وسایلی چون:

- نخ: که در گذشته از نخ‌های ابریشمی رنگ شده مشکی که در محل تهیه و تولید می‌شد، استفاده می‌کردند ولی هم‌اکنون بیشتر از نخ‌های پنبه‌ای مشکی (به علت در دسترس بودن) مورد استفاده قرار می‌گیرد.

- پارچه: که معمولاً از پارچه‌های ظریف تافته که به زبان محلی به آن (خاصه) گویند و دارای زمینه سفید با گل‌های هم‌رنگ ابریشمی با زمینه و یا گلدار ریز نخ‌ی اسنفاده می‌شود. (نجار، ۱۰:۹۶۱۳) البته با بررسی تصاویر، امروزه از

(تصویر ۷) ایجاد مثلث‌های توخالی

به طور کلی بانوان با انجام سیاه دوزی طرح‌های مثلثی شکل ایجاد می‌کنند که شکل و فرم مثلث‌ها با هم متفاوت است. (تصویر ۷) ایجاد مثلث‌های توخالی را با استفاده از دوخت زیگزاگ می‌بینیم که با زیگزاگ‌های باز و با فاصله انجام شده است و برای تزئین بیشتر از دوخت‌های به شکل ضربدر (زیگزاگ) به کار رفته است و فواصل ردیف اول با دوم را با بخیه دوزی تزئین کرده‌اند. همان طور که ذکر شد امروزه بانوان در برخی از پوشاک به جای دوخت از نوارهای توری دست باف استفاده کرده و با بخیه‌های ریز به لبه و حاشیه لباس وصل می‌کنند. (تصویر ۸)

(تصویر ۸) لباس سیاه دوزی شده بانوان

همان طور که در تصویر ۹، مشخص است علاوه بر دوخت دندان موشی در لبه کار و دوخت زیگزاگ، امروزه بانوان سیستان از دوخت‌های دیگری چون پامرگی در دوخت سیاه دوزی استفاده کرده تا طرح را گسترش داده و بر زیبایی آن اضافه کنند.

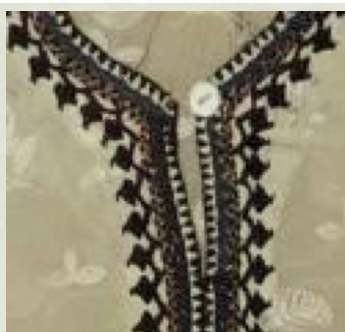
بانوان سیستانی اشکال دیگری چون دالبرهای کوچک و به هم چسبیده و یا گلبرگ‌های سه تایی در ادامه کار بر روی لباسشان ایجاد می‌کنند، که تمامی این دوخت‌ها به وسیله زنجیره انجام می‌شود. (تصویر ۱۰)

بعد از اتمام ردیف اول از دوخت‌های تزئینی و متفاوتی بنابر سلیقه شخص مصرف کننده در ردیف دوم استفاده می‌شود که شامل بخیه که به صورت دو ردیف ممتد در تصویر زیر قابل مشاهده است. (تصویر ۵) از دیگر دوخت‌ها در ردیف دوم زیگزاگ به هم چسبیده است، که در زبان محلی به آن «جووک» گویند.

(تصویر ۵) دوخت موازی و دندان موشی درجه‌ای

امروزه خانم‌های سیستانی برای تزئین بیشتر کار در برخی موارد به جای استفاده از زیگزاگ به هم چسبیده، از نوار توربافی در ردیف دوم استفاده می‌کنند. نوارهای تزئینی (توربافی) با کارگاه چوبی که آقایان درست می‌کنند، توسط بانوان سیستانی بافته می‌شود. در بافت این تورها نیز از نخ سیاه رنگ و به ندرت طلایی (یکی از تارها) در میانه بافت استفاده می‌کنند. (تصویر ۶)

(تصویر ۶) نقوش سیاه دوزی سیستان

نقش و طرح سیاه دوزی سیستان:

در این هنر نقوش فراوانی به کار می‌رود که بسته به جامعه زنان و مردان جداگانه است طرح و نقش در پوشاک آقایان به دلیل پرچین بودن و شلوغ بودن کمتر به چشم می‌آید و عموماً لبه مچ شلوار را سیاه دوزی می‌کنند. ولی دوخت‌های تزئینی در البسه بانوان به وفور دیده می‌شود و این شاید به علت ساده تر بودن لباس آن‌ها می‌باشد.

پس با دقت و مقایسه با هنر سفالگری در منطقه و طرح‌های زیبا و هنرمندانه‌ای که توسط زنان و مردان این مرز و بوم بر روی ظروف انجام می‌گیرد متوجه تشابهات زیادی در طرح و نقش، رنگ بندی و نوع خطوط و اشکال هندسی، به وجود آمده در بین ظروف سفالی به دست آمده از پیش تا کنون با سیاه دوزی این منطقه خواهیم شد. (تصویر ۱۲).

همان طور که در تصویر دیده می‌شود نقش‌های سه گوش و مثلثی، با چیده شدن در کنار یکدیگر، طرح‌های مثلثی بزرگتری را ایجاد کرده و با رنگ مشکی که هنرمند سفالگر بر روی زمینه سفید زده است، بیشتر متوجه شباهت آن با سیاه دوزی می‌شویم.

(تصویر ۱۲) نقوش سفال سیستان

کاربرد سیاه دوزی سیستان:

این دوخت مختص لبه‌های بیرونی پوشاک می‌باشد، خواه لبه دامن باشد یا دور یقه و سجاف و یا دور مچ، البته می‌توان در تمامی قسمت‌های نام برده نیز انجام شود، که در بخش‌های قبلی به طور کامل کاربرد آن در لباس‌های مختلف تشریح شد. پوشاک مردم سیستان، با توجه به موقعیت زمانی و مکانی، تفاوت عمده‌ای دارد. پوشاک مورد استفاده هنگام کار، مراسم شادی، عزا و .. در فصل‌های مختلف سال با توجه به طبقات اجتماعی در گروه زنان، مردان، کودکان و نوجوانان متفاوت است. بانوان دارای پیراهن گشاد و بلندی بودند که در خانه و بیرون از خانه از آن استفاده می‌کنند که لبه پایینی آن را سیاه دوزی می‌کردند. لباس بانوان عموماً نخی و به رنگ‌های روشن دیده می‌شود، که امروزه در نوع نقش دار و خال دار نیز مشهود است. سیاه دوزی در سیستان در گذشته کاربرد فراوانی داشته است و در جامعه سنتی مردان و زنان سیستانی به کار می‌رفته که امروزه در اندک

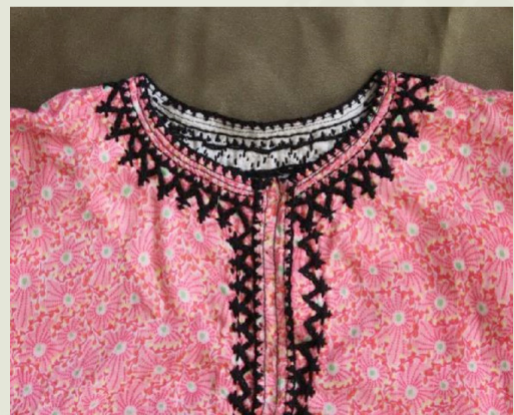

(تصویر ۹) انجام دوخت پامرغی در سیاه دوزی سیستان

(تصویر ۱۰) سیاه دوزی با طرح‌های دالبری و گلبرگ

نقش‌ها و طرح‌های انجام شده بر روی لباس بانوان سیستانی غالباً به صورت نقوش هندسی دیده می‌شود. (تصویر ۱۱) نقش‌های نمادین روی پارچه در رودوزی‌ها با عقاید، باور ها، طبیعت و معیشت مردم رابطه‌ی مستقیم دارد و تداوم این نقوش را می‌توان در سایر هنرهای سنتی استان از جمله سفالگری، گلیم بافی و قالی بافی به وضوح مشاهده کرد. (یاوری- عرفانی، ۹۲)

(تصویر ۱۱) نقش سیاه دوزی سیستان

با دمپای تنگ که برای تزیین آن از سیاه دوزی استفاده می‌کنند.

سیاه دوزی سیستان در حال حاضر:

سیاه دوزی در حال حاضر تنها جنبه‌ی خودمصرفی داشته و فقط بین اهالی سیستان خرید و فروش می‌شود. در این نوع رودوزی هنرمند با استفاده از ساده ترین مواد اولیه همچون پارچه، نخ و .. اشکال هندسی پدید می‌آورد. در گذشته رودوزی‌ها به عنوان شغل دائمی برای زنان این منطقه به شمار می‌رفت که به طور عمده از این طریق هم امرار معاش می‌کردند و استفاده از آن رابطه‌ی مستقیمی با درآمد اقتصادی هر خانواده داشت. هم اکنون این هنر به دلیل تغییر نوع پوشاک و هم چنین استفاده از چرخ خیاطی برای پدید آوردن نقش در حال منسوخ شدن است. در گفتگویی که با آقای دکتر روح الله شیرازی^۱ انجام گرفت، بیشتر به این امر واقف شدیم که دیگر به جز افراد معدودی که در شهر سیستان مشغول و البته آن هم به صورت سفارشی و شخصی دوزی کار کرده و امرار معاش می‌کنند و تولیدات آن‌ها بیشتر در کارگاه‌های خانگی صورت گرفته و بازار فروش نیز همان منطقه سیستان و زابل می‌باشد. این رودوزی زیبا دیگر به وفور یافت نمی‌شود بلکه بی رمق به کار خود ادامه می‌دهد.

نتیجه:

طی بررسی‌ها، تصاویر و تحقیقات انجام شده به تمامی نکات و زوایای سیاه دوزی به مواردی رسیدیم که با ارائه تصاویر و استناد به آن‌ها، کاملاً تشریح و تفصیل شد و در حد توان و امکانات به تکنیک و روش دوخت و همچنین به روند سیاه دوزی در حال حاضر در سیستان پرداخته شد.

همچنین به این مسئله واقف شدیم که همان طور که در بعضی از سوزن دوزی‌ها در حال حاضر با ارائه محصولات متنوع چون نوارهای حاشیه‌ای تزیین لباس، تهیه زیورآلات، لوازم تزیینی و کاربردی روبه رو هستیم، شایسته است که از همین شیوه نیز در ارائه سیاه دوزی بهره جسته و این رودوزی زیبا را به عرصه فراموشی ننهیم. و با ارائه طرح‌های زیبا با کاربردهای بیشتر در زندگی روزمره، به این صنایع دستی و هنر زیبا و ارزشمند کشورمان کمک کنیم و

قسمت‌هایی از سیستان، دوخته و کارایی دارد. در این هنر نقوش فراوانی به کار می‌رود که بسته به جامعه زنان و مردان جداگانه است. زنان در جشن‌ها و عروسی‌ها لباس‌هایی با رنگ‌های شاد و روشن، با تزیینات سیاه دوزی و خامه دوزی و دامن‌هایی با چین زیاد که به «چل تریز» معروف بود، بر تن می‌کنند. ناگفته نماند که این لباس‌ها در بازار عرضه نمی‌شود و از دیرباز خود زنان یا خیاط‌های محلی این دوخت و دوز را انجام می‌دهند. همان گونه که ذکر شد، زنان سیستانی دامن پرچین و کوتاهی به تن می‌کردند، که در اصطلاح محلی آن را «تمو» می‌نامی‌دند و گشادی آن به نه متر می‌رسید. گشادی این دامن به وسیله لیفه‌ای به دور کمر جمع شده و چین می‌خورد و جنس آن غالباً از پارچه‌های چیت گل دار و پارچه‌های نخی دیگر بود و برای تزیین حاشیه پایین آن از سیاه دوزی استفاده می‌شد. (بعقوبی، ۱۳۹۳:۱۷۷-۱۷۳)

زنان سیستانی تن پوش دیگری نیز به نام پیراهن «تاجیک» دارند (تصویر ۱۳)، که قد آن یک وجب بالای زانوست و دارای یک برش راسته که در دو طرف پهلو چاک‌ی تا پایین کمر دارد. چاک بلند آن به علت وجود دامن پرچین «تمو» است که زیر آن پوشیده می‌شود. (عمرانی نسب، ۱۳۸۶:۱۲۱)

(تصویر ۱۳) پیراهن تاجیک بانوان سیستانی

(تصویر ۱۳) پیراهن تاجیک بانوان سیستانی

ناگفته نماند که با توجه به بررسی‌های انجام شده بانوان سیستانی همانند مردانشان شلوار نخی دارند بدون داشتن گشادی زیاد همچون آقایان و

جانی دوباره به رگ‌های نیمه جان این هنر بخشیم. چرا که همین تک رنگی می‌تواند حسنی باشد برای سلیقه‌های خاص جوانان امروزی که سادگی و تک رنگی را بیشتر می‌پسندند و از رنگ‌های شلوغ اجتناب می‌کنند و نیز بتوان در ارائه پوشاک زنانه و خصوصاً مردانه تنوع ایجاد کرد.

منابع:

- اسفندیاری، صبا (۱۳۷۹) نگرشی بر روند سوزن دوزی سنتی ایران، چاپ دوم، تهران: منتخب صبا.
- بیگ محمدی، حسن (۱۳۸۸) ساختار فرهنگی - اجتماعی و پیشینه قوم بلوچ، مجله علوم انسانی دانشگاه سیستان و بلوچستان؛ زاهدان
- حصوری، علی (۱۳۷۱) تک مضمونی‌های فرش سیستان. تهران؛ فرهنگان
- عمرانی نسب، اشرف (۱۳۸۶) پوشاک مردمان سیستان و بلوچستان، مجله علوم اجتماعی فرهنگ مردم ایران، شماره ۱۱ زمستان.
- یعقوبی، حمیده (۱۳۹۳) هنرهای دستی زنان، پوشاک زنان سیستانی، مجله علوم اجتماعی، فرهنگ مردم ایران، شماره ۳۶، بهار.
- www.mokrandevelopment.com
- www.isna.ir
- www.negahmedia.ir
- www.zahedan.irib.ir
- www.seeiran.ir

مطالعه بالاپوش های آذربایجان

مبینا نظری حیانو^۱

لباس یک جزو حیاتی است و متغییر های زیادی از جمله موقعیت جغرافیایی، مذهب، شرایط ادامه حیات و ... در آن تاثیر بسزایی دارند.

(تصویر ۱)

در ادامه به تشریح بالاپوش های مردان و زنان آذربایجانی می پردازیم. لازم به ذکر است که در پوشش این قوم بیش از ۶۰٪ کل پوشش را بالاپوش ها تشکیل می دهند و از این رو بیشترین کاربرد را دارند، با توجه به موضوعات گفته شده می توان بررسی لازم را برای آشنایی هرچه بیشتر با این قوم به عمل رساند تا باشد که مطالعه ی این مورد در جهت بهبود شرایط و کیفیت پوشش موثر واقع شود.

قبل از هر مطلبی، نکته ای که در مورد این پوشش وجود دارد مختلف بودن «نوع» بالاپوش ها است، همانطور که گفته شد مردمان آذربایجان به دلیل در بر گرفتن دو قوم بزرگ آذری و کرد و هم چنین ایل ها و عشایر متعدد دارای اختلافات کوچکی در قطعات لباس هستند. تنها قطعه ای که مشاهده شده و مختص به ایل عشایر کلپیر می باشد، نوعی دهان بند به نام «یاشماق» است که کاربردی همانند جلوگیری از تنفس گرد غبار و... دارد. (سلمانی/۱۳۹۴/ blogfa.com)

این موضوع باعث شده تا تعداد و انواع قطعات مخصوصا در لباس بانوان بیشتر باشد و این مورد به این معنی نیست که فردی در آن واحد، و به طور ثابت از تمام قطعات که در ادامه خواهیم دید استفاده کند بلکه قطعات با توجه به جنس پارچه، سلیقه و فصل آن ها در زمان های گوناگون مورد استفاده قرار می گیرند.

استان آذربایجان به دلیل دربرگرفتن دو قوم بزرگ آذری و کرد و همچنین ایلها و عشایر متعدد، پوشاک مختلفی دارد. آذری ها، جزو اصیل ترین افراد ایرانی هستند که سه تا چهار هزار سال پیش به این سرزمین مهاجرت کرده اند. این عده به دو دسته پارت و ماد تقسیم شدند، که در قسمت های مختلف ایران ساکن شدند. لباس های مردم آذربایجان از جنس موادی ضخیم و گرمازا تهیه شود. دامداری و سنت ها این امکان را به اهالی داده است که از محصولات دامی و پوستی در حد اعلا در تهیه البسه و پوشاک استفاده نمایند. منطقه آذرینشین ایران، با آذریهای قفقاز در سه متغیر زبان، قومیت و مذهب همسانند؛ زیرا قبل از معاهدات گلستان و ترکمنچای، آن ها به صورت یکپارچه بخشی از ایران تاریخی و باستانی بودند. شکل پوشاک زنان و مردان در استان های آذربایجان از تقریباً الگویی یکسان پیروی می کند و مقتضیات جغرافیایی و اقتصادی استان امکان حفظ الگوی نسبتاً ثابتی در پوشش را فراهم کرده اند.

هدف این مقاله مطالعه ی قطعات بالاپوش لباس کهن آذری است که از اهمیت فرهنگی بالایی برخوردار است. در آذربایجان لباسها علاوه بر تزئینات و تکنیک دوختشان، با پارچه های به کار رفته نیز خود را نمایان میسازند. فراوانی مواد خام در این سرزمین کهن، موجب شده است تا پارچه بافی با پشم و ابریشم توسعه فراوانی داشته باشد.

مقدمه:

لباس ها و آداب رسومات هر ملیت و قوم نشان دهنده ی باور ها و فرهنگ آن ها است که طی فرآیند چندین ساله یا چه بسا چند هزار ساله ایجاد می شود. نتیجه و تجربیات آن قوم میزان غنی بودن و اصالت آن ها را مشخص می کند زیرا رابطه ی قدمت و غنی بودن یک رابطه ی دوسویه است. در بین شاخصه ها، لباس های سنتی هر قوم بیشترین تاثیر را از فرهنگ آن ها پذیرا است. زیرا

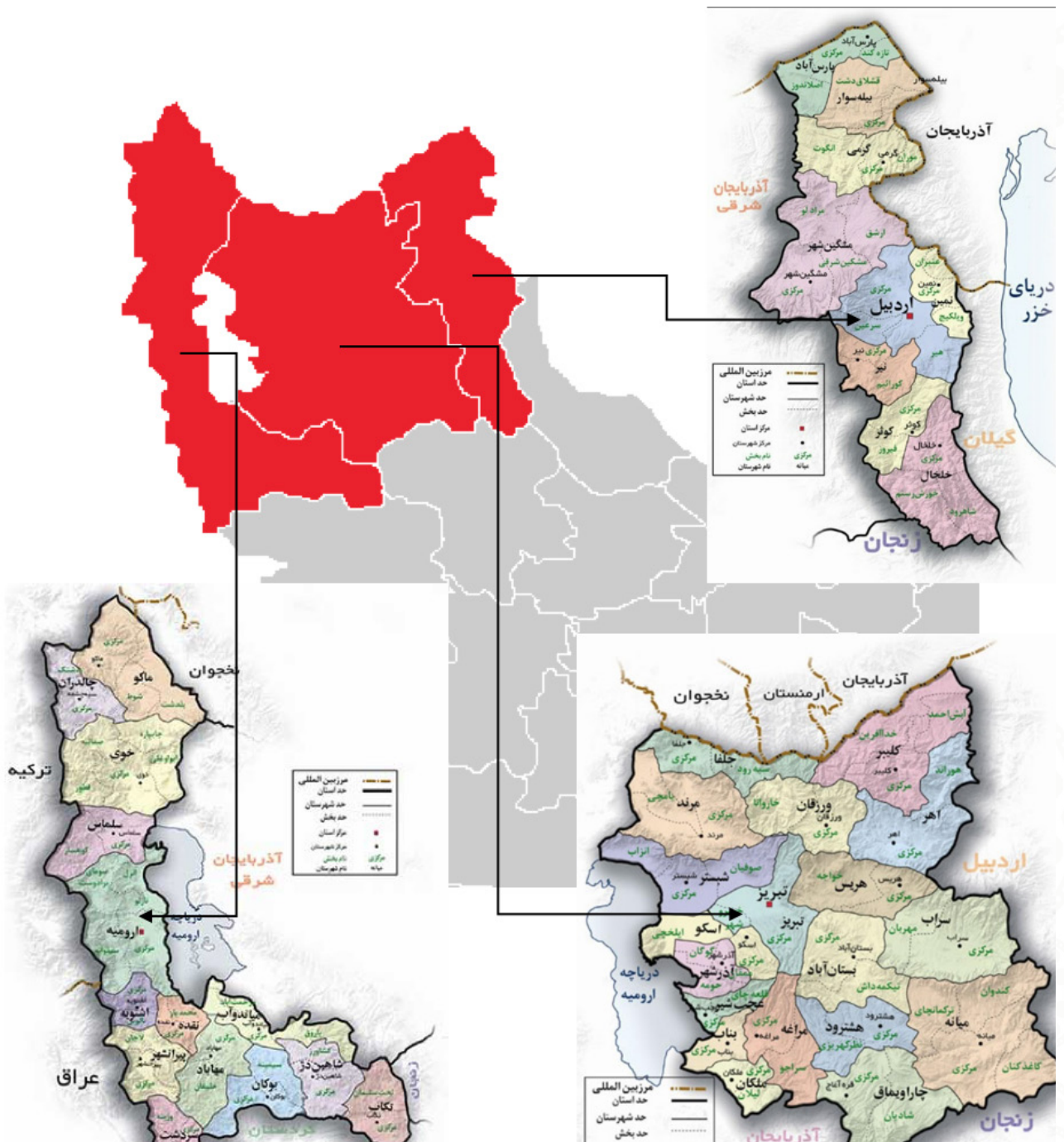
۱ دانشجوی کارشناسی. طراحی لباس. هنر. دانشگاه الزهرا (س). تهران.

دارد و به دلیل وجود کوهستان های برف گیر که از شمال به جنوب کشیده شده اند، تغییرات جوی حاصل از وجود دریای مدیترانه و دوری از دریای آزاد نقش مهمی در میزان کاهش دما و ریزش های جوی در این منطقه دارد. (IRIMO.ir)

آذری ها قدمت بسیار طولانی در سرزمین و فلات ایران دارند. همچنین آذربایجان یکی از مهم ترین کانون های تمدن ایرانی در ازای تاریخ بوده است. آذربایجان (استان اردبیل، آذربایجان شرقی و غربی) که وطن اصلی آذری ها است، جزء لاینفک سرزمین ایران بوده است. بر اساس کاوش های باستان شناسی که توسط پرفسور «کارلتون استنلی کن» در غرب دریاچه ارومیه در غار (تمتمه) انجام گرفت،

یکی از مشکلاتی که بر سرراه مطالعه این قوم است شباهت پوشش بین آذربایجان و کشورهای مجاور اوست همانند ارمنستان و ترکیه، اما لازم به ذکر است که این شباهت نتیجه تاثیر گرفتن آن ها از مردمان آذربایجان است زیرا آذربایجان نسبت به کشورهای مجاورش یقینا از قدمت و اصالت بیشتری برخوردار است حتی از لحاظ جمعیت هم نسبت به آذری ها (جمهوری آذربایجان + منطقه ی آذربایجان ایران) این موضوع اثبات می شود. با این حال شباهت های زیاد گاهی ایجاد تردید می کند.

آذربایجان متشکل از سه استان با نام های اردبیل، آذربایجان شرقی و آذربایجان غربی است و از لحاظ موقعیت جغرافیایی در قسمت شمال غربی ایران قرار

علاوه بر تزئینات و تکنیک دوخت شان، با پارچه های به کار رفته نیز خود را نمایان می سازند. فراوانی مواد خام در این سرزمین کهن، موجب شده است تا پارچه بافی با پشم و ابریشم توسعه ی فراوانی داشته باشد. در این استان، پارچه هایی همانند ساتن، تافتا، ترمه، موسلین و مخمل، بسته به توان مالی مهم ترین پارچه ها هستند. زنان این خطه بیش تر به تهیه ی لباس هایی از جنس ابریشم، ترمه یا مخمل علاقه مند بوده و مردان شان اغلب از پارچه های پشمی لباس بر تن می کنند (اندروز و اندروز، ۱۳۸۲، ۳۰۰).

بانو آذربایجانی (تصویر ۱)

لباس دختران جوان از رنگ های زنده و شاد بوده و زیورآلاتی به آن دوخته شده است؛ ولی زنان سال مند در نوع پوشش خود از لباس هایی با رنگ های ملایم و تزئینات بسیار کمی بهره می بردند. لباس های کودکان آذربایجانی از نظر فرم به انواع بزرگ تر شباهت داشته، تنها از نظر اندازه با آن ها تفاوت دارند. مخمل برش خورده، پارچه های زرکش و پارچه های جناغی پشمی راه راه، نشانه ی تن پوش های مرغوب تر است، که همگی با نوارهای تزئینی و اغلب با توری های طلا و نقره در سراسر آنها تزئین می شوند. مخمل هنوز هم برای بافت نیم تنه ها مورد پسند عامه است. (همان، ۱۳۸۲، ۳۱۲).

مستنداتی در خصوص سکونت انسان های نخستین در این منطقه به دست آمد. دیگر شواهد باستان شناسی از شکل گیری استقرارها و روستاهای اولیه در نقاط مختلف آذربایجان مانند تپه حسنلو، تپه حاجی فیروز، تپه جلبر و ... نشان از قدمت دیرینه سکونت انسان و شکل گیری فرهنگ و تمدن در این منطقه دارد. (باقری چوکامی، ۱۳۹۱، کتاب قوم آذری) آن ها سه تا چهار هزار سال پیش به این سرزمین مهاجرت کرده اند. این عده به دو دسته پارت و ماد تقسیم شدند، که در قسمت های مختلف ایران ساکن شدند از آن جمله مادها که در آذربایجان سکونت گزیدند. زبان مردم آذربایجان، ترکی آذربایجانی بوده و این زبان در اثر گذشت زمان در مسیر تکامل خود به واسطه ارتباط نزدیک با دیگر اقوام ساکن ایران زمین از قبیل فارس ها، اعراب، ارمنه، گرجی ها، کردها و دیگر اقوام از نظر لغوی و دستوری بسیار گسترده تر گردیده است. زبان کنونی مردم تبریز آذری می باشد. (۱۴۰۰- وزارت اطلاعات و فناوری ارتباطات)

شرایط و عوامل مختلفی در پراکندگی قوم آذری نقش داشته است. در این میان، حوادثی که از اوایل قرن بیستم به وقوع پیوست، حائز اهمیت و در ایجاد موج مهاجرت از آذربایجان به سایر مناطق ایران مؤثر بوده است. انقلاب ۱۹۱۷ م. در روسیه و مناسبات دولت ایران با رژیم جدید آن موجب کاهش اهمیت آذربایجان و تبریز و فعال شدن جنوب کشور گردید. با تمرکز فعالیت های اقتصادی در تهران، موج مهاجرت از آذربایجان به طرف تهران آغاز شد. افزون بر این، رژیم رضاخان عمدتاً در سیاست اقتصادی خود بر ضد مناطق، به خصوص آذربایجان، تبعیض قائل می شد. (گودرزی، ۱۳۸۴، ۸۷)

برودت و سردی هوا که در بیشتر روزهای سال بر این منطقه حاکم است این نیاز را پیش آورده که لباس ها از جنس مواد ضخیم و گرما زا باشند و از مواد دامی و پوستی که از طریق فراوانی دام در این منطقه این امکان را به اهالی داده است، محصولات دامی و پوستی در حد اعلا در تهیه البسه و پوشاک استفاده نمایند. (sarab-info.blogfa.com) شکل پوشاک زنان و مردان در استان های آذربایجان از تقریباً الگویی یکسان پیروی می کند و مقتضیات جغرافیایی و اقتصادی استان امکان حفظ الگوی نسبتاً ثابتی در پوشش را فراهم کرده اند. لباس ها

(تصویر ۴)

(تصویر ۲)

در ذیل تصویر یک بانوی آذربایجانی را مشاهده می کنید که به تشریح قطعات لباس از بالا ترین قطعه با نشانک ها می پردازیم.

۱. روسری (چارقد. یایلیق. شال. چادر شب):

روسری یا چارقد:

زنان در این منطقه روسری بر سر کرده و بعضاً نیز صورت شان را در ناحیه ی چانه می پوشاندند. «روسری آنان چارقدی بود که موهای آنان را می پوشاند. (چارقد روسری بزرگی است در ابعاد ۳ در ۳، چاقچوری که زیر جامه در آن بگنجد بر پا و چادر مشکی بر سر و رو بندی از پارچه با قلابی جواهری بر صورت می زنند. (افشارسیستانی/۱۳۸۱/۸۶۸) جنس روسری ها از پارچه های حریر، ابریشم، تور و چارقد ها اکثراً از نخ هستند که حاشیه آن ها به عنوان تزیین ریشه ریشه می شوند و با رنگ سفید و دارای ریز نقش گل هستند. (1400/azerbaijan.az)

یایلیق:

یایلیق از تکه ابریشم مربع شکلی است که به طور مورب تاخورده و در پشت بسته میشود. امتداد راست پارچه را می توان از روی دهان برای «یَشَمَق» (روبنده) گذراند. این لباس تا اواسط دهه ی ۱۹۷۰ میلادی رایج بود. (اندروز و اندروز، ۱۳۸۲، ۳۱۴) یایلیق، نوعی سربند است که اکثر اوقات وسط آن کاملاً به رنگ مشکی و حاشیه آن نیز اغلب به رنگ قرمز است که زنان مسن برای نگه داشتن چارقد روی پیشانی یا چارقد می بندند. (همان)

شال:

شال ها از جنس نخ یا ابریشم در اندازه های ۱/۵ در ۱/۵ و در رنگ های مختلف که در حاشیه طرح هایی توسط مهر و رنگی چاپ می شود. (تصویر ۵)

چادر شب:

چادری که تا قوزک پاها می رسید و پوشش کاملی را روی تمام قطعات ایجاد می کرد. (اندروز و اندروز، ۱۳۸۲، ۳۱۶)

(تصویر ۵)

(تصویر ۶)

کولاجا:

کولاجا کت زنانه است که با دامان جمع شده مستقیم تا کمر پوشیده است یقه آن باز است، طول آن تا گردن است، طول آستین از آرنج کشیده می شود. کولاجا عمدتاً از مخمل و تیرما ساخته می شود. یقه، کمر، دامان و لبه های آستین آن اغلب با طرح هایی از نخ های طلائی و نقره ای، مهره ها و ملیا تزئین شده است. (تصویر ۷) (همان)

(تصویر ۷)

کمر بند ها:

زنان بیش از آرخالینگ و چپکن، کمر بند به رنگ نقره ای یا طلائی می پوشیدند. کمر بند های چرمی ای که پول های نقره ای به آن متصل شده و با سنگ ها تزئین می شدند. (همان)

۴. پیراهن (کوئینک):

پیراهن به آذربایجانی «کوئینک» یکی از لباس های شانه ای بوده و معمولاً از جنس ابریشم تهیه می شود. این لباس که روی شانه ای آن دوختی

۲. برک ها (تاس کلاه):

لباس های زنان ترک آذربایجان با کلاه هایی که «برک» نامیده می شوند کامل می شود. برک ها کلاه های ساده و کم ارتفاعی که به شکل ساده بوده و گاهی هم با سکه های و پولک تزئین می شود البته در خانواده های ثروتمند جلیقه و برک ها با سکه تزئین می شدند. البته در برخی ایل ها کلاه هایی با نام تاس کلاه بر سر می گذارند که اطراف آن ریشه های رنگی تزئین شده قرار دارد. برک ها از جنس پشم گوسفند یا کرک بز به دست می آیند، نرم و ضخیم اند و در رنگ های قهوه ای، مشکی، سفید و خاکستری هستند. (روزنامه ای اطلاعات، ۱۳۸۷، ۶)

۳. آرخالینگ (آرکالیک):

یکی دیگر از شاخصه های لباس بانوان آذربایجانی آرخالینگ ها هستند که انواع و رنگ های مختلفی دارند. آستین های آرخالینگ تا آرنج تقریباً تنگ است و بعد از آن با پلیسه های همراه با نواردوزی لبه ای آن گشاد می شود و یقه ای باز که در قسمت کمر با دکمه ای بسته می شود، دارای الگوی راست قامت و مثلثی در قسمت زیر بغل می باشد. آرخالینگ هایی که با پارچه ای مخمل همراه گل های دوخته شده روی آن هستند بیشتر مورد توجه است. در ادامه به انواع آرخالینگ ها می پردازیم. (azerbaijan.az، 1400)

چپکن:

روی پیراهن (کوئینک) پوشیده می شود. آستر داشته و مهم ترین خصوصیتش آستین هایش است که بلند و بدون دوخت سرشانه اش است و انتهای آن به شکل های مختلفی برش می خورد و از سرشانه آزاد است. چپکن ها در قسمت کمر محکم و در طرفین برجستگی هایی همراه با چاک وجود دارد که باعث زیباتر شدن شکل ظاهری بدن می شود. از جنس های ترمه و مخمل و پارچه های طلاکاری شده و حاشیه ای یقه و پایین دامان با حاشیه ای تزئین شده است. چپکن ها در رنگ های مختلف تهیه می شوند. (تصویر ۵) (همان)

لباده:

لباده نام دیگر لباسی است که تا زیر کمر ادامه یافته و مقابل آن باز می مانده است. این لباس در دو طرف خود بال هایی دارد و آستین هایش تا آرنج است. (تصویر ۶) (همان)

همچنین انواع کلاه بئی پاپاچی (کلاه شاه و ارباب):

۲. باشلوق:

باشلوق یا باشلیغ از مهم ترین اجزای مردمان ساکن مناطق کوهستانی آذربایجان است. با استفاده از باشلوق کلاه، سر و صورت خود را می پوشانند تا از باد و بوران در امان بمانند اما لازم به ذکر است که چون پاپاق از پشم گوسفند تهیه می شود به هنگام مجاورت با برف و باران پوسیده می شود در نتیجه با پوشیدن باشلوق از آن محافظت می کنند. ویژگی دیگر اینکه این قطعه باعث می شود تا کلاه ثابت بماند به همین منظور در مسابقات یا حتی جنگ ها سوارکاران باشلوق را می بستند تا از افتادن روی سر و همچنین بدون کلاه بیرون رفتن برای پوشنده قباht و جزو ممنوعات بوده است. (همان)

۳. آرخالیغ:

آرخالیغ ها به طور کلی از ساتن ساخته شده و در ناحیه کمر جمع می شود و دامن چین دار یا جمع شده دارند. آستین ها صاف بوده و مچ دار هست. دارای یک یا دو جیب، با یوغ کوچک و از قسمت یقه که صورت یقه آخوندی است تا کمر دکمه می خورد. بیشتر از کشمیر و ساتن و یا پارچه های نازک است. روی آن کمر بند بسته و زیر چوخا پوشیده می شود. (1400.azerbaijan.az)

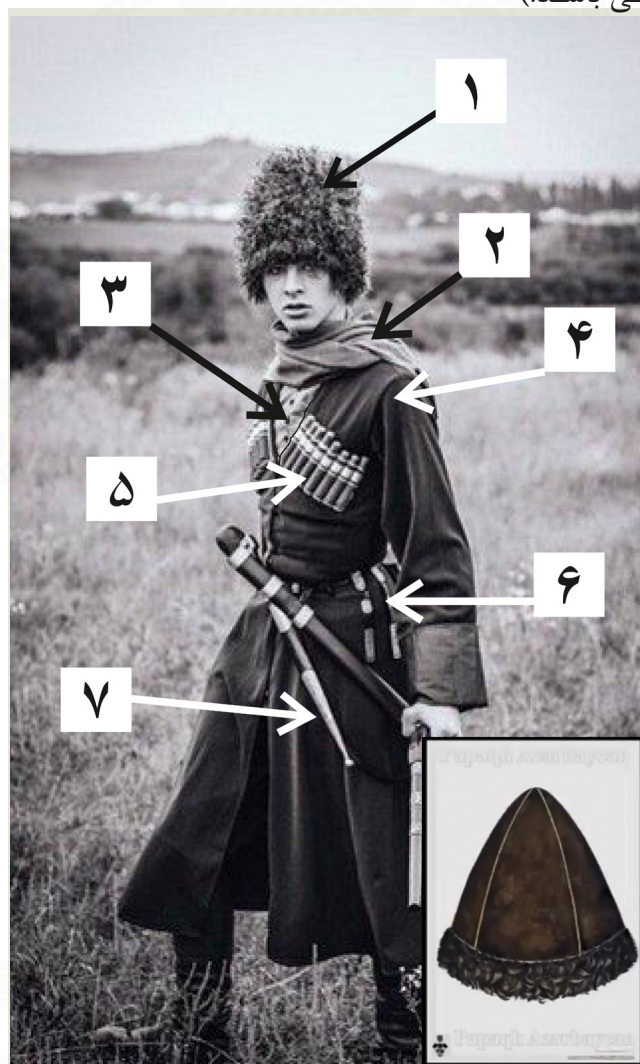
وجود نداشت آستین هایی گشاد، با یقه آخوندی است. کؤینک معمولاً به شکلی تویی پوشیده شده و در بیش تر مناطق «کؤینک» نیز نامیده شده است. به طور دقیق «کؤینک»، پیراهنی بدون درز بوده که دارای الگو راست قامت است و در قسمت زیر بغل برای حرکت بهتر دارای برش های مثلثی است. لبه ها آستین و یقه آن نوار دوزی می شود.» (اندروز و اندروز، ۱۳۸۲، ۳۱۴)

- حال به تشریح پوشاک مردان آذربایجان می پردازیم. همانطور که می بینید شامل ۷ قطعه هست.

۱. پاپاق (گالپاخ):

کلمه ی پاپاق برای اولین بار از قوم قره پاپاق نمود پیدا کرد، آن ها از لحاظ مردم شناسی جزو تبار ترک بودند و رواج دامداری باعث استفاده از پوست و نمد آن برای کلاه هایشان گردید.

پاپاق یکی از اصلی ترین قطعه لباس مردان می باشد و طبقه و جایگاه اجتماعی او را نشان می دهد. (تصویر ۹) (گونه بسیار قدیمی از پاپاق بورک (کلاه) می باشد).

(تصویر ۹)

۴. چوخا:

چوخا مهم ترین شناسه برای مردان آذربایجان است. استفاده از کلمه ی چوخا و چوخانلی در نامگذاری بسیاری از اراضی، نام ها، القاب آذربایجانی به چشم می خورد. پس از مراحل شکل گیری در نیمه دوم قرن ۱۹ برای اولین بار چوخا ها برای افسران و عالی رتبتگان ارتش آذربایجان استفاده شدند. در ارتش روسیه به لباس های زرهی کولچوقا و قولچوخ می گویند که کلمه ی چوخا در آن ها مشخص است. (1400, papaqlitabriz.az) به شکل ظاهری دو نوع چوخا وجود دارد:

تنها درنوع آستین ها تفاوت دارند. آتماقولسبز ها، آستینی رها از قسمت سرشانه دارند که نه تنها برای زیبایی بلکه ویژگی آن فریب دادن دشمن در جنگ ها و در در فصل سرما برای سوارکاران محافظی بوده است و آتماقول آستینی آزاد دارد. رنگ چوخا ها هم دارای اهمیت است و چوخا ها در رنگ های آبی، سفید، مشکی، قهوه ای و سبز بوده اند. (همان-۱۴۰۰)

آتماقولسبز (تصویر ۱۰)

۵. حاضیر داش ها:

از دیگر شاخصه های پوشاک مردان آذربایجان حاضیر داش ها هستند که اوایل به توتقاج ها بسته می شدند و به مرور زمان بر روی پیراهن دوخته شدند. حاضیر داش ها در واقع نگه دارنده ای برای گلوله بودند که به مرور زمان به صورت نماد درآمدند. (همان-۱۴۰۰)

۶. عاشیقلا:

عاشیقلاها زینت هایی هستند که به کمر بند چرمی وصل می شوند. (همان-۱۴۰۰) (تصویر ۱۱)

(تصویر ۱۱) توتقاج های چرمی که به صورت ضربدری یا کج بودند.

(تصویر ۱۲)

۷. خنجر:

از آن جایی که این پوشش در ابتدا یک لباس نظامی بوده است خنجر و ملحقات دیگر جزوی از لباس شده اند.

پوشش دیگری که مخصوص برف و سرما است که روی تمام پوشش می پوشند و از جنس پشم گوسفند است در رنگ های سفید، مشکی، قهوه ای. (تصویر ۱۲)

منابع:

- افشار سیستانی، ایرج (۱۳۸۱). نگاهی به آذربایجان غربی، تهران: ثامن الائمه (ع) اندروز، پ. آ اندروز و (۱۳۸۳). پوشاک ایران زمین، زیر نظر احسان یارشاطر، ترجمه پیمان متین، تهران: امیرکبیر
- باقری چوکامی، سیامک (۱۳۹۱). قوم آذری، چاپ اول، تهران: امیرکبیر
- پورتال سازمان هواشناسی کشور (۱۴۰۰). اقلیم استان آذربایجان غربی، تهران
- روزنامه اطلاعات (۱۳۸۷). ص ۶
- سلمان، مهدی (۱۳۹۴). درس آزاد، اصفهان
- گودرزی، حسین (۱۳۸۴). گفتار هایی درباره جامعه شناسی هویت در ایران، ص ۸۷، تهران: مؤسسه مطالعات ملی، تمدن ایرانی
- وزارت اطلاعات و فناوری ارتباطات (۱۴۰۰). تاریخچه آذربایجان قبل از اسلام، تهران

- <https://azerbaijan.az> (۱۴۰۰) Republic Azerbaijan page papaqlitabriz/ (۱۴۰۰) hampa/reza Tabriz/Iran
- sarab-info.blogfa.com site (۱۴۰۰) sarab/Iran

چگونگی طراحی لباس مشاغل با الهام از نقوش باستانی (نمونه موردی نقوش ساسانی)

۱- به نظر می‌رسد که نقوش ساسانی دارای جنبه‌ی نمادین و رمزی هستند.

۲- شناخت نقوش و مطالعه آنها و بررسی مشاغل ما را در جهت یک طراحی خوب و کاربردی هدایت می‌نماید.

هدف این تحقیق بررسی نمادهای اسطوره‌های موجود در نقوش حیوانی پارچه‌های دوران ساسانی و کاربرد آن در طراحی لباس مشاغل می‌باشد. روش این تحقیق توصیفی-تحلیلی بوده و این پژوهش از طریق جمع‌آوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای و می‌دانی درصدد بررسی نمونه‌هایی از نقوش اسطوره‌های دوران ساسانی با تکیه بر نقوش حیوانی می‌باشد.

نقوش جانوری در منسوجات ساسانی:

هنر ساسانی احیاکننده‌ی هنر فاخر هخامنشی و استوار بر سنن باستانی ایران زمین می‌باشد. بافتن پارچه‌های پشمی و ابریشمی و صدور کالاهای فراآورده‌های حوزه پهن‌آور شاهنشاهی ساسانی به سایر کشورهای شرق و غرب پس از بسط امور کشاورزی از اهم کارهای تجاری و اقتصادی در دوره‌ی ساسانی بوده است. عظمت هنر ساسانی چنان بود که بر تمدن‌های هم‌عصر خود و حتی پس از آن تاثیر گذاشت. نقوش منسوجات ساسانی با مشخصه گرایش به انتزاع و اشکال هندسی در بازنمایی، ترکیب بندی متقارن همراه با قالب تزئینی و مضمون اسطوره‌ای نمادین قابل تعریف می‌باشند. در پارچه‌های ساسانی نقش و رنگ به کمک یکدیگر می‌آیند و رنگ نقش مهمی در جلوه و نمادپردازی نقوش دارد.

حیوانات به سبب دارا بودن ریخت‌های گوناگون و حرکات، شکل‌ها و رنگ‌های مشخص و برجسته و از جهت نوع روابط با انسان، بیشترین اهمیت را در دانش نمادپردازی یافته‌اند. ریشه این نماد با توتم‌پرستی و پرستش حیوانات، پیوند نزدیک دارد. نمادپردازی هر حیوان، بر بنیاد وضعیت خاص آن در طرح‌های نمادین و زمینه‌ای متفاوت است. (اوحدی، ۱۳۸۶، ۳۵۰) پیکره‌های جانوری، از قدیمی‌ترین نقوشی است که انسان در آثار خود استفاده کرده است. این نقش‌مایه‌ها در هنر ایران، تنها جنبه تزئینی ندارد بلکه بیانگر امی، د، ترس و گاه اعتقادات

چگونگی طراحی لباس مشاغل با الهام از نقوش باستانی (نمونه موردی نقوش ساسانی)

ربابه غزالی^۱

فاطمه اشرف^۲

مقدمه:

صنعت بافت منسوجات با توجه به نیاز اولیه انسان به پوشش، پیشینه‌ای طولانی دارد و در ادوار گوناگون تحولات بسیاری را پذیرفته است، این نقوش دربردارنده تجارب اجتماعی، فرهنگی و معتقدات مذهبی دوران خود هستند و لذا به فهم بهتر سیر تحول اندیشه‌های مردم دوران خود کمک می‌کند. در طی زمان و در ضمن روابط عدیده‌ای که بین اجتماعات و فرهنگ‌های ملل مختلف وجود داشته است، این نقوش دچار تغییر و تحولاتی شده‌اند؛ و تنوعات بسیاری پیدا کرده‌اند. از سویی ماهیت نمادین نقوش به ویژه در منسوجات از اهمیت زیادی در دوره‌های مختلف برخوردار است. نماد اصولاً امری مهم و گنگ یا حاصل یک گرایش احساسی نیست بلکه نماد، زبان روح است. نمادگرایی در ایران سابقه‌ی بسیار کهنی دارد به گونه‌ای که در ایران باستان نیز این روند ادامه پیدا کرد و پس از آن به دوران اسلامی نیز راه یافت. هنر دوران ساسانی را باید هنری شاهانه دانست چرا که بیشتر اختصاص به بازنمایی اعمال و احوال پادشاهان مختلف داشت، اما در عین حال به طیف گسترده‌ای از نگاره، نقوش گیاهی، جانوری و پرنده‌ای گاه با کاربردهای رمزی و نمادین، نیز مورد بهره‌برداری قرار گرفته است.

در حال حاضر ۶۰ قطعه پارچه‌ی دوران ساسانی در دست است و ۲۵ نوع نقش پارچه روی حجاری‌های طاقیستان نمایش داده شده است که می‌تواند راهنمای خوبی برای منسوجات این دوره باشد. (موسوی، آیت‌اللهی، ۱۳۹۰، ۷) از جمله سوالات اساسی که منجر به انجام این پژوهش شده است می‌توان به سوالات زیر اشاره کرد:

۱- در ماورای نقوش حیوانی پارچه‌های دوران ساسانی چه معنایی نهفته است؟

۲- چگونه می‌توان از این نقوش در طراحی لباس مشاغل استفاده نمود؟

۱ عضو هیأت علمی گروه طراحی پارچه و لباس، دانشگاه الزهرا(س)

۲ کارشناس طراحی لباس دانشگاه الزهرا (س)

نیاز به دفتر مرکزی هر دو مورد مراجعه شد. در بانک پاسارگاد به دلیل خصوصی سازی سیستم نظام این بانک و محرمانه بودن اطلاعات مورد نیاز همکاری مثبتی صورت نگرفت و در نهایت، با توجه به چارت سازمانی، محدودیت‌های شغلی و نیاز سازمان، دفتر اژانس هواپیمایی انتخاب گردید. تحقیق در دفتر هواپیمایی نیز، برای رسیدن به نتیجه مطلوب به روش می‌دانی صورت گرفت و برای دستیابی به نتیجه دقیق‌تر، یک نظر سنجی بین ۱۰ نفر از کارکنان نیز انجام شد. مصاحبه زیر با آقای هویدا مدیر کل دفتر اژانس هواپیمایی هما در اصفهان انجام شده است.

فعالیت شما در این سازمان به چه شکل است؟
اکثریت قسمت‌ها به جز قسمت عملیات پرواز و در مواردی قسمت بازرگانی فعالیت اداری دارند. اکثرا نشسته هستند و با سیستم مشغول کار هستند.

ساعات کاری چگونه است؟
قسمت بازرگانی و فروش در دو شیفت کاری صبح و شب از ۷:۳۰-۱۳ و ۱۹-۱۳ در ۶ روز هفته مشغول به فعالیت هستند. قسمت‌های اداری از ۷:۳۰-۱۵:۳۰ در ۵ روز کاری مشغول به فعالیت هستند. واحد عملیات نیز در قسمت زمینی شیفت‌های ۱۲ ساعته دارند. و در قسمت هوایی تایم کاری آن‌ها ۷-۶ ساعت کاری (پرواز) دارند.

یونیفرم شما به چه شکل است؟
در قسمت اداری یونیفرم مردان شامل کت و شلوار سورمه‌ای با لباس سفید در همه فصول سال و یک بارانی سورمه‌ای در فصل زمستان است. لباس زنان مانتو و شلوار و مقنعه سورمه‌ای در همه فصول و یک بارانی در فصل زمستان می‌باشد. لباس واحد حراست کت و شلوار مشکی با پیرهن سفید برای مردان و مانتو و شلوار و مقنعه مشکی همراه با چادر برای زنان می‌باشد. لباس واحد عملیات نیز در قسمت فنی و فرودگاهی لباس کار موجود در بازار و در قسمت پرواز همان یونیفرم قسمت اداری می‌باشد.

یونیفرم کشورهای دیگر چگونه است؟
۹۰ درصد کشورها سورمه‌ای هستند. اما کشورهای حوزه آسیای جنوب شرقی اصولاً از رنگ‌های شارپ و درخشان استفاده می‌کنند. حراست‌ها همه جا مشکی می‌پوشند. رنگ‌های زرشکی و کرمی نیز در یک سری اژانس‌ها دیده می‌شود.

یونیفرم شما چه مدت تغییر پیدا می‌کند و چگونه تهیه می‌شود؟

مذهبی و افسانه‌هاست. همین ارزش‌ها، گاه نقوش را تبدیل به نوعی علائم قراردادی و نمادین کرده و در جهت انتقال پیام از آن استفاده شده است. (خزایی و سماواکی، ۱۳۸۱، ۴۵)

بیشترین نقوش حیوانی که به عنوان عنصر تزئینی و نمادین در پارچه‌های دوران ساسانی به کار برده می‌شده است نقوش جانورانی چون اسب یا اسب بالدار، شیر، بزکوهی و قوچ می‌باشد، که شیر نماد سلطنت، بز نماد زاینده‌گی و باروری، اسب نماد باران، قوچ نماد خورشید و برکت و گاو نیز نماد ماه و زمستان می‌باشد. از بین نقوش پرندگان نیز بیشترین نقوش مربوط به طاووس، خروس یا قرقاول، عقاب و سیمرغ است که ترکیبی از دم طاووس و ناخن‌های تیز و سر یک سگ می‌باشد، که نقشی است سلطنتی و به دلیل سابقه کهن این نقش و معانی پشت آن در لباس پادشاهان کاربرد داشته است. پرنده در سراسر اسطوره‌های پیش از تاریخ و دوران تاریخی سرزمین‌های ایران و بین النهرین، نماد ابر و باران یا پیک باران زا بوده است. اکثر نقوش جانوری به صورت ترکیبی با هم و یا متقارن با یکدیگر در قاب‌های دایره‌ای به کار برده شده‌اند.

مراحل طراحی لباس مشاغل با الهام از نقوش منسوجات ساسانی:

مرحله اول این جستار انتخاب شغل مورد نظر برای طراحی لباس مشاغل بود. معیارهای انتخاب مشاغل بر اساس لوگوی آنها و چارت سازمانی انجام می‌گرفت. لوگوهایی که بر اساس نقوش باستانی طراحی شده بودند و به نقوش منسوجات ساسانی نزدیک بودند. در این باب یک پایان نامه کارشناسی ارشد ارتباط تصویری در رابطه با این موضوع و تحت عنوان «بررسی عناصر بصری در ارم بانک در ایران از ابتدای تأسیس تا سال ۱۳۵۷» پیدا شد که نگارش دانشجو علیرضا و کیلی ورجوی بود. این پایان نامه را مطالعه کرده اما نتیجه‌ای دریافت نشد زیرا لوگو تمامی بانک‌ها بعد از انقلاب اسلامی ایران دستخوش تغییر شده بودند. دو شغل انتخاب گردید. گزینه اول بانک پاسارگاد، که لوگوی آن یک ریتون هخامنشی (نقش ترکیبی حیوانی) می‌باشد. گزینه دوم نیز اژانس هواپیمایی هما (سر ستون تخت جمشید، پرنده‌ی اسطوره‌ای ایران و ترکیب سر عقاب، بدن گاو و یال شیر) می‌باشد. برای دستیابی به چارت سازمانی و دریافت اطلاعات مورد

بررسی گردید، که پوشاک آقایان از جنس فاستونی با درصد بسیار کمی لاکرا (مناسب ضد تعریق بودن و تن خور مناسب بر روی بدن) برای کت و شلوار و پارچه پیراهنی از جنس تترون بود. پارچه مانتو و شلوار بانوان نیز، از جنس کرپ با درصد بیشتر لاکرا (خاصیت کشسانی و افت بیشتر برای اندام بانوان و لطیف تر) و در مواردی گاباردین (پارچه پنبه‌ای خنک مخلوط با لاکرا ضد تعریق) بود. کفش‌ها نیز کلاسیک و چرمی و در صورت نیاز طبی بودند. کلاه‌ها نیز در آقایان از جنس پارچه همراه با نقاب لاکی و در بانوان از جنس پارچه لباس با لایی-کاری فراوان می‌باشد. لباس‌ها توسط خود شرکت به صورت قراردادی برای کارکنان تهیه می‌شد به همین خاطر تهیه یک دست لباس برای بررسی بیشتر امکان پذیر نبود.

بعد از تحقیقات لازم در رابطه با یونیفرم سازمانی و پارچه‌های استفاده شده، تصمیم بر آن شد که بهترین و مطلوب‌ترین نوع پارچه انتخاب گردد، در همین راستا تحقیقات از یک مهندس نساجی و جست و جو در کتب الیاف شناسی و منابع اینترنتی آغاز گردید.

نتیجه‌ی این تحقیق به صورت خلاصه، بدین شرح است: بهترین الیاف مورد استفاده برای پوشاک، الیاف طبیعی (پشم، پنبه، کتان) هستند که بیشترین سازگاری را با محیط و بدن انسان دارند. اما بسته به موارد و شرایط مختلف لازم می‌باشد که این الیاف با مواد مصنوعی (درصد کمی پلی استر، تراوریا...) ترکیب گردد تا بیشترین کارایی را دارا شوند. این شرایط شامل عمر لباس، کاربرد لباس، استحکام، ظرافت و زیبایی، فعالیت فیزیکی شخص می‌باشد که بسته به اهمیت هر کدام از موارد، ترکیبات تغییر می‌کند. با توجه به شغل انتخاب شده و پارچه‌های موجود در بازار برای دوخت یونیفرم این شغل، بهترین گزینه پارچه‌های پشمی (فاستونی) بودند. زیرا که، این پارچه‌ها از خواص عمر مفید نسبتا بالا، عدم چروک پذیری، سبکی و راحتی، سازگاری با پوست بدن، زیبایی و لطافت، افت و فرم پذیری مناسب (رسمی) و تنوع طرح و رنگ بالا برخوردار بودند. برای انتخاب پارچه‌ها، از آلبوم پارچه‌های موجود در کارخانه هاکوپیان که بهترین برند در تولید پوشاک با این جنس پارچه در بالاترین کیفیت می‌باشد، استفاده گردید.

در سال یکبار که شامل یک کت و دو شلوار و ۴ پیرهن و یک کفش برای مردان می‌باشد. و دو دست مانتو و شلوار و مقنعه همراه یک کفش برای خانم‌ها می‌باشد. این لباس‌ها سابقا از طرف شرکت به صورت قراردادی با یک تولیدی لباس بر طبق سایز تهیه شده و در اختیار تمامی کارکنان این کشور در کل کشور قرار می‌گرفت، اما در دو سه سال اخیر هزینه ان به کارکنان داده می‌شود تا خودشان تهیه کنند.

رنگ قرار دادی شرکت شما چیست؟

سورمه‌ای و سفید

قرارهای ملاقات شما با چه طبقه‌ای از جامعه است؟

ریاست با مهمان‌های خارجی و داخلی و خواص، پشتیبانی با شرکت‌های پیمانکار، اژانس‌ها و کارمندان با همه اقشار جامعه و مردم عامه پارچه لباس‌های شما چیست؟ کدام شرکت برای شما لباس تهیه می‌کند؟ فاستونی برای کت و شلوار، پارچه پیراهنی تترون شرکت جامه

چه جنبه‌ای از لباس برای شما مهم‌تر است؟ پیشنهاد و انتقاد شما چیست؟

خوش استایل بودن و زیبا و بلند نشان دادن اندام و مطابق مد روز تا حد ممکن سبکی لباس، اتو پذیری عالی، چروک نشدن لباس و لک نشدن پارچه به خاطر استفاده طولانی مدت در طول روز (پاکیزگی) و بهترین روش دوخت قرارداد با یک تولیدی خوب با سایز متناسب با افراد (شخصی دوزی) انتخاب پارچه:

نتایج حاصله از نظر سنجی شفاهی نیز، که بین ۱۰ نفر از کارکنان شیفت صبح (۸ زن و ۲ مرد نفر) انجام پذیرفت، به شرح زیر می‌باشد: ۹۰ درصد از افراد به چروک پذیری و تعریق پارچه‌ها اشاره نمودند. همچنین زیبایی لباس و تن خور مناسب ان حائز اهمیت فراوان در بین کارکنان به ویژه بانوان بود. برخی از افراد طرفدار سادگی (به ویژه آقایان) و برخی دیگر خواستار نقش و طرح بیشتری بودند. راحتی لباس و استحکام آن مورد توجه نبوده و نازکی و سبکی پارچه لباس‌ها از موارد مورد توجه همه بود.

در مرحله بعد پارچه لباس‌های مورد استفاده

مشخص تر صورت بگیرد. زیرا که اگر از نقش‌های مختلف استفاده می‌شد هماهنگی بین لباس کارکنان و رده‌های شغلی که نشان دهد همه آن‌ها یک مجموعه هستند، به وجود نمی‌آمد. زیرا که لباس مشاغل کارکنان باید به گونه‌ای باشد که علاوه بر نشان دادن سمت‌های شغلی و تنوع بین لباس واحدهای مختلف یک سازمان، دارای هماهنگی و یک پارچگی نیز، باشد.

طراحی لباس مشاغل، ساخت مود برد، الهام از لوگوی هواپیمایی هما و نقش سیمرغ، عکس از نگارنده.

از بین تمامی نقوش، نقش سلطنتی ساسانی، یعنی نقش سیمرغ که نقشی ترکیبی از بدن و سر سگ، پنجه‌های شیر و دم طاووس می‌باشد، انتخاب شد. رنگ‌های موجود در پارچه بافته شده در این نقش، نیز مورد تایید بوده، که راهنمای من برای طرح و رنگ مورد نظر، تصویر بازسازی شده این پارچه در کتاب طرح‌ها و نقوش لباس و بافته‌های ساسانی از محمدرضا ریاضی بود. مود برد و پالت رنگی تهیه شد و طراحی بر اساس آن شروع گردید. همچنین لباس‌های این شغل در دیگر کشورها به لحاظ فرم و رنگ مورد بررسی قرار گرفته و عکس آنها تهیه شد. عکس لباس مورد استفاده کارکنان شرکت هواپیمایی هما در بازه زمانی ۱۵ سال پیش و حال نیز، تهیه شد. پارچه لباس مورد استفاده کارکنان و پارچه انتخاب شده برای طراحی لباس نیز تهیه شده و همراه با موارد بالا در کنار هم چیدمان شد.

شروع طراحی:

طراحی، برای واحد اداری شامل قسمت‌های ریاست، معاونت و کارمندان، برای واحد عملیات، در دو قسمت خدمات پرواز و مسافران و همچنین برای واحد حراست نیز در دو بخش زنانه و مردانه انجام

از اصول مورد توجه در انتخاب پارچه می‌توان به وزن پارچه (گرماژ (گرم بر مترمربع))، شماره نخ پارچه، جنس و طرح و رنگ آن اشاره کرد.

۱- وزن پارچه: هر مقدار که وزن پارچه بالاتر باشد، پارچه سنگین تر بوده و لباس خستگی بیشتری بر بدن تحمیل می‌کند. همچنین مناسب فصول سرد بوده و از استحکام بالایی برخوردار است. بهترین وزن برای دوخت پوشاک رسمی و معمولی ۱۵۰-۱۶۰ گرم می‌باشد. پارچه با این وزن استحکام مطلوب را داراست و سبک و راحت است.

۲- شماره نخ: هرچه شماره نخ پارچه بالاتر باشد، پارچه از ظرافت بیشتری برخوردار است. نرمی و لطافت آن به وضوح پیداست و در واقع از کیفیت بالاتری برخوردار می‌باشد.

۳- جنس: مواد اولیه پارچه می‌باشد که در بهترین حالت باید بیشترین درصد متعلق به الیاف طبیعی بوده و با توجه به موارد ذکر شده ترکیبات مصنوعی با درصد پایین به آن اضافه شود. به سبب اهمیت بالای کیفیت نسبت به قیمت، پارچه‌هایی با درصد خالص پشم انتخاب شدند. تنها در دو مورد با توجه به فعالیت فیزیکی کارکنان و توجه به عدم چروک پذیری پارچه‌هایی با درصد کم تراوریا انتخاب شدند. در پارچه‌های پیراهنی نیز، بهترین جنس پارچه‌های پنبه‌ای بوده که خنکی و سبکی از مشخصات بارز آنها است. اما به دلیل توجه به عدم چروک پذیری درصد کمی از پلی استر می‌توانست بسیار کارآمد باشد.

۴- طرح و رنگ: پارچه‌های ساده و دیپلمات تک راه، رسمی ترین حالت را به لباس می‌دهند. این درحالیست که هرچه پارچه از نظر طرح و رنگ پر تر باشند، لباس حالت اسپرت و راحتی بیشتری پیدا می‌کند. به دلیل رنگ سازمانی هواپیمایی و رنگ‌های موجود در نقش سیمرغ، تنالیت‌های سورمه‌ای با درصد کمی رنگ طلایی و زرشکی (رنگ‌های سلطنتی و غنی) انتخاب گردید.

تهیه پوستر پژوهشی و مودبرد برای شروع طراحی:

از آنجا که طراحی لباس مشاغل بر اساس نقوش پارچه‌های ساسانی انجام می‌گرفت، جست و جو در منابع اینترنتی و کتاب‌ها آغاز شد و تمامی عکس‌های موجود پیرینت گرفته شد. با راهنمایی استاد راهنمای عملی قرار بر این شد که تنها یک نقش انتخاب شود تا طراحی بهتر و در چارچوب

برای واحدهای اداری و حراست و تک رنگ بودن به سبب رسمی تر بودن فضا، جلو-راست برای واحد عملیات پرواز به سبب زیباتر نشان دادن اندام و حالت ایستایی بیشتر، دوچاک در جهت فرم پذیری بهتر کت بر روی بدن و قابلیت حرکت و آزادی بیشتر، شلوارها نیز در واحد حراست و اداری بسیار رسمی بوده اما در واحد عملیات دمپا پاکتی سبب اسپرت بودن و زیبایی بیشتر شده است. به طور کلی در واحد عملیات به زیبایی شناسی توجه بیشتری شده زیرا این مورد عامل بسیار مهمی در سلیقه و جذب مسافران می باشد. انتخاب رنگ پر انرژی قرمز در کنار سورمه ای عملکرد زیادی در رفع خستگی مسافران دارد. بر روی دکمه نقش سیمرغ حک شده است. همچنین پلاک کت نیز نقش سیمرغ می باشد.

شد. سعی بر آن بود که، طراحی ها چه از نظر فرم و چه از نظر پارچه و رنگ با توجه به آخرین مدل های روز دنیا بوده، که این مهم به کمک مطالعه و بررسی دو مجله ووگ و فشن مگز در کالکشن های پاییز و بهار ۲۰۱۷-۲۰۱۸ صورت گرفت.

انتخاب مدل ها:

طراحی پوشاک مردانه به سبب سلیقه عمومی جامعه و همچنین خود آقایان تنوع بسیار کمی دارد. و با توجه به مناسبت مورد نظر لباس ها انتخاب شده و یا طراحی می گردند. در طراحی لباس مشاغل نکته مهم توجه به فضای شغل مورد نظر و لباس متناسب با آن فضا و شغل می باشد. رسمی ترین حالت کت و شلوار مردانه (کلاسیک ترین) کت و شلوار یقه انگلیسی، جیب از تو همراه با نقاب، جلو گرد، دوچاک و شلوار بدون پیلی، جیب تو درز، دمپا ساده می باشد.

طراحی لباس مشاغل، مهماندار عکس از نگارنده.

برش و دوخت کت و شلوار مردانه به کمک خیاط مردانه دوز عکس از نگارنده.

پوشاک بانوان نیز در عین زیبایی باید دارای پوشش کامل و متناسب با نقش لوگو باشد. برش سرتاسری از روی سینه سبب بلند نشان دادن شده، همچنین برش های جناغی (رو به پایین) در خط کمر سبب باریک نشان دادن کمر می گردد. سجاف تمامی مانتوها مخفی بوده و دکمه ها تزئینی

طراحی لباس مشاغل، مهماندار و حراست، عکس از نگارنده.

شرکت هواپیمایی در واقع فضایی اداری و رسمی داشته که متناسب با آن مدل های زیر انتخاب گردید. یقه سربالا با توجه به نقش سیمرغ و عریض نشان دادن شانه ها در جهت زیبایی اندام، جلو-گرد

می‌باشند. شلوارها در بهترین فرم یعنی راسته با دمپای ساده طراحی شده‌اند. پیراهن‌های مردانه در سایز متوسط و با برش و پیلی در پشت برای آزادی عمل، راحتی و زیبایی طراحی شده‌اند.

با راهنمایی و مشورت استاد راهنمای عملی طرح‌ها و رنگ‌ها تایید شده، یک کار زنانه و یک کار مردانه برای دوخت و اجرای عملی انتخاب شد. بقیه طرح‌ها نیز در قطع آ۲ در حالت اجرای رنگی فیگوراتیو (پیش و پشت) و اجرای خطی نمای باز (پیش و پشت) روی مقوا با تکنیک ماژیک و راپید انجام و پاسپارتو شد. شناسنامه کارها تهیه شده و به آن‌ها اضافه گردید. همچنین نمونه پارچه‌های پیشنهادی برای هر لباس از نظر طرح و نقش و جنس در کنار کارها گذاشته شد. الگوی لباس‌ها تهیه و به کمک آقای زندی کت و شلوار مردانه بر اساس سایز ۵۰ (نرمال) دوخته و اجرا شد. مانتو و شلوار زنانه نیز توسط نویسنده (غزالی) به کمک یک خیاط ماهر در سایز ۴۲ دوخته شد.

منابع:

- اوحدی، مهرانگیز (۱۳۸۹). فرهنگ نمادها، تهران: انتشارات دستان.
- خزایی، محمد؛ سماواکی، شیلا (۱۳۸۱). بررسی نقوش پرنده بر روی ظروف سفالی ایران، هنرهای تجسمی، آذر، شماره ۱۸. ۱۱-۶
- موسوی، زهرا؛ آیت‌اللهی، حبیب‌الله (۱۳۹۰). بررسی نقوش منسوجات در دوران هخامنشی، اشکانی و ساسانی، فصلنامه نگره، شماره ۱۷-۵۷۰-۳۷

مد پایدار: با رویکرد بازیافت بطری‌های پلاستیکی به پوشاک

یاردخت حدادی^۱

مقدمه:

طبق گزارشات هر قطعه پلاستیکی که تاکنون تولید شده است، تا امروز نیز وجود دارد. پلاستیک قابل تجزیه نیست و مدتها پس از دفع در اقیانوس‌ها، دریاها و خاک می‌ماند. میزان تکان دهنده‌های از زباله‌های پلاستیکی در اقیانوس‌های جهان وجود دارد. اگر همچنان انداختن پلاستیک به اقیانوس‌ها ادامه پیدا کند، تخمین زده می‌شود که تا سال ۲۰۵۰ تعداد پلاستیک در دریاها بیشتر از ماهی شود. بسیاری از طراحان مد، استفاده از پلاستیک بازیافتی را به عنوان مواد اولیه‌ی لباس شروع کرده‌اند. به این معنا که آنها از بطری‌های پلاستیکی جمع‌آوری شده، خرد شده و ذوب شده‌ای که در اقیانوس‌ها یا مکانهای دیگر یافت می‌شوند استفاده می‌کنند و آنها را به لباس تبدیل می‌کنند.

حتی اگر فقط قسمت کوچکی از پلاستیک بازیافت شود، پیشرفت بزرگی در صنعت مد است. مد پایدار تلاشی است که توسعه پایدار و مد را گرد هم می‌آورد. از آن جا که شرکتهای مد بیشتر و بیشتر در تلاش برای کمک به کره زمین هستند، تقاضا برای تبدیل زباله‌های پلاستیکی به لباس و لوازم جانبی به یک روند پر رونق تبدیل شده است (causeartist.com, 2019).

هنوز اثرات مخرب این نوع بازیافت (پلاستیک به پارچه و پوشاک) به طور کامل ثابت نشده است. گرچه تعدادی برند در حال فعالیت و تولید این نوع پوشاک می‌باشند، اما می‌توان گفت با توجه به شک و شبهه‌هایی که درباره ضررات پارچه‌های تولید شده از پلاستیک وجود دارد، همچون هر صنعت نوپایی، این نوآوری نیز تحت تحقیق و آزمایش می‌باشد.

مد و مد پایدار:

اگر مد پایدار را هرگونه فعالیت در راستای حفظ بهتر محیط زیست و بهبود رفتار اجتماعی در نظر بگیریم، استفاده‌ی بهینه از پلاستیک استفاده شده به عنوان شیء‌ای دور ریختنی - می‌تواند عنوان پایداری بگیرد.

مد پایدار تلاشی است که توسعه پایدار و مد را گرد هم می‌آورد تا همین اواخر، دو مفهوم مد و توسعه‌ی پایدار با هم در تناقض بودند. امروزه، پیوند دادن این جفت برای آینده بسیار حیاتی است. توسعه پایدار به این صورت تعریف شده است توسعه‌ای که نیازهای حال حاضر را برطرف کند بدون اینکه توانایی آینده را به خطر بیندازد در حالی که بسیاری شکایت دارند که تعریف «توسعه پایدار» دشوار است، دانش ما از معنای «پایداری» به طور قابل ملاحظه‌ای افزایش یافته است. این «توسعه» است که دشوارتر تعریف می‌شود علاوه بر این، اگر ما «توسعه» را با «مد» جایگزین کنیم، این کار سخت تر می‌شود (Aakko, Maarit; Koskenurmi-Sivonen, Ritva, 2013: 13).

مد، که معمولاً نوآورانه در نظر گرفته می‌شود، از پایداری به شدت عقب است، نشریات مد و پایداری مربوط به قرن ۲۱ است. با این حال، می‌دانیم که مد مربوط به تغییر است و اگر هدف طراحی و توسعه پایدار باشد، می‌توان با مشارکت در تغییر آنچه که مد روز به نظر می‌رسد، هوشمندانه و با تعقل فعالیت کرد.

مد را می‌توان به روشی کاملاً انتزاعی تعریف کرد. به عنوان مثال، کاوامورا استدلال کرد که مد و لباس مفاهیم متمایزی هستند. مد غیرمادی است، در حالی که لباس ماده است. از یک طرف، به نظر می‌رسد این منطقی است، مخصوصاً در زمان ما که تصاویر مد دنیایی فانتزی را ارائه می‌دهند و در نتیجه این برداشت از مد در زمینه پایداری مشکل ساز به نظر نمی‌رسد.

هنگامی که برند های عظیم جهانی مد همچنان از تغییرات مکرر و مواد ارزان قیمت ناشناخته حمایت می‌کنند منابع، مصرف کنندگان، طراحان، تولیدکنندگان و فروشندگان در مقیاس کوچک باید در جایی که می‌توانند اقدام به پایداری کنند (Aakko, Koskenurmi-Sivonen, 2013: 13-14).

شاخه‌های مد پایدار:

در حال حاضر، اقدامات پایداری در تغییرات کوچک اما رو به رشدی اتفاق می‌افتد زیرا اجرای آنها نسبتاً آسان است. این اقدامات در مد می‌تواند شامل پشتیبانی نیروی کار، تولید کم تر اما با کیفیت تر، بهره برداری از تکنولوژی، استفاده از

۱ دانشجوی کارشناسی طراحی لباس دانشگاه الزهرا (Yara.haddadi@gmail.com)

تأثیرات قابل توجهی روی خاک، آب و هوا میگذارد و حتی گسترش آن، خطراتی برای سلامتی انسان دارد. در حالی که انتخاب مواد بخشی اساسی از زیبایی شناسی هر طراحی است، در جنبه‌های پایداری مد نیز نقش بسزایی دارد. نگرانی زیست محیطی با توجه به هر فیبر متفاوت است. نامگذاری الیاف «سبز» یا «سازگار با محیط زیست» تصویر کاملی را ترسیم نمی‌کند هر فیبر از نظر پایداری می‌تواند در عین فضیلت، مشکلاتی نیز داشته باشد. یک طراح ممکن است از مواد بازیافتی استفاده کند و محصولی تولید کند که در پایان چرخه عمر خود قابل بازیافت باشد. بازیافت مواد موجب صرفه جویی در مواد جدید می‌شود، اما برای پردازش مکانیکی الیاف طبیعی، فرآوری شیمیایی از الیاف مصنوعی، و احیای مجدد آنها به نخ‌های جدید نیاز به انرژی دارد (ibid: ۱۶).

خرید سبز:

در چند سال اخیر، مردم بیش از پیش به دلیل آگاهی برای حفاظت از محیط زیست، نگران خرید سبز هستند. خرید سبز اساساً اقدام به خرید محصولات دوستدار محیط زیست است.

بازاریابی سبز در واقع بازاریابی محیطی است که محصول را با طراحی، تبلیغ، توزیع با توجه به نیازها و خواسته‌های مشتری با آسیب ناچیز بر محیط طبیعی تولید می‌کند. (Saeed, Rashid; Lodhi, Rab Nawaz; Komal Khan,)

(Aniq et all; 2013: 1371)

لباس سبز از پلاستیک مصرفی به پوشاک:

لباس سبز به لباس‌هایی با پارچه‌هایی گفته می‌شود که از مواد پایدار مانند کنف، بامبو یا پلاستیک بازیافتی به دست می‌آیند. همچنین روش‌های مورد استفاده برای تولید این پارچه‌ها پایدار است. اگر در استفاده از مواد اولیه، انرژی و منابع طبیعی کاهش یابد، میزان انتشار کربن به میزان قابل توجهی کاهش می‌یابد.

نه تنها کارآفرینان، بلکه طراحان مد نیز در تلاشند تا در حمایت از محیط زیست، دستی داشته باشند. به عنوان مثال در سال ۲۰۱۳ کل لباس تیم‌های ایالات متحده و برزیل فقط از بطری‌های پلاستیکی ساخته شد.

بطری‌های بازیافتی برای اهداف مختلف استفاده می‌شوند، تبدیل آن به الیاف نازک، که برای ساخت لباس‌هایی مانند تیشرت، کت، پیراهن و لباس مخصوص ورزش که معمولاً از ترکیبات پلی استر

روش‌های سنتی مثل تکه دوزی و استفاده کامل از پارچه بدون دور ریز-روشی که در هند برای ساری و کیمونوهای ژاپنی استفاده می‌شد - و استفاده از متریال‌های پایدار، فرایافت و استفاده از محصولات دست دوم باشد.

اگرچه ممکن است هدف از پایداری در مد کاملاً مشخص باشد، اما روش‌های دستیابی به پایداری به هیچ وجه مشخص نیست. مد پایدار یک تلاش پیچیده است، شامل ایده‌آلیسم بسیار زیاد، اما بسیاری از عناصر باید در سطح عملی مورد توجه قرار گیرند. با این حال، چالش واقعی در مد پایدار تغییر در سطح عمیق تر و بلند مدت است. به جای کنار گذاشتن و انکار تغییرات مد، بهرهمندی در سطح عملی از فلسفه‌های طراحی که پایداری را در نظر می‌گیرند، متمر ثمر است. یکی از این موارد، «گهواره به گهواره» است، فلسفه‌ای که پیشنهاد داد به جای صرفه جویی در منابع طبیعی، باید به چرخه حیات مواد توجه شود. به جای دور ریختن محصولات، باید از مواد آنها دوباره استفاده شود. این بدان معنی است که همه محصولات از مواد مغذی از دو چرخه بیولوژیکی (طبیعی) یا صنعتی (فنی) هستند. هر دو می‌توانند به روش‌های خاص خود مورد استفاده مجدد قرار گیرند (ibid: ۱۵) (تصویر ۱).

(تصویر ۱)

در نظر گرفتن چرخه عمر مواد مهم است اما به دلیل روش‌های ارزیابی نامناسب، تشخیص بهترین فیبر دشوار است. نمی‌توان الیاف طبیعی را فقط به دلیل اینکه در طبیعت پرورش می‌یابند به عنوان انتخاب محیط زیستی در نظر گرفت. به عنوان مثال پنبه از لحاظ کشاورزی، آبیاری، برداشت و استفاده از سموم دفع آفات دارای مسائل پیچیده‌ای است که

جهانی الیاف به لیف پلی استر اختصاص دارد، با این وجود، تامین مواد خام و اصلی این لیف یعنی روغن در آینده افزایش خواهد یافت. همهی الیاف، نخها، پارچه‌ها و پوشاک پلی استری را می‌توان باز یافت کرد. (همان)

پلی استر چیست؟

پلی استر، لیف بشر ساخته‌ای است که از محصولات پتروشیمی مانند اتیلن گلیکول ساخته شده است. اگرچه دارای خواص بسیار ارزشمندی مانند مقاومت در برابر چین و چروک، سهولت در تمیز کردن و خشک شدن سریع است اما سازگار با محیط زیست نیست. برای تولید منسوجات پلی استری مقدار زیادی آب، مواد شیمیایی و سوخته‌های فسیلی نیاز است. مواد اولیه و فرآورده‌های فرعی پلی استر سمی هستند، آب را آلوده می‌کنند و باعث ایجاد مشکلات بهداشتی زیادی می‌شوند. حدود ۴۹ درصد از لباس‌های جهان از پلی استر باز یافتی ساخته شده است و انتظار می‌رود این رقم تا سال ۲۰۳۰ تقریباً دو برابر شود. به عنوان بخشی از این صنعت، به طور مثال می‌توان به فرآیند تبدیل بطری‌های پلاستیکی باز یافت شده به نخ و پارچه اشاره کرد. پلی استر باز یافت شده در حال حاضر در دسترس ترین ماده قابل استفاده مجدد در صنعت نساجی است (iranyarn, ۱۳۹۸) (تصویر ۲).

(تصویر ۲)

PET پلی اتیلن ترفتالات:

(PET) مهمترین و پرمصرف ترین عضو خانواده پلی استرها است. در ابتدای استفاده تجاری از این پلیمر، تنها در جهت تولید الیاف مصنوعی در صنعت نساجی استفاده می‌شد و با توجه به طول عمر استفاده از این منسوجات، فرآیند باز یافت آن، مبحث قابل توجهی محسوب نمی‌شد اما در طی ۳۰ سال گذشته و با گسترش استفاده از این پلیمر در صنایع بسته بندی به منظور تولید بطری یا فیلم و با

ساخته می‌شود، یکی از کاربردهای این باز یافت است. همچنین پشم نرم از این بطری‌ها ساخته می‌شود که برای کلاه، پتو و روتختی ژاکت استفاده می‌شود. برند هایی وجود دارند که با بطری‌های پلاستیکی باز یافتی لباس گرم، راحت، مقاوم در برابر هوا و ماندگاری بالا می‌سازند. علاوه بر این، ساخت لباس از بطری‌های پلاستیکی باز یافتی فواید زیادی دارد از جمله بطری‌های پلاستیکی استفاده شده که به پارچه تبدیل می‌شوند قابل باز یافت هستند و آلودگی کمتری در محیط ایجاد می‌کنند. این یک روش عالی برای تأمین نیازهای مردم و همچنین بین بردن زباله‌های محیط است.

امروزه می‌توان تولیدکنندگان این نوع پوشاک را با استفاده از برچسب PCR (رزین بعد از مصرف post consumer resin) در خط تولید لباس برای مردان، زنان و کودکان پیدا کرد (Fibre۲Fashion, 2014).

پوشاک پلاستیکی پایدار از نظر اجتماعی مطلوب است زیرا در کاهش آلودگی محیط زیست نقش دارد. همچنین، پوشاک پلاستیکی پایدار مبتنی بر فناوری جدید باز یافت به عنوان یک محصول گرانیقیمت تصور می‌شود.

لازم به ذکر است که بطری‌های پلاستیکی ظروف نوشیدنی هستند که برای صنایع غذایی و آشامی دنی تولید می‌شوند. بنابراین مسئولیت اصلی این زباله‌های پلاستیکی به این صنایع مربوط است. این شرکتها متعهد شده‌اند تا با باز یافت این بطری‌ها، اقتصاد دایره‌ای بسته های غذایی را توسعه دهند (Kumagai, Nagasawa, ۲۰۲۰: ۱۱).

الیاف مصنوعی:

الیاف مصنوعی را می‌توان با انواع مواد خام تولید کرد. الیاف به دست آمده از مواد روغنی (پلی استر، نایلون، اسپاندکس، اکریلیک و الفین) بین دهه ۱۹۵۰ تا ۱۹۷۰ تولید شدند. انرژی بسیار زیادی صرف تولید الیاف مصنوعی می‌شود و مواد و ضایعات شیمیایی بسیاری از این الیاف منتشر می‌شود. نوآوری‌های زیادی در زمینه‌ی روش‌های تولید الیاف صورت گرفته است که از کارایی بیشتری برخوردار بوده و میزان انتشار مواد و ضایعات شیمیایی را کاهش داده‌اند. (گیل بو، ۱۳۹۷: ۱۷)

الیاف باز یافتی:

برخی از الیاف نایلون و تمام الیاف پلی استر، دارای پایهی روغنی را می‌توان به الیاف جدید و مرغوب تبدیل کرد. بیش از چهار درصد از تولید

و در نخ پلی استر میچرخند. قرصهای تهیه شده برای تبدیل به رشته و نخ تابیده شده و به رنگهای دلخواه در می‌آید. این رشته‌ها را می‌توان برای تولید طیف وسیعی از منسوجات، از لباس شنا گرفته تا جوراب استفاده کرد.

گام سوم: تولید پارچه

نخ پلی استر را برای بافندگی یا بافتن به پارچه، به آسیاب می‌فرستند. برای تولید پارچه‌های جین از نخ‌هایی استفاده می‌شود که هسته آن نخ حاصل از پلاستیک بازیافتی است که به دور آن نخ پنبه ایی تابیده شده است. بدین ترتیب جین‌های با دوام تری تولید خواهند شد. برای لباس‌های دیگر مانند تیشرت و زیرپوش نیز از نخ‌هایی استفاده می‌شود که متشکل از پنبه و پلاستیکی بازیافتی است و در واقع می‌توانیم آن را جای گزین پلی استر کنیم. (1398, iranyarn; 2019, causeartist.com; westcountygardener, 2016)

راه حل یا تهدید:

برخی معتقدند چطور اشیای ساخته شده از پلاستیک دوستدار محیط زیست هستند، پلاستیک از نفت ساخته می‌شود، بنابراین بهتر است به جای پوشاک ساخته شده با پلاستیک، چه بازیافتی چه معمولی، به سراغ یک لباس ۱۰۰٪ پنبه‌ای ارگانیک برویم. همچنین، مشکل میکروفایبر پلی استر در اقیانوس‌ها مسئله‌ای نگران کننده است.

اما واقعیت این است که پلی استر - که همان نخ بطری بازیافتی است - برای کمدهای مدرن ضروری شده است چرا که کشش پارچه‌ها وابسته به آن است. همچنین، برای وگانها، وقتی برندهای مد متعهد می‌شوند از محصولات حیوانی استفاده نکنند، در اصل به مواد مصنوعی متصل می‌شوند. زیرا تنها جایگزینهای خز، پشم، ابریشم و چرم واقعی گزینه‌های مصنوعی یا نیمه مصنوعی است. (ecocult.com, 2019).

تهدیدهای احتمالی:

• میکروفایبر

تمام منسوجات (چه طبیعی و چه مصنوعی) در حین شستشو، ریزش الیاف دارند. آنچه که از مواد مصنوعی مانند پلی استر جدا می‌شود، همان چیزی است که دانشمندان به آن «میکروپلاستیک لیفی» می‌گویند. این میکروپلاستیک‌ها در محیط زیست باقی میمانند و هرگز تجزیه نمی‌شوند. از آن جایی که طول آنها کمتر از ۵ میلی متر است

توجه به ماهیت یکبار مصرف بودن این کالا مساله بازیافت این پلیمر بسیار حائز اهمیت گشته است. در حال حاضر بیش از ۶۰٪ PET تولید شده در جهان در صنعت نساجی جهت تولید الیاف مصنوعی، ۳۵٪ جهت تولید بطری یکبار مصرف و کمی کمتر از ۵٪ جهت تولید فیلم مورد استفاده قرار می‌گیرد. این همان ماده‌ای است که در بطری‌های پلاستیکی شفاف استفاده می‌شود. با توجه به سیستم بازیافت نسبتاً پیشرفته بطری‌های PET، تلاشهای بسیاری برای ابداع روش کارآمد برای استفاده مجدد از این بطری‌ها در تولید نخ انجام شد (1398, iranyarn).

روند تولید:

گام نخست: بازیابی پلاستیک‌ها

ابتدا پلاستیک‌ها از سواحل جمع آوری می‌شوند که با این کار مانع از ورود پلاستیک‌ها به دریا شده و از آسیب رسیدن به اکوسیستم جلوگیری می‌کنند. این عمل اولین بار در کشور اندونزی اجرایی شد چرا که این کشور به ازای هر کیلومتر بیشترین مقدار اقلام ضایعات در سواحل را به خود اختصاص داده است.

گام دوم: شست و شوی پلاستیک‌ها و تبدیل پلاستیک به نخ

از پلاستیک (بطری) به عنوان ماده‌ی خام برای تولید نخ استفاده می‌شود. بطری‌های پلاستیکی نوشیدنی با کیفیت بوده و دارای استانداردهای ایمنی است؛ از این رو بدون نگرانی از به همراه داشتن ترکیبات شیمیایی خاص می‌توان از آنها در تولید نخ برای لباس بهره گرفت. برای تبدیل پلاستیک بازیافتی، ابتدا بطری‌ها جمع شده و بر اساس رنگ طبقه‌بندی می‌شوند. بطری‌های پلاستیکی در ابتدا از دربهای خود جدا شده، برچسبها از روی آنها برداشته می‌شود و سپس از وجود هرگونه آلودگی شسته می‌شود. در روند بازیافت مواد پلاستیکی دیگری وجود دارند که به همراه بطری‌ها از اقیانوس‌ها جمع آوری می‌شوند ولی از آن جا که برای تولید نخ مناسب نیستند برای موارد دیگری از خط تولید نخ جدا می‌شوند. پس از شسته و خرد شدن الیاف (که با حرارت دادن و کشش از هم جدا شده‌اند) به قرصهای کوچک بازیافتی تبدیل شده که ظاهر آن کاملاً با PET جدید متفاوت خواهد بود گلوله‌ها به تاسیسات تولید نخ ارسال می‌شوند و در آنجا ذوب می‌شوند و در الیاف پلی استر میچرخند. الیاف PET بازیافتی با الیاف PET جدید مخلوط شده

دفع آفات یا آلاینده‌های آلی مانند بی فنیل‌های پلی کلره را جذب کند. وقتی میکروپلاستیک‌ها وارد محیط دریایی می‌شوند، پالیده‌خوارها و موجودات دیگر آنها را می‌خورند، و در حالی که پلاستیک در زنجیره غذایی فعال است، سمیت به سطوح نگرانکننده‌های افزایش می‌یابد (earthisland.org, 2014).

• فتالات

برخی معتقدند لباس‌های بازیافتی از پلاستیک سمی هستند. دکتر مارتین مولوییل، محقق و مشاور مرکز شیمی سبز برکلی، معتقد است مواد شیمیایی سمی، ممکن است «فتالات» در خود داشته باشند، که یکی از اختلالات غدد درون ریز شناخته شده است. برهم زنده‌های غدد درون ریز اساساً به روشی با هورمون‌ها همگون می‌شوند، که منجر به مشکلات تیروئید و به طور بالقوه سرطان پستان و مشکلات باروری و رشد در کودکان می‌شود.

تولیدکنندگان می‌توانند به جای آنتیموان از تیتانیوم برای تولید PET برای بطری استفاده کنند، اما گرانتر است و همچنین کار نمی‌کند، بنابراین آنها این کار را نمی‌کنند.

این تحقیقات نشان می‌دهد که ۳۸ روز طول می‌کشد تا یک بطری آب تا ۱۵۰ درجه فارنهایت گرم شود تا آنتیموان به سطح ناامنی برسد و این مختص به آب درون بطری است و نه پارچه در برابر پوست. بنابراین اگر هنگام پوشیدن لباس ورزشی دمای بدن ۱۵۰ درجه شود، مشکلات بزرگ تری از هورمون‌ها وجود دارد!

مولویپیل می‌گوید: «PET بازیافت شده می‌تواند به پلاستیک‌های دیگری که دارای اختلال در غدد درون ریز هستند آلوده شود. گفته شد، آلودگی به شدت بر کیفیت فیبر تأثیر می‌گذارد، بنابراین زمان و تلاش زیادی برای از بین بردن آلودگی غیر PET انجام می‌شود. میزان آلودگی احتمالاً صفر نیست، اما من هیچ داده‌ای ندیده‌ام که نشان دهنده نگرانی جدی باشد» (ecocult.com, ۲۰۱۹).

• روش تولید

بطری‌های پلاستیکی بیشتر با روش‌های مکانیکی بازیافت می‌شوند تا شیمیایی، یعنی ابتدا آنها خرد و ذوب می‌شوند، سپس از طریق اسپینرت‌ها جهت تولید نخ برای کشفافی یا بافتن به منسوجات اکسترود می‌گردند.

PET ساخته شده با این روش برای بار دوم به صورت مکانیکی قابل بازیافت نیست زیرا لیاف دچار

از فیلتر تصفیه‌خانه‌های فاضلاب گذشته و وارد دریاچه‌ها، رودخانه‌ها و اقیانوس‌ها می‌شوند که در آن جا شاید آبزیان آنها را به جای غذا اشتباه بگیرند. مطالعه انجام شده در دانشگاه سانتا باربارا کالیفرنیا نشان می‌دهد که یک ژاکت پشمی مصنوعی به طور متوسط، ۱.۷ گرم میکروفیبر تولید می‌کند. دکتر کارن لئوناس، استاد مد و مدیریت پارچه در دانشگاه ایالتی NC که بر روی آزادسازی میکروالیاف مطالعه می‌کند، می‌گوید اینکه یک پارچه پلی استری کمتر یا بیشتر ریزش داشته باشد بستگی به میزان لیاف بازیافتی آن و ضخامت، کشیدگی یا پیچ خوردگی نخ دارد. قبل از اینکه به طور قطعی چیزی مشخص شود باید کارهای بیشتری در راستای همسان سازی روش‌های مختلف آزمایش میکروفیبر صورت بگیرد؛ برندهایی مانند «Patagonia» و «The North Face» برای دستیابی به یک استاندارد واحد تلاش می‌کنند (nasaji.com, ۱۳۹۹).

تحقیقات اکنون نشان می‌دهد که میکروفیبرها -رشته‌های مصنوعی بسیار ریز به اندازه کمتر از ۱ میلی متر- می‌توانند بزرگترین منبع پلاستیک در اقیانوس باشند. اگر اینگونه باشد، ضرر لباس‌های پلاستیکی بازیافتی بیشتر از سودشان است.

دکتر مارک براون، بوم‌شناس و فوق‌دکتر در مرکز ملی تجزیه و تحلیل و سنتز زیست محیطی در سانتا باربارا، کالیفرنیا، اکنون ۱۰ سال است که در حال مطالعه آلودگی پلاستیک و میکروفیبر است. او توضیح می‌دهد که اکثر ماشین‌های لباسشویی فیلتر برای به دام انداختن ریز لیاف کوچک لباس‌های مصنوعی را ندارند و همچنین گیاهان فاضلاب که مسئول از بین بردن آلاینده‌ها هستند نیز توانایی فیلتر آنها را ندارند. بنابراین هر بار که آب از ماشین لباسشویی تخلیه می‌شود، رشته‌های پلاستیکی در فاضلابها جاری می‌شوند و در نهایت در اقیانوس قرار می‌گیرند.

براون کشف کرد که هر نمونه آب حاوی میکروفیبر از پلی استر، نایلون، اکریلیک و سایر لیاف مصنوعی است و میکروفیبرها ۸۵ درصد از مواد ساخته شده توسط بشر را در هر نمونه تشکیل می‌دهند.

به چند دلیل این خبر بد است. پلاستیک سمی است و می‌تواند هنگام بلعیدن به حیوانات دریایی و حیوانات آسیب برساند. مطالعات همچنین نشان داده است که پلاستیک می‌تواند سموم دیگر مانند سموم

از روش‌ها متعادل کنیم در واقع بسنجیم که هر یک از گزینه‌های ما چیست تا بتوانیم آگاهانه انتخاب کنیم.» (earthisland.org, 2014).

علاوه بر این، بطری‌های پلاستیکی را می‌توان به طور مکرر در بطری‌های جدید از طریق فناوری روز بازیافت کرد، که نوعی حلقه بسته پلاستیکی است. در مقابل، بازیافت پوشاک پلاستیکی عملاً دشوار است زیرا حاوی مواد دیگری مانند مواد شیمیایی رنگی است، اگرچه فناوری جدید برای زباله‌های مد، مانند بازیافت مواد شیمیایی، از لحاظ نظری توسعه یافته است. بر این اساس، مسئله زباله‌های مد پلاستیکی حتی وقتی شرکتها لباس پایدار از بطری‌های پلاستیکی مصرف شده تولید می‌کنند، باقی می‌ماند (Kumagai, Nagasawa, 2020: 11).

استفاده از پلی استر بازیافت شده، وابستگی ما به نفت به عنوان ماده‌ی اولیه در تولید نخ را کاهش می‌دهد. استفاده از بطری‌های PET برای این فرآیند باعث کاهش زباله‌ها و در نتیجه آلودگی کمتر خاک، هوا و آلودگی آب می‌شود. بسیاری از مواد دیگر وجود دارد که دوستدار محیط زیست محسوب نمی‌شوند و در حال حاضر هیچ راه مقرون به صرفه‌ای برای استفاده مجدد وجود ندارد. باید تلاش شود تا راه‌های دیگری برای بازیافت نایلون، الاستن و مواد دیگر تولید شود. این امر روند پایداری را به واقعیت تبدیل می‌کند (iranyarn, 1398).

یان روزنبرگر بنیانگذار و مدیر عامل شرکت فرست مایل که رابط بین اقتصاد خرد جمع آوری ضایعات و برندهایی مانند رالف لورن و پوما است، می‌گوید: «هنوز هم دنیا در زیر بار پلاستیک مدفون شده است و می‌تواند از هر کمکی در این زمینه استفاده کند». و اما در مورد مسئله میکروپلاستیک‌ها؟ روزنبرگر پیشنهاد می‌کند که محصولی تهیه نمایید که به شستشوی منظم نیاز نداشته باشد مانند کیف و کفش. او می‌گوید: «اگر میکروالیاف از طریق ماشین‌های لباسشویی به منابع آبی راه پیدا کنند، پس شما باید محصولی بسازید که نقشی در این روند نداشته باشد».

در نتیجه بهتر است تولید محصولات بادوام که قابل تعمیری و باز فروش به چندین نفر باشند باید به عنوان اولین هدف هر برند در نظر گرفته شود، تبدیل هر نوع محتوای پلی استر بکر به نسخه‌های بازیافتی باعث کاهش تأثیر کربن مجموعه می‌شود؛

افت شدید کیفیت شده و به تدریج ضعیف و کوتاه می‌شوند. با وجود اینکه بازیافت شیمیایی یک راه حل مناسب به حساب می‌آید، اما در حال حاضر تعداد فناوریهای ارتقاپذیری که می‌توانند لباس‌های قدیمی PET را به شکل لباس‌های جدید بازیافت کنند، بسیار محدود است.

برنامه صنعت بطری سازی برای افزایش استفاده از PET‌های بازیافتی مورد دیگری است که برندها باید مراقب آن باشند، زیرا می‌تواند بر تامین منابع آنها تاثیر بگذارد. (مثلا برند پپسی می‌خواهد تا سال ۲۰۲۵، محتوای بازیافتی بسته بندی نوشیدنی‌های خود را به ۲۵٪ برساند، این در حالی است که برند کوکاکولا متعهد شده تا سال ۲۰۳۰ تمام بطری‌های پلاستیکی خود را از پلاستیک بازیافتی ۵۰٪ تولید کند) (nasaji.com, 1399).

• زباله‌ی پلاستیک بی پایان

به گفته آدام مینتر، نویسنده و ستون نویس بخش نظریات هفته نامه بلومبرگ ممکن است نقش PET در کاهش بار زباله‌های اقیانوسی بیش از حد بزرگنمایی شده باشد. وی می‌گوید: «حجم فعلی بازیافت در مقایسه با حجم کلی آن، تنها قطره‌ای از یک اقیانوس محسوب می‌شود و حتی اگر بتوان مقیاسی برای آن تعیین کرد، به عنوان مثال اگر بتوان گفت که ۵۰٪ از پلی استرهای به کار رفته در لباس‌ها بازیافت می‌شوند، باز هم این همه مسئله نیست و در کل تغییر چشمگیری در اصل مشکل به وجود نمی‌آید.» (همان).

فواید:

علی‌رغم خطرات میکروفیبرهای مصنوعی، تبدیل پلاستیک بازیافتی به لباس ممکن است فوایدی داشته باشد. همانطور که می‌دوود توضیح می‌دهد، بیشتر کشورهای جزیره‌ای منابع زیادی از بطری خالی دارند، اما هیچ برنامه‌ی مدیریت پسماند یا بازیافت ندارند.

در نهایت، آنچه در صنعت پوشاک مهم به نظر می‌رسد، تمایل به استفاده از آخرین یافته‌های علمی برای اطلاع از تولید نساجی است. براون می‌گوید: «من فکر می‌کنم که عالی است که ما در حال جمع آوری پلاستیک هستیم و در حال فکر کردن هستیم که چگونه برای موارد دیگر از آن استفاده مجدد کنیم. اما من فکر می‌کنم باید کاملاً مراقب باشیم که هزینه‌ها را با مزایای هر یک

هنوز افرادی در مورد پوشیدن چیزی که از بطری‌های پلاستیکی ساخته شده تردید دارند، غافل از اینکه نایلون و پلی استر از پلاستیک بازیافتی مضرتر هستند. بنابراین، تعداد قابل توجهی از شرکتهای مد که فقط در تولید کیسه و لوازم جانبی ساخته شده از زباله‌های بازیافتی متمرکز هستند.

مارک اسپانیایی لفیک از سال ۲۰۱۲ با استفاده از بطری‌های بازیافتی PET کیسه‌های شستشوی ضد آب تولید کرده است. برای مسافرت عالی است زیرا دارای چهار محفظه قابل جدا شدن است که اگر فقط بخواهید از یک قسمت آن استفاده کنید بسیار مناسب است. یک شرکت نوآور دیگر که پایداری را در ذهن خود جای داده است، کاتماندو، کوله پشتی‌هایی با نسبت قابل توجهی از مواد مسئول تولید می‌کند. در واقع، تمام افرادی که عاشق فضای باز هستند می‌خواهند یک چراغ زندگی کنند و ردپایی را در زمین ذخیره کنند، این لوازم جانبی سازگار با محیط زیست را خریداری می‌کنند (causeartist.com, 2019).

این همان جایی است که بازیافت وارد می‌شود. در حالی که در حال حاضر تنها قسمت کوچکی از پلاستیک بازیافت می‌شود، شرکتهای مد بیشتر با تبدیل ضایعات پلاستیک به لباس و لوازم جانبی، کار خود را انجام می‌دهند. اگر به هر حال صدها سال وجود دارد، چرا آن را نپوشیم؟ (goodonyou.eco, 2020) جی استار

شرکت «G-Star» اولین شرکت پیشگامی است که اقدامات خود را از سال ۲۰۰۸ برای تولید پوشاک جین آغاز کرده است؛ G-Star برای تحقق Raw For the Oceans - برنامه‌ی تولید جین بازیافتی - مجبور شد کل زنجیره تأمین خود را زیر و رو کند. پیوستن به صفوف شرکتهای دیگر مانند Levi's و Dirtball - که همچنین جین تولیدشده از پلاستیک بازیافتی تولید می‌کنند - و Thread که از زباله‌های پلاستیکی جمع‌آوری شده از هائیتی، پارچه تولید می‌کند، «Raw for the Oceans» نیز به لیست متنوع و در حال رشد پیوست (sustainablebrands.com, 2014). این شرکت مجبور شد به جای خرید پارچه از کارخانه‌ها، تمام مواد اولیه را بازگرداند. این به معنای کار با لباس‌هایی مانند نخ Bionic، Parley برای اقیانوس‌ها و پروژه

اما این مواد راه حلی قطعی برای بحران محیط زیستی صنعت مد محسوب نمی‌شوند، چون این بحران عمدتاً ناشی از تولید بیش از حد لباس‌های یکبارمصرف و ارزانقیمت است. تاثیر این اقدام بر آلودگی اقیانوس‌ها و قابلیت بازیافت آنها محدود است. در عوض باید به دنبال گزینه‌های کاملاً چرخه‌ای برای الیاف بود و حجم کلی استفاده از پلی استر را در مجموعه‌ها کاهش داد.

هزینه برای شرکتهایی که از الیاف بازیافتی استفاده می‌کنند کمی بیشتر است اما با بالا رفتن تقاضای پلی استر بازیافتی شرکتهای مقدار بیشتری از آن را تهیه می‌کنند و این باعث ایجاد بازار بطری‌های پلاستیکی بازیافتی می‌شود و منجر به اجرای برنامه‌هایی برای بازیافتی برای شهرها شده و حتی برنامه‌هایی را تأمین می‌کند که پلاستیک را از اقیانوس بیرون می‌کشد. بنابراین، سلسله مراتب خرید مد تقریباً به همین شکل پیش می‌رود:

۱. الیاف طبیعی ۱۰۰٪ آلی.
۲. الیاف ۱۰۰٪ طبیعی.
۳. ۱۰۰٪ پلی استر بازیافتی.
۴. پلی استر آلی و بازیافتی مخلوطشده.
۵. ۱۰۰٪ پلی استر.
۶. مرسوم مخلوط شده (nasaji.com, 1399).

برندها

از آن جا که زباله‌های پلاستیکی یک مسئله جدی اجتماعی است، شرکتهای مد سعی در تولید پوشاک پایدار ساخته شده از بطری‌های پلاستیکی مصرف شده دارند. این مسئله اجتماعی فارغ از سطح لوکس بودن برند مربوط به هر شرکتی است (Aakko, Koskennurmi-Sivonen, 2013:11).

بازیافت بطری پلاستیکی به پارچه امر جدیدی نیست. برند پاتاگونیا از اوایل دهه ۹۰ بطری‌های پلاستیکی را به الیاف پشمی بازیافت می‌کرد. آنچه جدید است این است که دامنه منسوجاتی که می‌توان از بطری‌های بازیافتی تولید کرد گسترش یافته است. شلوارهای یوگای چاپی رنگارنگ، تجهیزات فنی در هوای سرد و حتی پارچه‌های ترکیبی مانند جین وجود دارد (ecocult.com, 2019). در میان بسیاری از مارکهای اخلاقی مد که زندگی جدیدی به این زباله‌های جاودانه بخشیده‌اند، شرکتهای مد که بیشتر به دنبال طراحی لباس‌های ورزشی هستند بیشترین موفقیت را در بین مشتریان داشته‌اند (causeartist.com, 2019).

باز یافت در این زمانه معنوی است. هر حجاب سبز ۶ بطری پلاستیکی را از ریختن در محل‌های دفن زباله یا اقیانوس نجات می‌دهد (Waste2water.com, 2017; theecomuslim, 2016) (تصویر ۵)

(تصویر ۵)

نایک:

زمانیکه برند نایک، لباس‌های جام جهانی ۲۰۱۰ را از پلی‌استر بازیافتی تهیه کرد، ایده ذوب بطری‌های پلاستیکی دور ریخته شده، رسیدن آنها به صورت نخ و تبدیل این نخ‌ها به پارچه هنوز طرح جدیدی بود. امروزه تقریباً در هر برند پوشاکی مثل آمریکن ایگل و زارا، استفاده از پلی‌استر بازیافتی شاهدهی برای «سبز شدن» به حساب می‌آید (nasaji.com, 1399).

برند نایک یکی از بزرگترین گام‌هایش در مسیر رسیدن به کربن صفر و اتلاف صفر را انتخاب مواد اعلام کرد زیرا بیش از ۷۰ درصد ردپای هر محصول را تشکیل می‌دهد. با استفاده مجدد از پلاستیک، نخ و منسوجات موجود، میزان انتشار خود را به میزان قابل توجهی کاهش می‌دهد. نایک فلاینیت:

نایک فلاینیت پارچه‌ای سبک وزن و دقیق ساخته شده و دارای ضایعات متوسط ۶۰٪ کمتر از تولید کفش‌های سنتی است. هر رویه کفش ساخته شده از Flyknit شامل ۶-۷ بطری پلاستیکی است. Nike Flyleather

Flyleather به نظر می‌رسد، احساس و بو از چرم طبیعی ساخته می‌شود که با اتصال حداقل ۵۰٪ الیاف چرمی بازیافتی با الیاف مصنوعی با استفاده از فرآیند تأمین آب ساخته شده است. این باعث ایجاد ضایعات کمتر و تأثیر کمتری در تغییر

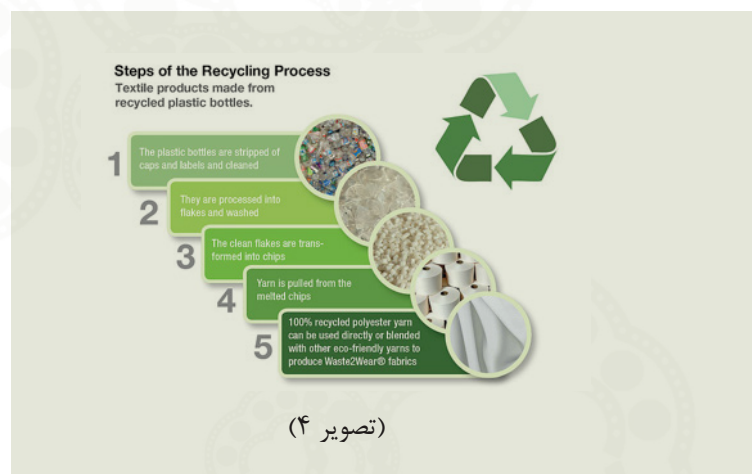
Vortex بود که روش‌های جدیدی برای استخراج پلاستیک از آب پیدا می‌کند (forbes.com, 2014). به دنبال موفقیت مشارکت مجموعه‌های «RAW for the Oceans» ستاره موسیقی فارل ویلیامز - با G Star در تولید شلوار جین از زباله‌های پلاستیکی اقیانوس‌ها همکاری کرد (edie.net, 2016).

گرین حجاب:

این برند در سال ۱۹۹۸ در مالزی تاسیس شده و یک برند دوستدار محیط زیست است. شعار آنها تمیز نگه داشتن محیط در عین پوست پسند بودن است. حتی مواد بسته بندی نیز سازگار با محیط زیست و ۱۰۰٪ زیست تخریب پذیر است. (تصاویر ۳ و ۴)

(تصویر ۳)

(تصویر ۴)

اما محرک سبز این برند چیست؟ تعالیم اسلام همیشه اساساً برای زندگی کوچ نشینی مردم بوده است، گویا این جهان خانه دائمی ما نیست بلکه توقفگاهی است برای چادر زدن و انتخاب توت قبل از حرکت دوباره! بنابراین گرچه خریدن و پوشیدن لباس‌های زیاد، بزرگترین «گناه» نیست، داشتن یک لباس دوستانه و سازگار با محیط زیست برای

آب و هوا در مقایسه با چرم کامل دانه می‌شود. نایک ایر:

از سال ۲۰۰۸، تمام زیره‌های نایک ایر از حداقل ۵۰٪ زباله تولیدی بازیافتی تشکیل شده‌اند. از سال ۲۰۲۰، تمام امکانات AirMI نایک در آمریکای شمالی با انرژی ۱۰۰٪ تجدیدپذیر باد تأمین می‌شوند. آنها بیش از ۹۰٪ از زباله‌های مواد مورد استفاده برای زیره‌های هوا خود را مجدداً استفاده می‌کنند تا سیستمهای بالشتک سازی جدید و ابتکاری ایجاد کنند.

پلی استر بازیافتی:

پلی استر بازیافتی نایک از بطری‌های پلاستیکی ساخته می‌شود که تمیز می‌شوند، به صورت پوسته ریز خرد می‌شوند، به گلوله تبدیل می‌شوند و سپس به نخ‌های با کیفیت تبدیل می‌شوند. علاوه بر کاهش ضایعات، پلی بازیافتی در مقایسه با پلی بکر، میزان انتشار کربن را تا ۳۰ درصد کاهش می‌دهد و به طور متوسط سالانه ۱ میلیارد بطری پلاستیکی را از محل دفن زباله و آبراهه‌ها منحرف می‌کند.

پنبه پایدار:

از سال ۲۰۲۰، ۱۰۰٪ پنبه‌ای که در کل خط تولید استفاده کرد دارای گواهی ارگانیک، بازیافت شده یا پنبه بهتر است که از طریق طرح «پنبه بهتر» تهیه شده است. نایک بیش از ۶۸۰،۰۰۰ کیلوگرم پنبه را هر ساله هنگام مراقبت از سلامت خاک و زیستگاه‌های طبیعی، بدون سموم دفع آفات حاصل از سوخته‌های فسیلی یا کودهای مصنوعی و با رعایت حقوق کارگران و کشاورزان بازیافت می‌کند.

نایلون بازیافتی:

نایلون بازیافتی شرکت نایک از انواع مواد مانند تارهای فرش و تور ماهی استفاده می‌کند. نایلون تمیز، مرتب شده و به پوسته تبدیل می‌شود، همه اینها قبل از انجام فرآیند بازیافت شیمیایی یا مکانیکی است. نخ نایلونی بازیافتی در مقایسه با نایلون بکر تا ۵۰٪ میزان انتشار کربن را کاهش می‌دهد (nike.com,ND).

وجا:

مارک فرانسوی Veja، که در حال حاضر در سطح جهان به تولید کفشهای کتان‌ی اخلاقی مشهور است، با معرفی ماده‌ای به نام B-mesh (مش بطری) که از بطری‌های پلاستیکی بازیافتی ساخته می‌شود، کفشها و لوازم جانبی تجارت منصفانه را به

سطح بعدی می‌رساند. در هر جفت کفش ورزشی سه بطری وجود دارد، و پارچه ایجاد شده از آنها به عنوان تنفس و ضد آب شناخته می‌شود- ویژگیهای ایده آل کفش. پاتاگونیا:

پاتاگونیا در تولید لباس‌های اخلاقی در فضای باز، تولید محصولات مقاوم ساخته شده از تعداد زیادی از مواد سازگار با محیط زیست مانند بازیافت، پشم و پلی استر، پیشگام است. در سال ۱۹۹۳ آنها پشم گوسفند ساخته شده از بطری‌های پلاستیکی بازیافتی را ایجاد کردند و از آن زمان تاکنون فقط مواد خود را بهبود بخشیده‌اند.

girlfriend Collective

یک شرکت واقعاً شفاف است که از نظر اخلاقی نیمتنه‌های ورزشی و شلوار چسبان ساخته شده از پلاستیک بازیافتی تولید می‌کند. پلی استر بازیافتی آنها از بطری‌های پلاستیکی در تایوان ساخته می‌شود و نایلون آنها شبکه‌های ماهیگیری بازیافتی را تغییر می‌دهد که در غیر این صورت در اقیانوس رها می‌شوند و موجودات بیشمار دریایی را خفه می‌کنند و به ECONYL تبدیل می‌کنند. هر دو ماده با توانایی رطوبت‌زدایی مناسب برای لباس‌های مخصوص فعالیت کاملاً مناسب هستند و GC با خلق لباس‌های زیبا برای همه، با اندازه‌هایی از ۲XS تا ۶XL در طیف وسیعی از رنگهای زیبا و رنگآمیزی شده دارای گواهینامه OEKO، فراتر از حد معمول پیش رفته است.

ال ایوانز

Elle Evans برچسب لباس شنا مستقر در ملبورن، در زمینه تولید لباس شنا پایدار پیشگام است و لباس‌های شنای زیبایی برای زنان و کودکان ساخته شده از پارچه‌های زاید پس از مصرف ایجاد می‌کند.

راتی

شرکت کفشسازی Rothy's مستقر در آمریکا معتقد است که انجام کار خوب نیز باید خوب به نظر برسد. آنها از بطری‌های آب بازیافتی که زمانی برای دفن زباله بودند، کفشهای زیبا و کاربردی تولید می‌کنند. دامنه آنها وگان و قابل شستشو در ماشین آلات سرد است (goodonyou.eco, 2020).

نتیجه گیری:

بیشتر پلاستیک‌ها قابل تجزیه نیستند - آنها فقط به قطعات کوچک تر و کوچک تر تقسیم

منابع:

- بو، گیل (۱۳۹۷) راهنمای جامع پارچه برای طراحان مد و لباس، ملایلی ملیحه، موسسه انتشاراتی جمال هنر، تهران.

- شرکت گسترش صنایع پایی دستی پتروشیمی، مطالعات امکان سنجی مقدماتی طرح تولید بازیابی ضایعات پلاستیک PET. ۱۳۸۶. Ken Kumagai and Shin'ya Nagasawa.

(۲۰۲۰). Launch of Sustainable Plastic Apparel: Effects of Brand Luxury and Experience on Consumer Behaviour

- Maarit Aakko and Ritva Koskennurmi-Sivonen. (۳۰۱۳). Designing Sustainable Fashion: Possibilities and Challenges. RJTA Vol. ۱۷ No. ۲۰۱۳ ۱

- Paszun, D.; Spychaj, T. (۲۰۰۳). Chemical recycling of poly (ethylene terephthalate). Ind. Eng. Chem. Res. ۱۹۹۷, ۳۶,

- Rashid Saeed, Rab Nawaz Lodhi, Aniq Komal Khan, Naima Khurshid, Fareha Dustgeer, Amna Sami, Zahid Mahmood and Moeed Ahmad. (۲۰۱۳) Measuring Impact of Factors Influencing Purchase Intention Towards Green Products: Sahiwal Clothing Industry Perspective. World Applied Sciences Journal ۲۰۱۳, ۱۳۷۱-۱۳۷۹, ۲۶. (۱۰): ۱۳۷۱-۱۳۷۹, ۲۰۱۳, Nov ۲۰۱۳, ۳۰.

- Sato, K. Chemical Recycle Technology of PET. Polymer

سایت ها

- (۲۰۱۹)، تولید پارچه) TextileDB و بسایت <http://textiledb.ir>، جین از بطری‌های بازیافتی

- (۱۳۹۹)، دانشنامه، nasaji.com و بسایت <https://nai.com> پایداری پلی استر بازیافتی

- (۱۳۹۸)، پلی استر) iranyarn.ir و بسایت <https://iranyarn.ir/-recycled-polyester>، بازیافتی

- Wolfe, Isobella (۲۰۲۰). <https://goodonyou.eco/brands-using-recycled-plastic/>

- Nike (N D), Sustainable Materials

می‌شوند و در نهایت به اقیانوس ریخته می‌شوند و توسط صدها گونه جانوری بلعیده می‌شوند. پلاستیک باید از بین برود و با اینکه که شرکتها و مردم شروع به کاهش استفاده از آن کرده‌اند، اما به زودی از بین نمی‌رود. اگر ما همچنان به استفاده و دفع آن با میزان فعلی ادامه دهیم، اقیانوس تا سال ۲۰۵۰ تقریباً ۴۰۰ میلیون تن پلاستیک خواهد داشت.

یکی از راه حل های مطرح شده در راستای مد پایدار، پوشاک پلاستیکی بازیافتی است که هدف آن پاکسازی اقیانوس‌ها، کمک به محیط زیست و در نهایت تولید محصول از پلاستیک‌های بازیافت شده است. دلیل جذابیت این امر کاملاً روشن است: پلی استر بازیافتی که به آن پلی اتیلن ترفتالات بازیافتی یا PET گفته می‌شود، تأثیرات انتشار کربن کمتری نسبت به نمونه بکر خود دارد. در ضمن بازیافت زباله‌های پلاستیکی باعث می‌شود که آنها به زباله تبدیل نشوند یا در واقع به دردسری برای آبریزان از جمله لاک پشت ها و نهنگ ها بدل نگردند.

تاکنون این روش بازیافتی ضرری -مانند بطری‌های رها شده در اقیانوس‌ها- نداشته و سالانه در حال بهبود و ارتقا از لحاظ روش‌های تولید و مواد اولیه است. آگاهی برندها و آگاهسازی عموم در راستای این مواد به سرعت پیشرفت این صنعت کمک خواهد کرد. تا آسیبها به حداقل برسد و همچنین سایر مواد دور ریختنی نیز به چرخه‌ی بازیافت وارد شوند. بازیافت پلاستیک باعث کاهش آلودگی هوا، آب و زمین می‌شود. بازیافت فقط اولین قدم است. سرمایه گذاری و خرید محصولات تولید شده از مواد بازیافتی مرحله بعدی بسیاری از مراحل پایدار زیستن است.

and Innovation. <https://www.nike.com/ca/sustainability/materials>

- Wicker, Alden (۲۰۱۹), <https://ecocult.com/is-clothing-made-from-recycled-polyester-and-bottles-toxic/>

- Wasteۡwater(۲۰۱۷). <http://www.green-unlimited.com/wasteۡwear-comes-out-with-the-green-hijab>

- The eco muslim (۲۰۱۶). <https://www.theecomuslim.co.uk/۰۴/۲۰۱۶/malaysia-recycled-hijabs.html>

- West County Gardener (۲۰۱۶),<https://www.westcountygardener.com/recycled/>

- O'Malley Greenburg, Zack (۲۰۱۴) <https://www.forbes.com/sites/zackomalleygreenburg/۱۰/۰۲/۲۰۱۴/from-blue-to-green-inside-pharrells-latest-fashion-venture/?sh=۷c۱۰۳۶۹۷۵۴e۴>

- ELKS, JENNIFER (۲۰۱۴), <https://sustainablebrands.com/read/waste-not/pharrell-williams-g-star-announce-denim-collection-made-from-recycled-marine-plastic>

- FibreۡFashion (۲۰۱۴), Benefits of Green Clothing Made from Recycled Plastic Bottles, <https://www.fibreۡfashion.com/industry-article/۷۲۹۶/green-clothing-from-recycled-plastic-bottles>

- CLAIRE ALBERTS, ELIZABETH (۲۰۱۴), https://www.earthisland.org/journal/index.php/articles/entry/recycled_plastic_clothing_clothing_solution_or_threat/

بررسی تاریخچه الگوسازی و روش‌های آن

زهرا قانع^۱

مقدمه:

الگوها تکه کاغذهای برش خورده‌ای هستند که با قرار دادن بر روی پارچه و ترسیم خطوط دور آن‌ها می‌توان پارچه را به آن شکل برش زد. هنر الگوسازی به معنی شکل دادن به یک قطعه پارچه‌ی صاف برای مطابقت با منحنی‌های بدن انسان است. الگوسازی یک پل ارتباطی بین طراحی و تولید لباس بوده که شامل طراحی و ساخت قالب‌هایی است که لباس‌ها توسط آنها دوخته و تهیه می‌شوند. هدف از بررسی تاریخچه‌ی الگوسازی، زمان تولد الگو، قبل و بعد از آن می‌باشد.

انواع الگوسازی:

الف) درافتنگ:

این روش با اندازه گیری به دست آمده از طریق سایز استاندارد یا اندازه‌ی دقیق فرد یا یک لباس، صورت می‌گیرد. اندازه‌ی دور سینه، دور کمر، دور باسن و ... فرد بر روی کاغذ یادداشت شده و با رسم خطوط بر روی کاغذ الگو کشیده می‌شود. درافتنگ به عنوان ساخت الگوی اصلی و پایه‌ی لباس مورد استفاده قرار می‌گیرد.

ب) دراپینگ:

این نوع از الگوسازی شامل اتصال دو قطعه‌ی پارچه بر روی مانکن خیاطی است که طراح با استفاده از طرح کشیده شده‌ی دو بعدی یا ذهن خلاق خود، پارچه را با استفاده از سنجاق، فرم داده و الگوی سه بعدی را آماده می‌کند.

چون در دراپینگ، طرح با استفاده از قالب بدن الگوسازی می‌شود، مطابقت و تناسب بیشتری نسبت به لباس‌های آماده شده از راه‌های دیگر با بدن فرد را دارا است؛ با این حال این نوع از الگوسازی مستلزم صرف زمان و هزینه‌ی بیشتری نسبت به الگوهای مسطح برای طراح است. دراپینگ می‌تواند بر روی بدن اشخاص یا مانکن خیاطی صورت گیرد. (پویان‌دیش، ۱۳۹۸)

پیدایش تفکر الگوسازی:

در گذشته‌ی بسیار دور، تناسب هنگام استفاده از لباس از اهمیت خاصی برخوردار نبود و مهمترین

ویژگی هر لباسی پوشاندن بدن بود. با پیشرفت مفهوم مد، تناسب اندام به عنوان راهی برای ایجاد فرم‌های دلخواه بدن یا ایجاد راحتی و عملکرد بیشتر در لباس ظاهر شد. (Alabamachanin journal, 2020)

در قرون وسطی، پارچه را روی اندام افراد قرار داده و فرم دلخواه را در می‌آوردند و با تکنیک دراپینگ و با کوک و سنجاق آن را وصل کرده و اقدام به دوخت می‌کردند. از آن زمان به بعد، هرچقدر که برش و تناسب لباس‌ها پیچیده‌تر شد، نیاز خیاط‌ها به الگو روز به روز بیشتر می‌شد. (همان)

پیدایش اولین الگوها:

ساخت الگو و لباس، حداقل ۶۰۰ سال قدمت دارد. شروع اولیه‌ی آن خیلی دقیق مشخص نیست و تعداد الگوهای باقی مانده زیاد نیستند؛ چون سازندگان پوشاک، حداقل تا اواسط قرن نوزدهم، اغلب به عنوان افراد طبقه کارگر در نظر گرفته می‌شدند که تجارت آنها شایستگی حفظ در یک بایگانی را ندارد؛ و همین باعث شده که شواهد ارزشمندی از اوایل این داستان از بین برود. (Moore, 2020)

به گفته‌ی دیکسون، «چارلز دیلاک»، خیاط چیره‌دست فرانسوی، برای اولین بار، شروع به ساخت الگوهای از تکه‌های نازک چوب کرد، «مارسل تاسین»، خیاط پادشاه ژان لو بون هم، بعداً الگوهای خود را برای لباس پادشاه از مقوا ساخت، که در نهایت توسط صنف خیاطی پذیرفته شد و در اواخر قرن چهاردهم، خیاطان از الگوها استفاده کردند. (Dickson, 2011)

اولین الگوی خیاطی که از آن باقی مانده است در اسپانیا موجود است. کتابهای «خوان دو آلسگا» در ۱۵۸۹ و «لا روشا بورگون» در ۱۶۱۸ از اولین نمونه‌ها هستند. در واقع، کتاب خوان دو آلسگا، اولین کتاب آموزشی شناخته شده در مورد برش پارچه برای لباس است. همچنین، در کنار طرح‌های پیشنهادی موجود در این کتاب، نکاتی برای صرفه‌جویی در مصرف پارچه ارائه شده است. (Monet, 2020) (تصویر ۱)

در کتاب‌های بعدی که در دهه‌ی ۱۷۰۰ نوشته شده‌اند، شیوه‌نامه‌هایی در مورد اندازه‌گیری، برش، تناسب و ساخت لباس ارائه شده است.

شد و به خیاطان امکان اندازه‌گیری نسبت بین اندازه‌های بدن را داد و باعث توسعه‌ی سیستم پیش‌نویسی اندازه‌ها شد. (White, 2020) (تصویر ۲). در دهه‌ی ۱۸۰۰، مجلات زنانه، محبوبیت بیشتری پیدا کردند؛ و بسیاری از آنها الگوهای چاپ می‌کردند که دسترسی‌ی نیمه‌ی از زنان به لباس‌های شیک را ممکن ساخت؛ اما این الگوها در صفحات کوچک مجله چاپ شده و استفاده از آنها دشوار بود. (Alabamachanin journal, 2020)

در دهه‌ی ۱۸۵۰، مجله‌ی Sarah Josepha Hale، الگوهای کاغذی را به طور کامل، اما در یک اندازه و بدون مقیاس برای بزرگ شدن، چاپ کرد و مخاطب هنوز مجبور بود الگوها را با شکل بدن خودش اندازه کند. سرانجام، الگوهای تاشو، که در مقیاس کامل چاپ شدند، در مجله انگلیسی «دنیای مد» در دسترس عموم قرار گرفت. (همان) (تصویر ۳)

تصویر ۳: سیستم درافتینگ

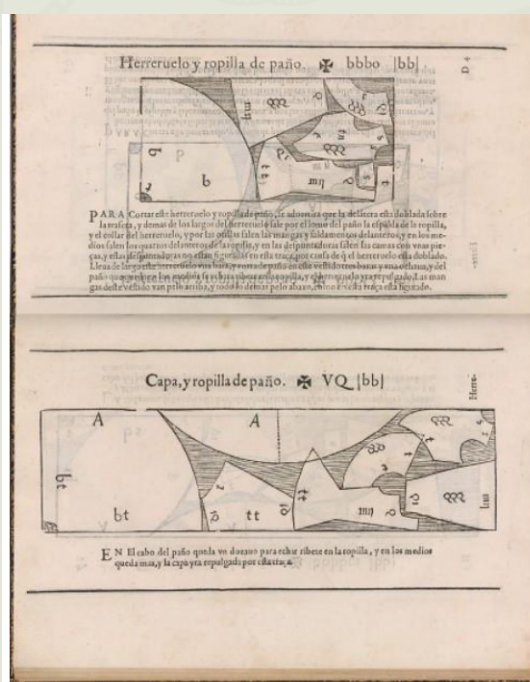
اختراع چرخ خیاطی:

«بارتلمی تیمونیر» در سال ۱۸۳۰ یک چرخ خیاطی اختراع کرد و ظرف مدت ده سال صاحب ۸۰ کارخانه تولید شد که لباس فرم ارتش فرانسه را تولید می‌کرد. در سال ۱۸۴۶، «الیاس هوو» یک چرخ خیاطی لنگ دستی را ثبت اختراع کرد ولی برخلاف حرکت سوزن بالا و پایین چرخ‌های امروزی، سوزن هوو، در یک صفحه‌ی افقی حرکت می‌کرد. «ایزاک سینگر» هم در ۱۸۵۱ دستگاه پدال پایی را اختراع کرد. او در دستگاهش از کوک عمودی که امروزه در چرخ خیاطی‌های مدرن دیده می‌شود، استفاده کرد. (Monet, 2020) (تصویر ۴)

قرن نوزدهم و رونق تجارت الگو:

«ویلیام جنینگز دمورست» و «الن لوئیز دمورست»، صنعت الگوی خیاطی خانگی را از سال ۱۸۶۰ با برگزاری نمایش‌های مد در خانه‌های خود و فروش الگوها آغاز کردند. آنها مجله‌ای به نام «آینه مد» منتشر کردند که در آن صدها الگوی مختلف ذکر شده و اکثراً فقط در یک اندازه موجود بود.

(Alabamachanin journal, 2020) برای مثال، Le Tailleur Sincere نوشته‌ی «بنوات گارسول»، قدیمی‌ترین کتاب خیاطی شناخته شده‌ی فرانسوی است. این مجموعه‌ی چند جلدی در سال ۱۷۶۹ منتشر شده است. (Monet, 2020) در سال ۱۷۸۹، کتابی برای خیاطان خانگی به نام «شیوه‌نامه‌هایی برش لباس برای فقرا» تصاویر و راهکارهای ساده‌ای در مورد اندازه‌گیری و ایجاد لباس از قطعات پارچه‌ی مربع و مستطیل ارائه داد. (Moore, 2020)

تصویر ۱: اولین الگوی باقی مانده در کتاب خوان دو آسگا، ۱۵۸۹

تصویر ۲: سیستم درافتینگ

انقلابی‌ترین پیشرفت تکنولوژی در تاریخ الگو سازی، متر خیاطی است که در حدود سال ۱۸۰۰ ظاهر شد. (Alabamachanin journal, 2020) ابتدا، در حدود دهه‌ی ۱۸۲۰، نوار اندازه‌گیری اینچ اختراع

تصویر ۶: باتریک

«جیمز مک کال»، خیاط اسکاتلندی، شرکت الگوی مک کال را در سال ۱۸۷۰ در شهر نیویورک تأسیس کرد. الگوها تا ۱۹۱۹ چاپی نبودند؛ ولی او اطلاعات را مستقیم روی قسمت های الگو چاپ می کرد و تنها شرکتی بود که قبل از اواسط قرن، این کار را کرد. در سال ۱۹۳۲، آنها شروع به چاپ تصاویر تمام رنگی روی همه ی پاکتهای الگو کردند. مک کال به طور معمول تاریخ انتشار را روی پاکت نامه های خود چاپ می کرد و ما امروزه به راحتی می توانیم الگوهای آن را تاریخ گذاری کنیم. (همان) (تصویر ۷)

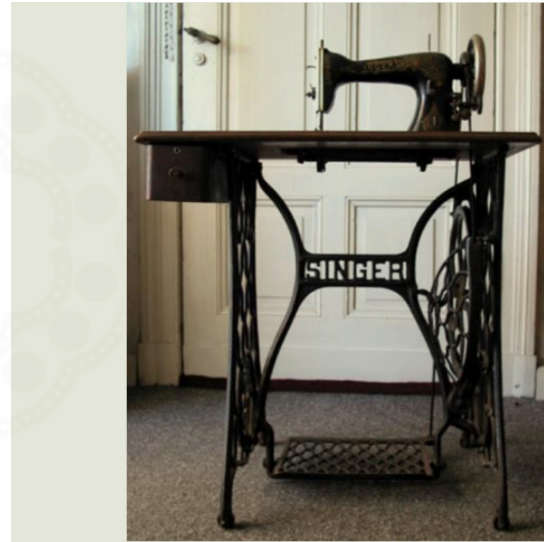

تصویر ۷: مک کال

الگو و شرکت های الگوسازی در قرن بیستم:

جنگ جهانی اول باعث کمبود کاغذ و پارچه شد. مک کال الگوهایی را ارائه داد که نسبت به قبل از جنگ، پارچه ی کمتری مصرف شود و همچنین الگوی لباس کار خانمها، برای استخدام در کارخانه های مهمات سازی نیز ارائه گردید. شرکت های دیگر نیز الگوهای جدید از جمله الگوهای لباس بیمارستان، لباس پرستار، پیش بند ساده و لباس داوطلب صلیب سرخ را به فروش رساندند. (Moore, ۲۰۲۰)

سرویس الگوی «ووگ» در سال ۱۸۹۹، آغاز شد اما در سال ۱۹۰۹، کونده نست ووگ را خریداری کرد؛

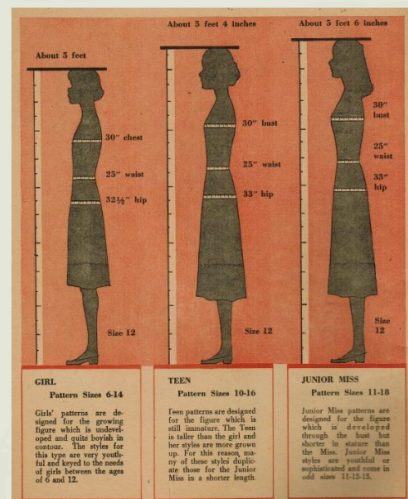

تصویر ۴: چرخ خیاطی پدالی سینگر، ۱۸۵۱

«ابنزر باتریک»، شرکت باتریک را در سال ۱۸۶۳ برای ایجاد قالب های مقوایی سنگین برای لباس کودکان راه اندازی کرد. نوآوری باتریک، ارائه هر الگویی در یک سری از اندازه های استاندارد و درجه بندی شده بود. (همان)

باتریک برای الگوهای خود در سال ۱۸۷۳ شروع به انتشار مجله ی «طراح» (The Delineator) کرد. الگوهای آن به صورت تکه کاغذهای برش خورده ای بود که در ابتدا با یک سنجاق و بعداً لیبیل همراه با تصویر و شیوه نامه های مختصر، نگهداری می شد. (همان)

در اوایل دهه ی ۱۹۰۰، آنها شروع به استفاده از پاکت برای نگه داشتن الگو کردند. در سال ۱۹۴۸، آنها دو دستگاه پرس جدید خریداری کردند که برای چاپ مارکها به طور مستقیم بر روی بافت کاغذ الگو طراحی شده بودند. (همان) (تصویر ۵)

تصویر ۵: باتریک

دلیل چاپ تصویرهای ستارگان هالیوود بر روی برخی از الگوهایشان، مشهور بودند و همین باعث محبوبیت سریع آنها شد. او هرکدام را به قیمت ۱۵ سنت فروخت؛ و از تمایلات زنان برای شبیه شدن به ستاره‌ها، استفاده کرد. این کمپانی تولید خود را تا پایان جنگ جهانی دوم (۱۹۴۶) ادامه دادند. (Andrews, 2007) (تصویر: ۱۰)

تصویر ۱۰: هالیوود

جنگ جهانی دوم صنعت مد و پوشاک را بسیار تحت تأثیر قرار داد. پاریس پس از اشغال آلمان نفوذ خود را از دست داد. خانه‌های کتور بسته شدند و برای چند سال صنعت مد اروپا مرده بود. در این بین، طراحان آمریکایی برای پر کردن خلأ وارد عمل شدند. فلسفه‌ی صرفه‌جویی در زمان جنگ، شرکت‌های تولیدکننده‌ی الگو را بر آن داشت تا دوباره الگوهای را ارائه دهند که چگونه می‌توان از چندین پارچه مختلف، لباس‌هایی با یقه‌های متضاد و آستین‌های قابل استفاده‌ی قدیمی استفاده کرد؛ یا چگونه می‌توان با بریدن و دوختن، کت و شلوار قدیمی مردانه را به کت و دامن زنانه تبدیل کنند. (Moore, 2020) (تصویر ۱۱)

تولید چرخ خیاطی متوقف شد و باتریک الگوهای را برای کارگران زن کارخانه، پرستاران و داوطلبان صلیب سرخ ارائه داد. دبیرستان‌های ایالات متحده، کلاس‌های خیاطی را شروع کردند که توسط شرکت‌های الگو پشتیبانی می‌شدند. خیاطی خانگی به عنوان حامی جنگ قلمداد می‌شد. فروشگاه‌های بزرگ و شرکت چرخ خیاطی سینگر هم کلاس‌های خیاطی مبتدیان را به صورت رایگان برگزار می‌کرد. (Monet, 2020)

در نتیجه، شرکت الگوی ووگ در سال ۱۹۱۴، تشکیل شد و در سال ۱۹۱۶ الگوهای ووگ در فروشگاه‌های بزرگ فروخته شد. (Monet, 2020) (تصویر ۸)

تصویر ۸: ووگ

شرکت الگوی «سیمپلسیتی» (Simplicity) از سال ۱۹۲۷، تولید الگوها را آغاز کرد. هدف، تولید الگویی با کاربری آسان و با قیمت پایین بود. آنها یکی از سریع‌ترین شرکت‌های تولید الگو بودند که در کانادا، لندن، استرالیا و چندین شرکت در ایالات متحده، دفاترشان را افتتاح کردند. الگوهای آنها در بیش از ۶۰ کشور جهان به فروش می‌رسید. (Andrews, 2007) بیشتر الگوها در بازار بسته به نوع لباس از ۲۵ سنت تا ۱ دلار فروخته می‌شدند؛ اما الگوهای این شرکت، به صورت انبوه، تولید و اغلب با قیمت حدود ۱۵ سنت توسط مردم خریداری می‌شدند. (Alabamachanin journal, 2020) (تصویر ۹)

تصویر ۹: سیمپلسیتی

کمپانی الگوی هالیوود، توسط گنده نست، ناشر الگوهای ووگ، در سال ۱۹۳۲، تأسیس شد. آنها به

الگوسازی در قرن بیست و یکم:

«هوودین»، مالک Fitzpatterns.com الگوهای خیاطی قابل بارگیری را از سال ۲۰۰۴، آغاز کرد. این الگوها شامل الگوهایی با اندازه‌ی کامل هستند؛ که باید در یک چاپ‌خانه توسط چاپگر چاپ شوند؛ که حتی می‌توانند با چاپگر اندازه‌ی A۴ چاپ، و بعد به یکدیگر چسبیده شوند. (Andrews, 2007)

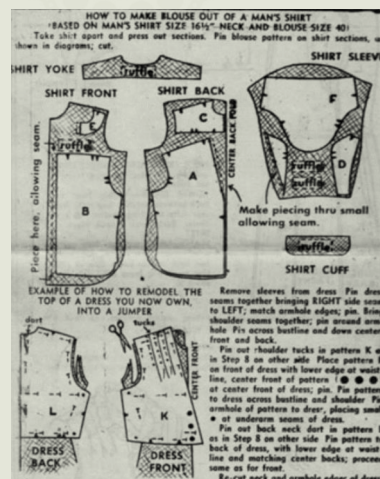
شیوه‌های الگوسازی:

(الف) مولر:

یکی از شیوه‌های رسم الگوی خیاطی است که با گرفتن ۴ اندازه‌ی اصلی بدن، یعنی دور سینه، دور کمر، دور باسن و قد کامل، بقیه‌ی اندازه‌های بدن را با فرمول محاسبه می‌کند. (muellerundsohn.com)
متد مولر توسط «مایکل مولر» در ۱۸۹۱، در آلمان طراحی شد. او شرکت مد و لباس خود را با نام «مولر و پسران» تأسیس کرد و شیوه‌ی او انقلابی در رسم الگو بود. الگوهای او بسیار بدون نقص و عالی بودند. در دهه‌ی ۶۰ میلادی او بزرگترین مدرسه‌ی طراحی و دوخت در آلمان را تأسیس نمود. (همان) (تصویر ۱۲)

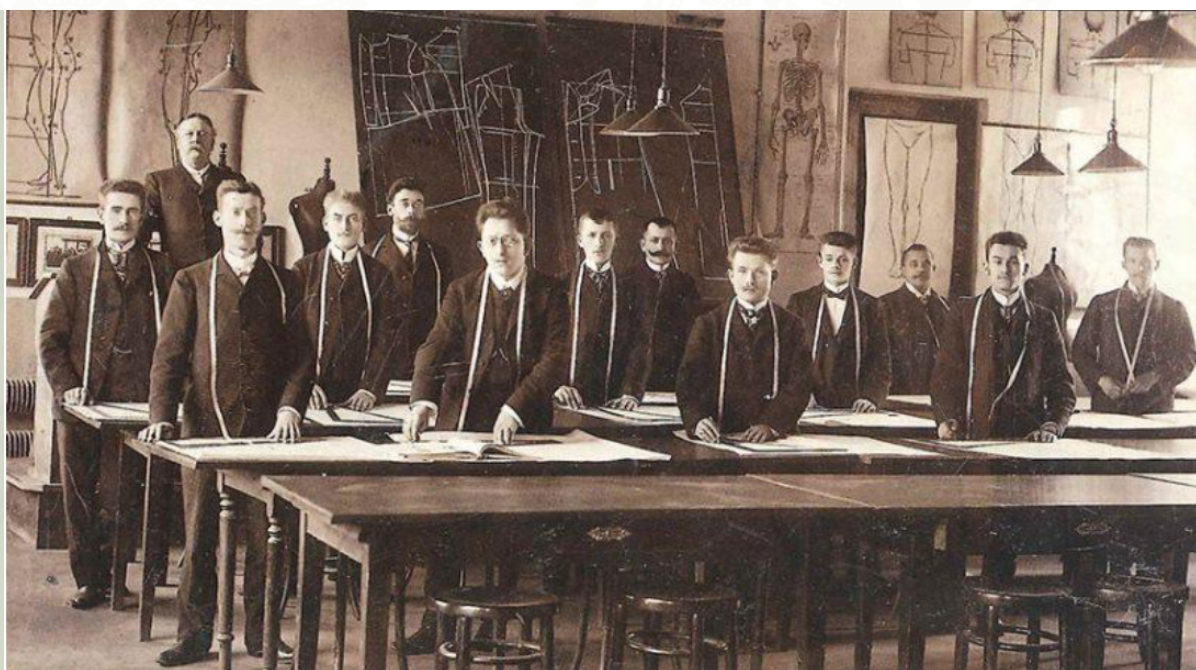
شیوه‌ی مولر، پیچیدگی و ظرافت کمتری دارد و در عین حال بسیار دقیق است. این روش به دلیل رسم الگوهای مختلف در اول کار، دوخت بی‌نقص و دقیق که در بسیاری از موارد حتی نیاز به پرو لباس نباشد، معروف است. (honorfardi.com)

باتریک در سال ۱۹۷۷، خطی از الگوهای آسان برای استفاده را با نام «دیدن و دوختن» معرفی کرد. از آن زمان الگوها، برای اندازه‌های مختلف سازگار شدند طوریکه می‌شد از یک الگو برای ایجاد لباس در چندین اندازه مختلف استفاده کرد. در سال ۱۹۸۶، روی پاکت الگوهای باتریک درجه‌بندی‌هایی چاپ شده بود که درجه‌ی آسانی یا دشواری دوخت هر لباس را نشان می‌داد. (همان)

تصویر ۱۱: تغییر کاربری پیراهن مردانه در جنگ جهانی دوم، مجله سیمپلسیتی

به تدریج با مشغول شدن بیشتر زنان به کار، خیاطی خانگی دچار رکود شد و فروش الگوها نیز کاهش یافت. برای همین، الگوهای جدیدی برای لباس‌های هالووین، بازآفرینان تاریخی و علاقه‌مندان به نمایش، عروسی‌ها و سایر موارد خاص، رواج پیدا کردند. (همان)

تصویر ۱۲: مدرسه مولر

منابع:

- پویا اندیش، متدها و تاریخچه الگوسازی و دوخت، ۱۳۹۸، tarahilebas.com
- مرادی، ۲۰۲۰، mhoshyar.ir
- Andrews, Robert, Crafty Geeks Launch Sewing, ۲۰۰۷, www.wired.com.
- Butterick, our history, web.archive.org.
- Dickson, Carol Anne, "The Pattern Industry", Berg Encyclopedia of World Dress and Fashion, ۲۰۱۱.
- honarfardi.com
- Monet, Dolores, Fashion and the History of Sewing Patterns, ۲۰۲۰, discover.hubpages.com.
- Moore, Jennifer Grayer, Pattern Making History Theory, Bloomsbury, ۲۰۲۰.
- Rochi magazine, ۲۰۲۰, rochi.ir/mag.
- The History of Pattern Making, alabamachanin journal, ۲۰۱۶, journal.alabamachanin.com.
- White, Paul, A History of Measuring, www.moodfabrics.com.
- www.muellerundsohn.com
- www.nasa-electric.com

ب) گرلاوین:

روشی است که در آن تمام قسمت‌های بدن، سبزه می‌شود؛ و یکی از قدیمی‌ترین شیوه‌های خیاطی می‌باشد. (همان) تاریخ دقیقی از به وجود آمدن شیوه‌ی گرلاوین و رایج شدن آن میان خیاطان حرفه‌ای وجود ندارد. اما می‌توان حدس زد که قدمت آن به قدمت استفاده از چرخ خیاطی برمی‌گردد. (مرادی، ۲۰۲۰)

ج) متریک:

روشی است که به کمک جدول سبزه‌بندی، الگوی شخصی تهیه می‌شود. شیوه‌ی متریک نیز بسیار دقیق است؛ اما از آنجایی که ریز محاسبات و شیوه‌نامه‌های زیادی دارد، کمی دشوار است. در میان تمامی روشها، متریک دقیقترین روش خیاطی می‌باشد. روش متریک اولین بار توسط خیاطان انگلیسی مورد استفاده قرار گرفت و سپس به مرور زمان به سایر نقاط جهان نیز گسترش پیدا کرد. (Rochi magazine, 2020)

نتیجه گیری:

هنر الگوسازی، هنری با قدمت زیاد است که ما شاید کمتر به دید یک هنر به آن نگاه می‌کنیم. در طول تاریخ نیز، افراد زیادی تلاش کردند تا در ابتدا، با استفاده از ساخت نشانه‌ها و استانداردها، بهترین نتیجه تجربه چند صد ساله را، برای آیندگان به ارث بگذارند و بعد با خلاقیت و نوآوری، الگوهایی کاربردی‌تر و مفیدتر تولید کنند که امروزه الگوی خلاق در بحث مد پایدار بسیار جایگاه ویژه و مطرح شده‌ای دارد؛ چرا که می‌توان با خلق یک شیوه‌ی الگوکشیدن، گامی بزرگ در کاهش مصرف پارچه و حفظ محیط‌زیست برداشت.

« آیا حجاب بیانیه مد است ؟ » مطالعه ای بر پوشش زنان مسلمان مالزی

Is Hijab a fashion statement?: A study of Malaysian Muslim women
Fadila Grine, Munazza Saeed

مجله بازاریابی اسلامی « آیا حجاب بیانیه مد است ؟ »
مطالعه ای بر پوشش زنان مسلمان مالزی مترجم: مریم
السادات خرمدره

مقدمه:

در تنوع مذهبی و فرهنگی مالزی، حجاب (کد لباس برای زن مسلمان) نشانگر فعال هویت است، همچنین به عنوان سبک و رعایت مذهبی دیده می شود. مالزی کشوری چند فرهنگی، چند زبانه و چند مذهبی است که در آن گروه ها و جوامع مختلف زندگی می کنند و هویت جداگانه خود را حفظ می کنند. این ویژگی های چند قومی مالزی، آن را در سطح جهان و به طور خاص در آسیا بی نظیر می کند (مختل، ۲۰۰۶ از این رو، مالزی را می توان به عنوان یک میکروسکوپ آسیا (1996 Leete)، با سه اجتماع بزرگ در جمعیت ناهمگن خود نگرست: مالزی، چینی و هندی. نماینده نمونه از سه جمعیت پرجمعیت آسیا-اندونزی، چین و هند.

مالزی ها بر اساس مذهب خود (اسلام) از دو گروه قومی مهم مالزی (حسین، ۲۰۱۲) متمایز شده اند، چینی ها و هندی ها اساساً مهاجرانی هستند که توسط حاکمان انگلیس برای خدمت به منافع اقتصادی خود به مالزی آورده شده اند (Malaklolutunthu، 2010) با توجه به اختلافات فرهنگی که در خاستگاه جوامع مختلف وجود دارد،

عدم حضور همگن در رفتار کنندگان در مالزی وجود دارد که ماهیت بازار داخلی آن با «بازارهای مصرفی تقسیم شده قومی» بسیار مشخص می شود. (1998 Teo, Mohd Sallehand Pecotich، p 481) مسلمانان، بوداییان، هندوها و مسیحیان، که ۹۵ درصد از ۱۱۸ جمعیت را تشکیل می دهند، به تدریج به برجسته ترین بخش های مصرف کننده در مالزی تبدیل شده اند که برخی از سبک های زندگی خاص و عادات مصرف را تعیین می کنند. اساساً حجاب یک عمل عبادت برای زنان مسلمان مالایی و یک انتخاب دینی است که در راستای رضای الهی انجام می شود اما روند مد به تدریج بر درک مسلمانان نسبت به حجاب تأثیر گذاشته است. یک

زن مسلمان می تواند ضمن لذت بردن از زیبایی های مد حجاب، قانون اسلامی را در مورد اصل لباس رعایت کند. (Mulali، 2009) با گسترش صنعت مد جهانی اسلامی، حجاب بسیاری از مد ها، روندها، برچسب ها، مارک ها و سبک ها را اتخاذ کرده است. در اصل، حجاب هرگز به معنای بیانیه مد نبود، بلکه یک عمل اطاعت بود همانطور که در قرآن و سنت مشخص است. (Gökarıksel & Secor، 2009) خداوند معنای واضح را تعریف کرده است و با گذشت زمان، نباید روندهای جدید جامعه را برآورده کند (Latiff & alam، 2013).

آیا حجاب یک موضوع مد لباس است یا باید آن را به عنوان یک رعایت دینی خالص باقی بماند، بلکه اثر برجسته صنعت مد و برند حجاب در یک محیط چند فرهنگی مالزی است. این مطالعه با اشاره به یادگیری اجتماعی زنان مسلمان مالایی، این سؤال را مطرح می کند که آیا حجاب مد است یا یک تعهد شرعی.

هدف از این تحقیق شناسایی انگیزه در پوشیدن حجاب در مالزی است. بنابراین، تحقیقات باعث می شود که حجاب به عنوان یک رفتار هویتی که متعلق به مد باشد یا با فلسفه اسلامی مطابقت دارد، تحمل کند.

این مطالعه به سؤالاتی از قبیل: آیا زنان مسلمان مالزی در نتیجه اقناع مذهبی شخصی، حجاب می پوشند؟

معنی حجاب:

معنای ریشه شناسی کلمه «حجاب» پایه مفیدی برای تفکر فراهم می کند (ال گندی، ۲۰۰۰). کلمه حجاب معمولاً به لباس، رفتار زینت دادن مو، گردن و سینه با روسری اشاره دارد. حجاب همچنین گذر از بدن تمام بدن را با حداقل جاذبه در عموم نشان می دهد. حجاب همچنین معنی جدایی جسمی بین جنس ها را دارد.

در قرآن (فصل ۵۳: ۳۳)، آیه زیر بیانگر استدلال اصلی مذهبی و حقوقی برای زنان کد لباس اسلامی است: «ای کسانی که ایمان آورده اید! وارد خانه های پیامبر نشوید تا مرخصی به شما وعده غذایی داده شود. نه اینکه منتظر آماده سازی آن باشید بلکه وقتی دعوت شده اید، وارد شوید و وقتی غذا خورده

بلکه نشان می دهد که تحولات خاصی وجود دارد که بر عملکرد فعلی حجاب تأثیر می گذارد. در مالزی پوشیدن حجاب برای زنان الزام آور نیست. اما بیشتر زنان مسلمان به آیین نامه حجاب پایبند هستند و سر خود را با روسری می پوشانند. بنابراین، حجاب هویت مذهبی و جنسیتی زنان را به وضوح تعیین می کند. پدیده های رو به رشد صنعت حجاب بیشتر به دلیل سیاست تهاجمی دولت مالزی برای جامعه سازی جامعه است که از دهه ۱۹۷۰ آغاز می شود. چنین محتویات مسلمان متمرکز در فرهنگ مالزی به عنوان نتیجه جهانی شدن اسلامی و ظهور فرهنگ مصرف کننده مسلمان در خاورمیانه، اروپا و همچنین اندونزی همسایه پدید آمد. زنان مسلمان مالایی احساس می کنند که حجاب دارند. اعتقاد بر این است که حجاب هنوز به هویتی مالزی تبدیل شده است که تصاویری از زنان مسلمان مالایی را با لباس مناسب و معقول ارائه می داد. (اوزاکا، ۲۰۰۸) (تصویر ۱)

(تصویر ۱)

بررسی نوشته ها:

تحقیقات قبلی دیدگاه های متفاوتی در مورد حجاب ارائه می دهد. محمود (۲۰۰۵) استدلال می کند که دانشمندان مسلمان، چه در گذشته و چه در زمان فعلی، و نیز جامعه شناسان، حجاب را به عنوان اطمینان برای تمامیت زنان و محافظت از استثمار جنسی می دانند. برای بسیاری، به ویژه در غرب، حجاب تصاویر مثبت را برنمی انگیزد. هیرشمن (۲۰۰۱) استدلال می کند که فمینیسم حجاب را زنانه می داند. به عنوان مثال، حمدان (۲۰۰۷) گزارش داد که غربی ها حجاب را به عنوان سمبل سرکوب زنان می دانند، اگرچه بسیاری از زنان با انتخاب خودشان و با غرور، حجاب را می پوشند. در مقابل، برخی جامعه شناسان حجاب را جنبه مخالفت با روانپزشکی های غربی مدرنیته می

اید، بدون جستجوی صحبت های آشنا، پراکنده شوید. این پیامبر را اذیت می کند. او شرمنده است که شما را عزل کند، اما خداوند از حقیقت شرمنده نیست. و هنگامی که هر چیزی را می خواهید می خواهید از آن (زن) قبل از حجاب سؤال کنید. این باعث پاک شدن قلب و قلب آن ها می شود. همچنین برای شما صحیح نیست که باید رسول خدا را اذیت کنید، یا اینکه مجبورید بعد از هر زمان با بیوه های او ازدواج کنید. به راستی چنین چیزی در نگاه خداوند بسیار زیاد است (علی، ی ۱۹۴۶: ۱۱۲۴). در این آیه از کلمه حجاب به عنوان صفحه نمایش استفاده شده است (ابن کثیر، ۲۰۰۰: جلد ۸، ۲۳؛ علی، ی ۱۹۴۰: ۱۱۲۴ و خان، م ۱۹۶۶: ۷۷۶) و پرده (Palmer و Pickthall, 303: 1989).

مستقیم ترین وحی که اغلب به عنوان حجاب ذکر شده است در قرآن است (فصل ۳۱: ۲۴): «و به زنان مؤمن بگوئید که نگاه خود را پایین بیاورند و متواضع باشند و زینت خود را فقط آنچه آشکار است نشان دهند. تا حجاب خود را بر روی سینه های خود بکشند و زینت خود را آشکار نکنند، مگر اینکه همسر خود یا پدران یا پدران شوهرشان یا فرزندانشان یا فرزندان شوهرشان یا پسرانشان یا فرزندان برادران یا خواهران یا پسرانشان یا فرزندانشان نکشند. زنان، یا برده های آن ها، یا اطرفیان مردانی که فاقد قدرت هستند، یا کودکانی که از برهنه بودن زنان چیزی نمی دانند. و بگذارید پای خود را مهر نکند تا آنچه را که از زینت خود پنهان می کنند آشکار کند. و ای مؤمنان به خدا روی آورید تا شما موفق شوید.» به همین ترتیب، در فصل (۳۳: ۵۹) قرآن چنین می گوید: «ای پیامبر، به همسران و دختران خود و زنان مؤمن بگو. پوشاک بیرونی خود را پایین بیاورند. این مناسب تر است و آن ها شناخته می شوند (به عنوان زنان مؤمن پاکدامن) و مورد آزار قرار نمی گیرند. و خداوند همیشه آمرزنده و مهربان است.»

بنابراین، حجاب دلالت خاصی بین دو سایت قابل مشاهده یا نامرئی دارد. این موانع کمی باعث جسمی، عرفانی یا روانی می شود. توجیه مترجمان قرآن کریم اصطلاحاتی مانند «پرده»، «مانع»، «حجاب» و «صفحه» را برای ترجمه کلمه حجاب به کار برده اند. واژگان شناسان واژه ریشه حجاب را پنهان تعریف می کنند. این اصل خاصی از لباس های مسلمان را مشخص نمی کند،

حجاب و مد به هم پیوسته اند و زنان حجاب را به عنوان مد می گیرند. بنابراین، درک حجاب به عنوان یک تعهد شرعی و مد ممکن است از نظر فرهنگی و متنی وابسته باشد.

هاسیم (۲۰۱۴) درک جدید از زنان مسلمان را با استفاده از ویژگیهای دو مجله زن مسلمان مالزیایی نور و هجیابستا بررسی می کند. یافته های وی اختلافاتی بین این دو مجله را نشان می داد که از نگرانی روزافزون حجاب معاصر به آن ها کمک می کرد. نور بر تواضع زنان تمرکز دارد و مدتهاست که برای هدایت زنان مسلمان در زمینه مسائل معنوی و مذهبی وجود دارد، که در یک دهه گذشته شاهد یک واکنش مثبت مثبت بوده است. با این حال، حجاب باید با تأکید بر ابعاد شیک و شیک پوشیدن حجاب به جای نشانگر تقوا، در جامعه شهری نفوذ کند. در این مقاله این دو مجله تنها از نظر محتوا به جای خواندن هر دو مجله مقایسه شده است. برای بررسی نقش رسانه در تأثیرگذاری بر رفتار حجاب زنان مسلمان، لطایف و علم (۲۰۱۳) هدف و آگاهی از شیوه حجاب را مورد بررسی و سؤال قرار می دهد. در مطالع their خود، آن ها کمی می کنند که رسانه ها مد حجاب را تبلیغ می کنند تا در خط مد پیش روند. آن ها نتیجه گرفتند که زنان مسلمان تا آنجا که به شیک پوشیدن پردازند، همچنان در مقررات اسلامی قرار دارند.

گفتمانی در موضوع زیباشناسی در مورد حجاب به عنوان مد:

مد یکی دیگر از ابعاد مهم این تحقیق است. امیدوارم با توجه به اینکه رشد حجاب در رابطه با زنان مسلمان در دوره احیاء اسلامی متوقف نمی شود، تحلیل حجاب را در رابطه با زیبایی شناسی وارد کنیم. (تصویر ۲)

(تصویر ۲) نمایشگاه پوشش زنانه با حجاب در مالزی

شناسند. (1992 Mernissi، گول ۱۹۹۶)

در کشورهایمانند الجزایر، مصر و ترکیه، از حجاب به عنوان سمبل آزادی از ظلم استعماری استفاده می شود (فانون ۱۹۶۵، ال گندی ۱۹۸۱، شینار ۲۰۰۵). برخی از آن به عنوان سمبل آزادی استفاده می کنند، در حالی که برخی دیگر از آن به عنوان سمبل سرکوب استفاده می کنند. هسینی (۱۹۹۴) نمونه های زیادی از زنان مسلمان در مراکش را ارائه می دهد که حجاب را به جای سنت یا فرهنگ، ترغیب می کنند.

برای آن ها این یک بیان هویت است. از نظر بیشتر، این نمادی از فرهنگ است که فرهنگ را تحت تأثیر قرار می دهد. با این حال، آن ها با این واقعیت موافق هستند که نشان دهنده نوعی بیان در جامعه است (گرتز ۱۹۷۳). همچنین این یک سمبلیک از رعایت دینی و مد در باشگاه های اجتماعی است. این مطابق با گزارش انجمن زنان مراکش ADFM (۲۰۰۷) است که می گوید حجاب در دهه ۱۹۸۰ به عنوان سمبل دین دیده می شد، اما از سال ۲۰۰۰ به بعد به یک موضوع سکولار و بعداً یکی از شخصیت های مد در میان تبدیل شد. با این حال، در چارچوب محققان مالزی، حجاب را متفاوت تحلیل می کنند. هوچل (۲۰۱۳)، درک آگاهی خود زنان و دلایل حجاب را بر اساس معانی که به این لباس جنجالی نسبت می دهند، کشف کنید. این مطالعه مردم نویسی دلایل اساسی تصمیم زنان برای پوشیدن حجاب را بررسی کرده و معانی حجاب را با توجه به پوشیدن حجاب و پوشیدن غیر حجاب و گاه پوشیدن زنان حجاب بررسی می کند. این یافته ها نشان می دهد که برخی از زنان دارای حجاب، حجاب را وظیفه شرعی می دانند، برای جلوگیری از توجه مرد، فداکاری به خدا. زنان غیر حجاب پوشیده ذکر کردند که اینگونه هستند.

هنوز سندی برای اثبات این نظریه و تحقیق وجود ندارد. از طرف دیگر، برخی اوقات زنان با حجاب پوشیدند و اظهار می دارند که در صورت لزوم آن ها حجاب می پوشند. آن ها حجاب را فقط در محل کار می پوشند، زیرا نمادی از احترام در آنجا است. برخی آن را به دلیل فشار خانواده در ملاء عام می پوشند.

علیرغم مشارکت در تحقیق، نتایج مغایر با سایر محققان است (برنر، ۱۹۹۶؛ ویلیام و وش، ۲۰۰۷؛ موسر، ۲۰۰۷). این مطالعات تأیید می کنند که

جواهرات، از خواهران خاورمیانه خود ایستادگی می کنند (ناگاتا، ۲۰۱۱). این سبک جدید مدرن زنانه مالایی در مناطق روستایی و شهری است، لباس جدید قومی با ویژگی های اسلامی. این شیوه حجاب متفاوت متفاوت درک می شود. می توان این را تغییر واضح و روشن از ارتدوکسی اسلامی زنان دانست (بنابیب، ۲۰۰۲: ص ۹۵). اما در مالزی، حجاب و مد با یکدیگر سازگار است. بسیاری از مجلات مد حاوی تصاویر و تبلیغات جذاب برای حجاب شیک و لباس های هماهنگ هستند.

چارچوب نظری و توسعه فرضیه ها:

پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) این گونه می گوید که، که خداوند متعال می گوید: «هیچ نوزادی به جز فطر (به عنوان یک مسلمان) به دنیا نیامده است. این والدین او هستند که او را یهودی یا مسیحی یا مشرک می سازند.» (صحیح مسلم، کتاب ۰۳۳، شماره ۶۴۲۶). طبق احادیث فوق، انسان ها در طبیعت خوب متولد می شوند. بزهکاری اخلاقی انسان غالباً نتیجه تأثیر عوامل محیطی و اجتماعی از جمله والدین، معلمان یا همسالان است. برهام (۱۹۹۵) استدلال می کند که انسان ها با رفتار خاصی به دنیا نمی آیند، باید آن را بیاموزند. آنچه آن ها یاد می گیرند توسط فرهنگی که در آن متولد می شوند یا در آن رشد می کنند، دیکته می شود. مطابق گفتمان اسلامی، مسلمان در معرض الگوی نقش و نمونه پیامبر اکرم قرار دارد که سعی می کند از آن ها به عنوان روشی برای دستیابی به تقوا و پاداش الهی استفاده کند. اما میزان تقلید نیز تحت تأثیر عوامل محیطی اعم از حامی یا تحقیرآمیز قرار دارد. تئوری یادگیری اجتماعی بندورا (۱۹۷۷) برای درک جنبه های گوناگون مطالعه حاضر گنجاینده شده است.

این تحقیق به دنبال مطالعات قبلی در مورد حجاب، دین و مد است تا چارچوب نظری را در این زمینه پیش ببرد. استدلال می شود که رفتار حجاب تحت تأثیر دین و روندهای مد نیز قرار دارد. محققان علوم اجتماعی غالباً از تئوری یادگیری اجتماعی (SLT) برای بررسی و توضیح رفتار انسان استفاده کرده اند (Moschis and Churchill ۱۹۷۸). SLT توضیح می دهد که مردم چگونه فکر می کنند و چه عواملی بر رفتار آن ها تأثیر می گذارد. این امر به تعیین کننده های رفتار انسان

رستاخیز اسلامی به دوره احیا و اصلاح است که در دوره استعمار غربی آغاز شد و تا زمان کنونی ادامه دارد. اسلام دارای یک سنت قوی برای احیا و اصلاحات است. اصلاً اصطلاح قرآنی است که در بسیاری از مناطق قرآن اتفاق می افتد (فصول ۷: ۱۷۰؛ ۱۱: ۱۱۷، ۱۹: ۲۸) و شامل سهم اصلاحات در همه پیامبران و پیامبران در طول زمان است.

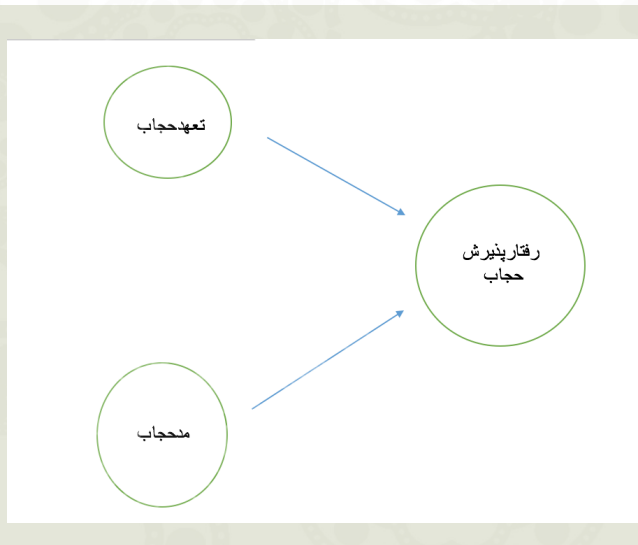
در زمان کنونی، حجاب به دلیل تأثیر مد لباس مدرن، از طریق ساخت و ساز و ساختارشکنی دست خوش تحولات جدیدی شده است. از نظر ساخت و ساز، حجاب دوباره زنده شده است به طور کلی زنان مسلمان مالایی در فضای عمومی اجتماعی بیشتر نمایان می شوند. این مرحله از ساخت و تزیینات و رستاخیز اسلامی دلالت بر خودکفایی مذهبی و فرهنگی زنانه دارد. هنگامی که مد حجاب را در دست می گیرد، این کلمه روند تغییر از عنصری را آغاز می کند که فلسفه های اسلامی ایمان و جنسیت را به یک اصطلاح مربوط به یک محتوای گروه منتقل می کند. در دوران احیاء اسلامی، لباس اسلامی دوباره به معیارهای سنتی اسلامی خود احیا شد. با وجود مد، این بازسازی لباس اسلامی فرایندی را طی می کند که مطابق با آرمان های روندهای جهانی مد است. بنابراین، به نظر می رسد بسیاری از افراد مفهوم اصلی و فلسفه حجاب را آلوده و حتی رقیق کرده اند.

مد قادر به تغییر شکل اشکال اجتماعی، پوشاک، داوری های زیبایی شناختی و بیان کامل انسان است. حجاب نوعی کد لباس است که مربوط به سنت ها و عرف اسلامی است و وزن بیشتری نسبت به یک کالای کاربردی ساده با ارزش دارد، زیرا نشانگر رفتار در رابطه با یک سبک زندگی اسلامی است.

مردم ایمان خود را از طریق رفتار ابراز می کنند (بوساکی، ۲۰۰۵) و علاوه بر حس لباس عملی آن، نشانگر یک رفتار نمادین است. با این حال، هنگامی که با فرهنگ مد روبرو می شود، هنوز هم یک رفتار سمبولیک باقی می ماند، با این وجود با یک نوع متفاوت که جلوه های مختلفی را برای پوشنده ایجاد می کند.

در مالزی، حجاب اغلب سبک های جدید پوشیدن را زیباتر می کند. حجاب عموماً از لباس سنتی دامن بلند و دامن بلند استفاده می کند. زنان مسلمان مالایی عموماً از توانایی خواهران خود برای ایجاد شیوه های سبک برای پارچه کردن حجاب با

۳ . پذیرش حجاب به عنوان یک شیوه در یک محیط چند فرهنگی کمتر است.

روش تحقیق:

این بخش بیانگر زمینه تحقیق، جمعیت، نمونه گیری، جمع آوری داده ها، ابزار دقیق و اندازه گیری سازه ها و توضیح تکنیک های تحلیل داده است. پس از آن، ویژگی های نمونه، آمار توصیفی، تکنیک تجزیه و تحلیل داده ها و نتایج نیز تشریح می شود.

در دهه ۱۹۷۰ آگاهی از حجاب جای نگرانی نداشت زیرا هویت اسلامی محبوبیت چندانی نداشت. مالایا (مالزی) در سال ۱۹۵۷ به وجود آمد و در سال ۱۹۶۳ به مالزی بدل شد. زنان مسلمان مالایی روشهای لباس خود را تغییر می دهند. با این حال، آگاهی از شکل گیری هویت در مورد لباس اسلامی در سنین مختلف نمادها و تأثیر متفاوتی داشته است. زنان مسن در دهه ۱۹۷۰ جوانی خود را در یک دوره پیچیده تجربه کردند که دارای اخلاق محکمی و ابستگی استعماری بود. این زنان مسن روند دیرتر شناخت حجاب را متمایز از نسل های بعدی طی کردند. نسل بعدی با حجاب بیشتر آشنا می شود. تمایز بین وابستگی استعماری و استقلال نه تحولی ساده بود و نه باینری. در عوض، امروز مالزی به عنوان کشوری وجود دارد که پارلمان آن در وست مینستر (انگلستان) با نخست وزیر به عنوان رئیس دولت و یک سیستم قضایی مبتنی بر قوانین مشترک انگلیسی مستقر است (مختل، ۲۰۰۶). علاوه بر این، در طول استقلال مالزی، یکی از بنیانگذاران انجمن ملل جنوب شرقی آسیا (ASEAN) است که در سال ۱۹۶۷ تشکیل شد و میراثی را در بر می گیرد که می توان به عنوان یکی از سرمایه

از نظر تعامل متقابل متقابل بین عوامل شناختی، رفتاری و محیطی نزدیک می شود (نظریه یادگیری اجتماعی، ۱۹۷۷). توجه توجیهی نظری برای توضیح رفتار حجاب مورد توجه قرار می گیرد. به همین ترتیب، از تئوری یادگیری اجتماعی برای توضیح رفتار حجاب استفاده می شود که آیا این یک تعهد شرعی است یا یک بیان مد در بین زنان مسلمان مالایی نظریه یادگیری اجتماعی یک الگوی سه جزء متشکل از شناختی (دانش، انتظارات و نگرش، رفتاری، مهارت، تمرین و خودکارآمدی) و عوامل محیطی (عوامل اجتماعی، دسترسی به اجتماع و تاثیرگذاری دیگران برای تغییر محیط). اظهار می دارد که رفتارهای انسان ممکن است توسط عوامل محیطی و شناختی شکل گرفته باشد. این دو مؤلفه دلیل این رفتار خاص را توضیح می دهند، دقیقاً مانند بندورا، هنگامی که آن ها در معرض ضرب و شتم عروسک بوبو قرار گرفتند، در سه گروه از کودکان ابراز پرخاشگری کرد. بیشتر کودکان بدون توجه به مجازات پاداش دهنده برای این رفتار خاص، این کار را کردند. این نظریه پیشنهاد می کند که افراد رفتارهایی را از طریق تجربه های مختلف یادگیری (مشاهده و مدل سازی) ایجاد کنند. این تجربیات ممکن است در شرایط متنوعی رخ دهد که افراد با انواع مختلفی از تأثیرات (به عنوان مثال والدین، دوستان، معلمان و همسالان) و برخوردها در تماس باشند (کینگ و میلتنون ۱۹۹۶).

یادگیری انسان از طریق مشاهده دیگران در یک محیط اجتماعی اتفاق می افتد و دانش، عقاید و نگرش را به دست می آورد. افراد سودمندی و مناسب بودن یک رفتار خاص و عواقب آن رفتار را یاد می گیرند، و سپس مطابق با قابلیت های مورد انتظار نتایج اقدامات خود، با عقاید درک شده عمل می کنند (پاندورا، ۱۹۷۷). سپس با توجه به اعتقادات شخصی ممکن است حجاب در یک محیط خاص از دین یا مد نیز آموخته شود و به تبع آن رفتار حجاب مطابق اعتقادی که از محیط زیست آموخته می شود اتفاق می افتد.

۱ . پذیرش حجاب به عنوان تعهد شرعی در یک محیط چند فرهنگی بیشتر است. • H۰: پذیرش حجاب به عنوان تعهد شرعی در یک محیط چند فرهنگی کمتر است.

۲ . پذیرش حجاب به عنوان یک شیوه در یک محیط چند فرهنگی بیشتر است .

آموز بودند، دشوار است. دانش آموزان به دلیل زمان بندی خود دارای مشکلات در دسترس بودن هستند. جمعیت هدف دانشجویان مسلمان پوشیده از حجاب در دانشگاه مالایا است. حجاب مسلمانان بومی مالایی، با توجه به اینکه در یک محیط چند فرهنگی معاشرت می کنند، پوشیدن زنان به عنوان نمونه مورد مطالعه انتخاب شدند که فرض می شود به آن ها ارزشهای اسلامی را در خانه آموزش دهند. هدف از این مطالعه با بررسی چگونگی نقش عوامل محیطی و شناختی آن ها در تحریک رفتار حجاب، راضی است. (تصویر ۳)

(تصویر ۳)

ابزار و اقدامات:

این سازه دارای دو بخش است. سؤالات مربوط به جمعیت و شناختی مصرف کنندگان، یعنی سن و تحصیلات در بخش اول آورده شده است. اما در بخش دوم پرسشنامه موارد مربوط به متغیرهای منتخب (یعنی یادگیری اجتماعی، مد و تعهد شرعی) آورده شده است. تمام سازه ها منحصرأ برای این تحقیق توسعه داده شده اند. به عنوان مثال، ۹ مورد رفتار پذیرش حجاب را اندازه گیری می کنند. هشت ماده، حجاب را یک تعهد شرعی می داند. چهار مورد، حجاب را به عنوان ساخت مد اندازه گیری می کنند. این موارد براساس تئوری یادگیری اجتماعی برای این مطالعه تهیه شده است. مردم از طریق مشاهده آن ها، تقلید از آن ها و با استفاده از آن ها از دیگران، دیگران را یاد گرفتند (بندورا، ۱۹۷۷) بنابراین، مواردی در مورد مشاهدات، تقلید و مدل های ترجیح داده شده در مورد حجاب به عنوان یک وظیفه شرعی و به عنوان یک بیان مد ارائه شد. کلیه موارد مقیاس با مقیاس لیکرت ۵ نقطه ای اندازه گیری شد که از ۱ = مخالف کاملاً مخالف، ۲ = مخالف، ۳ = خنثی، ۴ = موافق تا ۵ = به شدت موافق (استفاده می شود).

داری ها در بازار جهانی شده اظهار داشت. همچنین عضو اتحادیه مشترک المنافع ملل است که در سال ۱۹۲۹ با اعلامیه لندن در سال ۱۹۴۹ تأسیس شد و ۵۳ کشور مستقل را نمایندگی می کند، از این تعداد ۵۱ کشور قبلاً بخشی از امپراتوری انگلیس بودند. این کشور همچنین یکی از بنیانگذاران سازمان کنفرانس اسلامی است و دارای سیزده سلطنت سیزده ایالت و سه قلمرو فدرال است. این یک مجموعه فرهنگی، سیاسی پیچیده از ساختارها و سیستم های حاکم غربی و غیر غربی است که در مجموع هویت آن را منحصر به فرد می سازد. همچنین سه نژاد غالب مالایی، هندی و چینی وجود دارد که لایه های دیگری را به روابط ملت، ایمان و شیوه های پیشرفت، تنش ها، تجربه فرهنگی و شکل های هویتی می افزاید.

روش نمونه گیری جمعیت و نمونه گیری:

برای به دست آوردن نتایج خوب، جمع آوری داده ها از پاسخ دهندگان مناسب ضروری است. وقتی تئوری مورد آزمایش و پیوند با رفتارهای انسانی قرار می گیرد، دانشجویان موضوع تحقیقاتی مناسبی هستند (لوکاس، ۲۰۰۳؛ کارس، ۱۹۹۳). دانش آموزان جوان بخش پذیرش اولیه یا اکثریت اولیه انتشار مد هستند (رحمان و همکاران، ۲۰۱۴) و جمعیت هدفمند این تحقیق هستند. دلیل انتخاب این گروه به این دلیل است که آن ها به نوعی به مد فکر می کنند و دوست دارند از حجاب شیک تر استفاده کنند. ثانیاً، به دلیل رسانه و نفوذ اجتماعی محیط، دانشجویان جوان بیشتر علاقه مند به ظهور روندهای جدید هستند (چن، ۲۰۱۲). به منظور منحصر به فرد ماندن در حلقه های مختلف اجتماعی، دانش آموزان از لباس های مد روز استفاده می کنند و جذاب ترین بخش مصرف کننده برای شرکت ها هستند (Kanuk & Schiffman, 2006) به طور عجیبی، پذیرندگان اولیه و بخش های اکثریت زودرس این پتانسیل را دارند که انتخاب خود را تغییر دهند. مبتکران (رحمان، ۲۰۱۴).

با در نظر گرفتن دلایل فوق، داده ها از ۹۵ دانش آموز با روش نمونه گیری راحت جمع آوری شد. «نمونه گیری راحت، روش های نمونه گیری غیرممکن است که افراد به دلیل دسترسی راحت و نزدیکی به تحقیق انتخاب می شوند» (فرخی، ۲۰۱۲) جمع آوری داده ها از طریق نمونه گیری تصادفی هنگامی که افراد مورد مطالعه دانش

آمار و تحلیل داده‌ها:

برای محاسبه داده‌ها، سنجش قابلیت اطمینان داده‌ها و بررسی رابطه بین متغیرها، از برنامه آماری دانشمندان اجتماعی استفاده شده است. علاوه بر این، برای آزمون فرضیه‌های تحقیق، از تکنیک آنالیز t-test استفاده شده و از همبستگی و رگرسیون برای تعیین رابطه بین متغیرها استفاده شده است. ویژگی‌های موضوع:

از مجموع ۱۴۰ پرسشنامه، ۱۰۸ مورد از این ۹۵ پرسشنامه کارآمد دریافت کردیم. میزان پاسخگویی به بررسی ۶۷/۶۵ درصد است. همه حجاب هستند که زنان مسلمان مالایی را می‌پوشند. با توجه به اطلاعات دموگرافیک در مورد افراد (جدول ۱ را ببینید)، اکثر پاسخ دهندگان بین ۲۰ تا ۲۵ سال ۸۰٪ (پاسخ دهندگان سنی بین ۲۶-۳۰ سال ۱۵٪) هستند. این بدان معناست که مصرف کنندگان جوان بیشتر یادگیرنده‌های اجتماعی هستند، حجاب آگاه هستند و به راحتی می‌توانند مد حجاب را نسبت به مصرف کنندگان بزرگسال انجام دهند. علاوه بر این، پاسخ دهندگان دارای مدرک تحصیلی خوب هستند، دانشجویان کارشناسی ارشد ۶۵ درصد و تحصیلات تکمیلی ۳۵ درصد هستند.

نتیجه:

از همسانی درونی داده‌ها، از آزمون پایایی استفاده شده است. با این حال، ما به نرمال بودن و پایایی داده‌ها با مقادیر تأکید کرومباخ، همانطور که در جدول ۲ نشان داده شده است، دست یافتیم. جدول ۳ نشان دهنده آزمون همبستگی پیرسون بین متغیرها است. برای مشخص کردن پاسخ یک سؤال تحقیق استفاده می‌شود که آیا رفتار حجاب در یادگیری زن تأثیر دارد یا خیر. جدول فوق نشان می‌دهد که ضریب همبستگی پیرسون (۷۱۰) (رابطه مثبت و معناداری بین «حجاب تعهد دینی» و «یادگیری اجتماعی» دارد. رفتار حجاب زنان مسلمان مالزی نه تنها تحت تأثیر عوامل شناختی آن‌ها، بلکه توسط عوامل اجتماعی (مثلاً والدین، معلم و همسالان) نیز دیکته می‌شود. ضریب همبستگی پیرسون (-۵۰۶) رابطه بسیار معنی دار و منفی بین «حجاب به عنوان مد» و «اجتماعی» را نشان می‌دهد.

یادگیری، مد یک رفتار است و هر چند عوامل شناختی و محیطی نیز آموخته است. اما آزمون همبستگی رابطه منفی بین حجاب را به عنوان مد و یادگیری اجتماعی مشخص می‌کند. دلیل این

است که اندازه نمونه فقط شامل حجاب مسلمان مسلمان بومی مالایی است که زنان را می‌پوشند.

مباحث:

این مطالعه نمونه‌ای از حجاب پوشیده از زنان مسلمان را در محیط چند فرهنگی مالزی، یا عمل حجاب به عنوان یک وظیفه شرعی یا شیوه‌ای آن بررسی کرده است. اطلاعات از ۹۵ حجاب با پوشیدن زن مسلمان جمع آوری شده است. یافته‌ها نشان می‌دهد که بسیاری از افراد برای تمرین دین و حفظ هویت دینی و اخلاقی از حجاب استفاده می‌کنند. افراد رفتارهای خاص را یاد می‌گیرند و آن‌ها را تمرین می‌کنند. مکانیسم تعامل اجتماعی نسبت به نوع دقیق یادگیری درگیر کمتر خاص است. این ممکن است ترکیبی از مدل سازی و تقویت باشد (مک لئود و اوکیه ۱۹۷۲). این توضیح معتقد است که هنجارهای اجتماعی مشخصه درگیر در تعامل فرد با افراد مهم دیگر، نگرش، ارزشها و رفتار فرد را شکل می‌دهد. زنان حجاب با حجاب، هر شخصیت دیگری را که حجاب در محیط اطراف خود داشته باشد، ایده آل می‌کند. یک مادر به خواهر بزرگتر یا هر شخصیت مشهور دیگری آموزش می‌دهد و سعی می‌کند از او تقلید کند همانطور که قبلاً یک خانم حجاب پوشیده بوده است، از طرف خانواده و دوستان همسالانشان قدردانی می‌شود که این رفتار طولانی مدت است.

آنچه آموخته می‌شود، یک سری از روابط بین فردی است که مربوط به یک نقش اجتماعی معین است (بریم ۱۹۶۶؛ تورتون و ناردی ۱۹۷۵). در مقابل، حجاب دختران را با دایره اجتماعی غیرمسلمان می‌پوشید و با خانواده‌های غیر مسلمان رفتار می‌کند. به نظر می‌رسد حجاب به طور کلی با مد به استثنای کسانی که نماینده بخشی از فعالیت‌های مذهبی هستند. یادگیری آن‌ها موازی است و تحت تأثیر فعالیت‌های مذهبی است. علاوه بر این، حجاب با پوشیدن زنانی که به خانواده مدرن تعلق دارند نیز دارای مفهوم حجاب با مد هستند. علاوه بر این، محیط مالزی برای حجاب مطلوب است زیرا هیچ قانون منع حجاب وجود ندارد.

اونگ (۱۹۹۰) دریافت که احیای اسلامی در دهه ۱۹۷۰ تغییر مثبتی در بین زنان شهری و تحصیل کرده مشاهده کرد و خود را متعهد به پیروی از داوود و صحیح پیروی از آموزه‌های قرآن کرد، خصوصاً در مورد قوانین احکام لباس که از طریق آن تکثیر

بیانیه مد در دین واحد و محیط فرهنگی مانند پاکستان و ایران مورد بررسی قرار دهد. علاوه بر این، تحقیقات آینده باید شامل زنان خانه دار و زنان شاغل به عنوان پاسخ دهنده باشد.

نتیجه گیری نهایی:

این تحقیق به بررسی رفتار پذیرش حجاب زنان مسلمان مالایی پرداخته است. در این مطالعه از پرسشنامه خودگردان برای جمع آوری داده های دانشجویان دختر دانشگاه مالایا پیرامون حجاب به عنوان یک تعهد شرعی و حجاب به عنوان مد استفاده شده است. از این رو، این مطالعه نشان داد که حجاب به جای بیان مد توسط زنان مسلمان مالزی، به عنوان الزام شرعی تلقی می شود. اگرچه، مالزی یک جامعه چند فرهنگی و چند مذهبی است، اما زنان مسلمان مالایی در حال حفظ هویت مذهبی خود هستند. این مطالعه همچنین نشان داد که محیط چند فرهنگی بر افکار و عقاید مذهبی آن ها تأثیر دارد اما نسبت به رفتار دینی آن ها کاملاً واضح است. واقعیت پیدا می شود، آن ها نسبت به شیوه حجاب استقبال می کنند، اما درک حجاب را به عنوان یک تعهد شرعی تغییر نمی دهد.

می شد. رسانه. این منجر به افزایش مقاومت قابل توجهی در برابر مدرنیته در دهه ۱۹۸۰ شد که توسط ملی گرایی مذهبی و سیاسی تقویت شد. در سال ۲۰۰۰، دانشمندان شیوه حجاب معاصر را دوباره معرفی کرده اند که برای زنان مسلمان در برابر برچسب های ظلم و ستم و عقب ماندگی تبدیل به یک استراتژی برای زنان مسلمان شده و به همین ترتیب به عنوان مصرف کنندگان آگاه از مد ظهور کرده اند. این روند همچنین ثابت شده است که برای بازرگانان و رسانه ها به طور یکسان سودآور است. (Gökarıksel and Flew, 2007; Mohd, 2008; Secor

در مقابل، بیشتر حجاب مسلمانان مالایی که دانش آموزان دختر دارند، حجاب را مد نمی دانند، اگرچه فرهنگ شیوه حجاب در جوامع چند فرهنگی بسیار رایج است. آن ها حجاب را نه یک بیان مد به عنوان یک تعهد شرعی می دانند. از این رو از حجاب به عنوان ابزاری تأثیرگذار برای تقویت هر چه بیشتر هویت دینی مسلمان و تمایز فرهنگی استفاده می شود.

زنان مسلمان مالایی به تعهد شرعی حجاب اعتقاد دارند و به عنوان یک محتوای معنوی، چه جذاب و چه جذاب، نظر دارند. براساس اسلام، زنان مسلمان موظفند خود را از دید غریبه ها و نزدیکان دور بپوشانند (عبدالله، ۱۹۹۹). بیشتر زنان مسلمان مالایا ترجیح می دهند حجاب بپوشند تا به الهی نزدیک شوند. این تصور عمومی در بین زنان مسلمان مالایی این است که حجاب چیزی بیشتر از پوشاندن سر شخص است. آن ها معتقدند که بدن باید پوشیده از لباس های گشاد باشد تا قوانین اسلامی پیرامون کد لباس اسلامی تأیید شود.

محدودیت ها:

داده های جمع آوری شده در این مطالعه از نمونه گیری متقاضیان استفاده شده است. این تمرکز روی حجاب پوشیدن زنان مسلمان بود. این مطالعه در یک محیط چند فرهنگی و چند مذهبی در مالزی انجام شده است. در آینده، این مطالعه می تواند برای انجام تحقیقات در یک محیط فرهنگی و مذهبی مفید باشد.

تحقیقات آینده می تواند حجاب را مورد بررسی قرار دهد زیرا مد از معنای سنتی اسلامی حجاب حمایت می کند. ثانیاً، می تواند حجاب را به عنوان

- El-Guindi, F. (1981). Veiling In tah with Muslim Ethic: Egypt.s Contemporary Islamic Movement,. Social Problems, 465.485 :(4)28.
- Fanon, F. (1965) A Dying Colonialism. New York: Grove Press.
- Farrokhi, F., & Mahmoudi-Hamidabad, A. (2012). Rethinking Convenience
- Sampling: Defining Quality Criteria. Theory and Practice in Language Studies,)792-784 ,(2)4. doi:10.4304/tpls.-2.4.784 792
- Flew, T. (2007). Understanding Global Media. London: Palgrave MacMillan.
- Geertz, C. (1973) The Interpretation of Cultures: Selected Essays. New York: Perseus Books.
- Gökarıksel, B., & Secor, A.J. (2009). New transnational geographies of Islamism, capitalism and subjectivity: The veiling-fashion industry in Turkey. Area, ,(1)41 618.
- Gökarıksel, B., and Secor, A. J. (2009). New transnational geographies of Islamism, capitalism and subjectivity: the veiling-fashion industry in Turkey. Area, 18-6 :(1)41. doi:10.1111/ j.-1475 4762.2008.00849.x
- Göle, N. (1996) The Forbidden Modern: Civilization and Veiling. University of Michigan Press.
- Hamdan, A. (2007) .The Issue of Hijab in France: Re»ections and Analysis,. Muslim World Journal of Human Rights, 2)4), Article 4.
- Hassim, N. (2014), "A Comparative Analysis on Hijab Wearing in Malaysian Muslimah Magazines", The Journal of the South East Asia Research Center for Communications and Humanities. Vol. 6 No. 1, pp 96-79
- Hessini, L. (1994) .Wearing the Hijab
- Abdullah, A.R. (1999). Islamic Dress Code for Women. Riyadh: Maktaba Dar usSalam.
- Al-Balali, Abdul-Hamed. (2006). Why Not Cover Your Modesty. Riyadh: International Islamic Publishing House.
- Bandura, A. (1977) Social learning theory. New York: General learning press.
- Benhabib, Seyla. The Claims of Culture. Princeton, N.J.: Princeton University Press, 2002.
- Bosacki, S. (2005b). Religious development in children and youth. In C. Frisby & D.
- Brenner, Suzanne. (1996). Reconstructing self and society: Javanese Muslim women and "the veil." American Ethnologist, 697-673 ,23
- Brim, O. G., Jr. (1966). Socialization through the life cycle . In O. G. Brim, ed. , Jr., ed. , & S. Wheeler (Eds.), Socialization after childhood: Two essays (pp. 49-1) . New York: John Wiley.
- Chen, G.M. (2012). The impact of new media on intercultural communication in global context. China Media Research, 8 10-1 ,(2).
- Çınar, A. (2005) Modernity, Islam and Secularism in Turkey: Bodies, Places and Time. Minneapolis, University of Minnesota Press.
- Dłuzewska, A. (2008). The influence of islamization on the tourism development in Malaysia. Movement for Culture, :8 18-174.
- El Guindi, Fadwa. (2000). Veil: Modesty, privacy and resistance. Oxford, England: Berg

- Malaklolu, S. (2010). Culturally responsive leadership for multicultural education: The case of "Vision School" in Malaysia. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 1169–1162, 9. doi:10.1016/j.sbspro.2010.12.301.
- McLeod, and O'Keefe, (1972). The influence of consumer socialization variables on attitude toward advertising: A comparison of African-Americans and Caucasians *Journal of Advertising*, Volume 28
 - Mernissi, F. (1992) *The Veil and the Male Elite: A Feminist Interpretation of Women's Rights in Islam*. London: Perseus Books Group.
 - Mohd. Salleh, A. H., Teo, B., & Pecotich, A. (1998). Malaysia: Consumer behaviour and the future. In A. Pecotich & C. J. Schultz (Eds.), *Marketing and consumer behaviour in East and Southeast Asia*. McGraw-Hill Book Co. Australia Pty Ltd.
 - Mokhlis, S. (2006), "The effect of Religiosity on shopping orientation: An exploratory study in Malaysia", *Journal of American Academy of Business*, Vol. 9 No. 1, pp. 74-64.
 - Moschis, G.P., and G.A., Churchill, 1978. "Consumer Socialization: A Theoretical and Empirical Analysis." *Journal of Marketing Research*, -15:599-609.
 - Mouser, Audrey. (2007). Defining 'modern' Malay womanhood and the coexistent message of the veil. *Religion*, 174-164, 37
 - Mulali, A. (2009). Hijab fashion and Islamic clothing: Hot and trendy. Retrieved from <http://www.ideamarketers.com>
 - Nagata, Judith. (2011). a question of identity: Different ways of being Malay and Muslim in Malaysia. In Kathleen Gillogly in Contemporary Morocco: Choice and Identity, in *Reconstructing Gender in the Middle East: Tradition, Identity, and Power* (eds. Fatma Müge Göçek and Shira Balaghi), New York: Columbia University Press, pp. 40-56.
 - Hochel, S. (2013), "To Veil or Not to Veil: Voices of Malaysian Muslim Women", *Intercultural Communication Studies XXII*: 2
 - Hussein, A. (2012). *Mission of public education in Malaysia: The challenge of transformation*. Kuala Lumpur, Malaysia: University of Malaya Press.
 - Kardes, F. R. (1996). In defense of experimental consumer psychology. *Journal of Consumer Psychology*, 296–279, 5
 - King, M.M., Multon, K.D. (1996), «The effects of television role models on the career aspirations of African American Junior High School students», *Journal of Career Development*, Vol. 23 No.2, pp.-111-125.
 - Latiff, Z.A. and Alam, F.N.Z. (2013), "The Roles of Media in Influencing Women Wearing Hijab: An Analysis" *Journal of Image and Graphics*, Vol. 1, Issue. 4, April 2011 (pp.001(-94
 - Leete, R. (1996). *Malaysia's Demographic Transition; Rapid Development, Culture and Politics*. Kuala Lumpur: Oxford University Press.
 - Lucas, J. W. (2003). Theory-testing, generalization, and the problem of external validity. *Sociological Theory*, 352.–236, 21
 - Mahmood, S. (2005) *Politics of Piety: The Islamic Revival and the Feminist Subject*. Princeton: Princeton University Press.

زندگی‌نامه:

- دکتر فادایلا گرین با دانشگاه مالایا، مالزی در ارتباط است. فادایلا درجه دکترا را در فرهنگ و تمدن اسلامی از آکادمی مطالعات اسلامی، دانشگاه مالایا، مالزی دریافت کرد. او مربی زندگی، مشاور خانواده و مشاور ازدواج، پدر و مادر و مسائل خانوادگی مسلمان است. وی کارگاه‌ها و آموزش‌های مختلفی را در زمینه ازدواج، فرزندپروری، آموزش شن و ماسه برگزار کرد.

- Munazza سعید کاندیدای دکترا در گروه شریعت و مدیریت، دانشگاه مالایا، مالزی است. او کارشناسی ارشد خود را در مدیریت تجارت از دانشگاه بین‌المللی ریفا، اسلام‌آباد، پاکستان به دست آورد. Munazza مقالات مختلفی در مورد موضوعات مرتبط با رفتار مصرف‌کننده، بازاریابی اسلامی و رهبری اسلامی منتشر کرده است.

جدول‌ها:

جدول جمعیتی

متغیر	طبقه‌بندی	N	درصد
سن	۲۰-۲۵	۸۰	۸۰٪
سن	۳۰-۲۵	۲۰	۲۰٪
تحصیلات	کارشناسی	۶۵	۶۵٪

جدول تست قابلیت اطمینان

متغیر	درصد
سبحجاب به عنوان تعهد شرعی است	۹۸۷۲
حجاب به عنوان مد	۹۷۳۵
تحصیلات	۹۸۳۴

& Kathleen Adams (Eds.), *Everyday life in Southeast Asia* 56 (pp. 57-47). Bloomington, IN: Indiana University Press.

- Ong, A. (1990). *State versus Islam: Malay families, Women's Bodies, and the Body Politic in Malaysia*. *American Ethnologist*, 2(17).

- Othman, N. (2006). *Muslim women and the challenge of Islamic fundamentalism/ extremism: An overview of Southeast Asian Muslim women's struggle for human rights and gender equality*. *Women's Studies International Forum*, 353-339, (4)29.

- Othman, N. (2008). *Religion, citizenship rights and gender justice: Women*,

- Islamization and the Shari'a in Malaysia since the 1980s. In *Sharing the nation - Faith, difference, Power and the State 50 years after Merdeka*, pp. 58-29. Petaling Jaya: Strategic Information and Research Development Centre

- Rahman, S. U., Saleem, S., Akhtar, S., Ali, T., & Khan, M. A. (2014). *Consumers Adoption of Apparel Fashion: The Role of Innovativeness, Involvement, and Social Values*. *International Journal of Marketing Studies*, 64-49, (3)6.

Schiffman, L., & Kanuk, L. (2006). *Consumer Behavior* (9th ed.). New York: Prentice-Hall.

- Thornton, R. Nardi, P. M. (1975) *The dynamics of role acquisition*. *American Journal of Sociology* vol. 1975) 80). p. -870 885. Williams, Rhys & Vashi, Gira. (2007). *Hijab and American Muslim women: Creating the space for autonomous selves*. *Sociology of Religion*, 26987, (3)68.

- Wok, S. and Mohd, S. (2008). *The impact of TV and magazine on fashion and dressing of urban women of different ages*. *Jurnal Pengajian Media Malaysia*, (1)10 170-157.

تاریخ پارچه و نساجی در ایران:

نویسنده: خانم دکتر فریده طالب پور

در طول زمان، پارچه تنها برای محافظت از بدن به کار نرفته، بلکه با ذوق و تنوع طلبی انسان همراه شده و مفهوم جدیدی یافته است. احساس خودآرایی و زیبایی باعث شده است که پوشاک دیگر به عنوان یک نیاز اساسی مطرح نشود، بلکه به نوعی مظهر زیبایی برای انسان تبدیل گردد. در طی مطالعات مشخص شده که پارچه بافی سریعتر از سایر صنایع بشری به وجود آمده است. اما جنس و نوع منسوجی که بشر برای اولین بار از آن استفاده کرده است، مشخص نیست. از دیدگاه اقتصادی، یکی از مهمترین نیازهای یک جامعه، لباس است. زیرا کالایی است که هرگز نمیتوان از تهیه، تولید و مصرف آن بازماند. تاریخ پارچه‌بافی در ایران نشان میدهد که پارچه‌بافی در زمانهای مختلف، متکی بر حمایت پادشاهان بوده و هرگاه مورد حمایت قرار گرفته، به اوج پیشرفت خود رسیده است. سالها پیش ایرانیان افزون بر تولید انواع پارچه‌های زیبا و نفیس، مقادیر زیادی پارچه به سایر کشورها نیز صادر میکردند. به این ترتیب برای شناخت وضعیت پارچه و نساجی در ایران شناخت پیشینه‌ی آن مورد نیاز است. در کتاب حاضر نویسنده وضعیت نساجی ایران را در ادوار مهم تاریخی بررسی کرده است و انواع منسوجات، شیوه‌های تزئینی پارچه و مراکز مهم بافت را در هر دوره مورد بررسی قرار داده است. همچنین از آنجایی که قدمت پارچه‌بافی در ایران به حدود هزارسال پیش میرسد، بنابراین میتوان دریافت که انسان قبل از مهارت در پارچه‌بافی، باید هنر و مهارت ریسندگی و تولید نخ را فراگرفته باشد، بنابراین بررسی تحول و تکامل صنایع ریسندگی، بافندگی و چاپ پارچه ضروری می‌نماید که در ابتدای کتاب به آن مسائل پرداخته شده است.

معرفی کتاب سواد بصری در پوشاک:

نویسنده: خانم دکتر مریم مونسى سرخه

"سواد بصری در پوشاک" اثری است به قلم دکتر "مریم مونسى سرخه" و "سارا حسین زاده قشلاقی" که در چهار گفتار با عنوان های "لباس و ملحقات"، "پارچه"، "تاثیر رنگ در طراحی لباس" و "تجهیزات"، اصول و مبانی اصلی در کسب "سواد بصری در پوشاک" را به خواننده ارائه می کنند. هر کدام از این گفتارها دارای تقسیم بندی به انواع و تاثیرات مبانی معرفی شده اند و با جزییات مفصلی هر کدام از آن ها را مورد تجزیه و تحلیل قرار می دهند. "مریم مونسى سرخه" و "سارا حسین زاده قشلاقی" این کتاب را با پیش فرض آشنایی ابتدایی مخاطبان با مبانی هنرهای تجسمی به نگارش درآورده اند، بنابراین داشتن پیش زمینه ای در مقوله ی هنرهای تجسمی به درک هرچه بیشتر و بهتر اثر کمک خواهد کرد.

نویسندگان با نگاه به پوشاک به عنوان یک اثر هنری، نکات موثر در ساخت بصری آن نظیر عناصر اولیه، ترکیب بندی، کنتراست، خطوط، رنگ و شکل ها را مورد بررسی قرار داده و آموزش "سواد بصری در پوشاک" را عاملی جهت درک بهتر و توسعه ی توانایی بصری می دانند. کتاب "سواد بصری در پوشاک"، تلاش می کند تا مفاهیم ساده ی دیداری را با هدف درک پیام های بصری به خوانندگان ارائه کند تا از دریچه ی یادگیری مبانی اولیه ی طراحی لباس، فهم عمیقی تری از مفاهیم بصری نهفته در آن پدید آید. "مریم مونسى سرخه" و "سارا حسین زاده قشلاقی" کوشیده اند تا علاوه بر مبانی مطرح شده، معادل اصطلاحات تخصصی مربوط به اجزای لباس در زبان انگلیسی را بازگو کرده و سبک نگارش متون را با بهره گیری از نظرات اساتید طراحی لباس و منابع تخصصی فارسی و لاتین در این حوزه به نگارش درآورند.

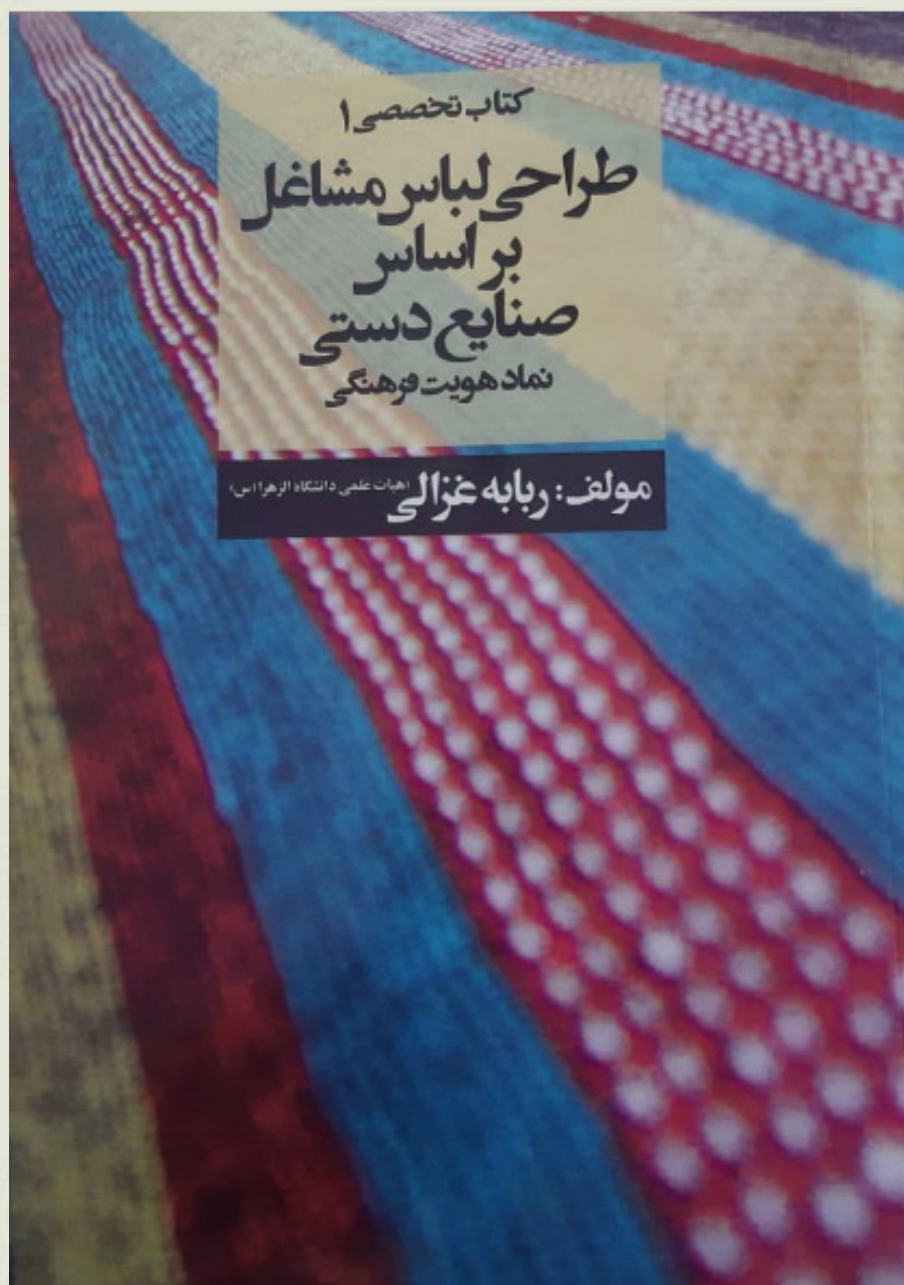

طراحی لباس مشاغل براساس صنایع دستی نماد هویت فرهنگی:

نویسنده: خانم دکتر ربابه غزالی

جامعه ی ایران در دنیای جدید در حال توسعه سریع در عرصه های علمی فرهنگی سیاسی اقتصادی است و این توسعه طبعاً نیازهای متنوع و فراوانی را نیز به همراه خواهد داشت نیازهای مربوط به پارچه و لباس از جمله نیازهایی است که به میزان نیاز نفوس ایرانی گسترده است. برای اینکه عملکرد اجتماعی و فرهنگی پوشاک در هویت بخشی به اعضای جامعه را دریابیم و بدانیم و بکار ببندیم. لازم است الگوهای فاخر پوشش را بر اساس رشد و توسعه جامعه با نگاه به ارزش های فرهنگی و جغرافیای بومی هر منطقه برای نسل های آینده رغم بزنیم. این مهم در سایه طرح های علمی و پژوهشی اجرایی خواهد بود. این مجموعه با عنوان طراحی لباس مشاغل درس طراحی لباس (۳) همراستا با سرفصل آموزشی تخصصی رشته طراحی لباس و پارچه مصوب وزارت علوم تالیف شده است.

سیمای لباس کارکنان نشان از مدیریت هوشمند مجموعه در رعایت نظم و ساختارمندی مجموعه مربوطه می باشد که به این مهم در این کتاب پرداخته شده است.

کتاب جامع تصویر سازی مد و لباس:

نویسنده: بینا آبلینگ؛ ترجمه مریم سادات سیدی

کتاب «تصویرسازی مد و لباس» نتیجه پشتکار فراوان و خلاقیت وصفناپذیر هنرمند نام‌آشنا «بینا آبلینگ» است. در حوزه مد و هنر، کمتر کسی است که نام او را نشنیده باشد. او مدرس دانشکده Santa Fe Community در ایالات متحده آمریکا است.

مطالعه این کتاب به طراحان لباس و پارچه، اساتید محترم، دانشجویان و علاقمندان به حوزه مد توصیه می‌شود.

مباحث کتاب شامل: تناسب اندام، اصول ابتدایی فرم مانکن، طراحی مانکن، طراحی سر و صورت، لباس و جریئات لباس، طراحی الگوهای گسترده و جریئات طرح، تکنیک های های آمیزی، تکنیک های رنگ آمیزی پیشرفته، طراحی لباس های بافتنی، اهداف طرح و چیدمان، طراحی لباس مردانه، طراحی لباس کودک، اکسسوری و آرشیومد می باشد.

توضیح تصویر جلد:

این طرح پارچه با الهام از نقوش مختلف ساسانی که بر روی ظروف به جا مانده از آن دوران است در قطع این پنجاه در هفتاد طراحی گردیده است. تصاویر روی جلد و پشت جلد مجله به صورت چند رنگ و تک رنگ تصویرسازی شده است که در طراحی روسری و پارچه میتوان از آن استفاده کرد

This fabric design is inspired by various Sassanid motifs which have remained on the dishes since that period. The images on the cover and back of the magazine are illustrated in multi-color and monochrome, which can be used in the design of scarves and fabrics.

شماره هشتم
تابستان ۱۴۰۰